

KLÍČ KE CVIČENÍM Z UČEBNICE ČESKÝ JAZYK 5

str. 3

1. Básník nám připomíná důležitost našeho mateřského jazyka, ke kterému bychom se měli chovat s úctou jako k naší mamince.
2. Např.: bábetko – miminko, čučoriedka – borůvka, izba – pokoj, lopta – míč, tanier – talíř, zemiak – brambor.
3. Nejčastější cizí jazyky: angličtina (např. Britové, Angličané ve Velké Británii, Američané ve Spojených státech amerických, Kanadané v Kanadě, Novozélandané na Novém Zélandu), němčina (např. Němci v Německu, Rakušané v Rakousku, Švýcaři ve Švýcarsku), francouzština (např. Francouzi ve Francii, Belgičané v Belgii, Švýcaři ve Švýcarsku), ruština (např. Rusové v Rusku, Bělorusové v Bělorusku, Kazachové v Kazachstánu).

str. 4

4. Český jazyk se řadí mezi nejtěžší jazyky. Má bohatou slovní zásobu. Je nejdokonalejší a nejcitlivější, dokáže vyjádřit úplně všechno. Lze jím vyjádřit i drobné významové odstíny.
5. Ano, učit se našemu mateřskému jazyku je důležité. Měli bychom se v něm neustále zdokonalovat, protože čeština patří mezi nejtěžší jazyky světa; je náročný i její pravopis.
6. Můžeme se dorozumívat gestikulací a mimikou.
8. Např.: Účastníci silničního provozu se dorozumívají prostřednictvím dopravních značek. Mohou vyjadřovat např.: stůj, dej přednost v jízdě; hlavní silnice; zákaz zastavení; zákaz vjezdu; V dopravních prostředcích můžeme poslouchat názvy jednotlivých zastávek, abychom věděli, kdy máme vystoupit.
9. Můžeme jím vyjádřit téměř cokoli.

str. 5

1. a) Září.
b) stáří – září, únavou – hlavou, práci – ptáci, modrají – po kraji, sládnou – chladnou, nití – chytí.
c) Např. na nástup do první třídy.
d) Opadává listí stromů, dozrává ovoce, odlétají ptáci do teplých krajin, bývá babí léto.
2. a), b) 1. brambora, celer, kapusta, mrkev, okurka, petržel, zelí – zelenina; 2. Marcela, Marek, Markéta, Martin, Martina, Michal, Mojmír – křestní jména; 3. Jupiter, Mars, Merkur, Neptun, Pluto, Saturn, Uran, Venuše, Země – vesmírná tělesa; popř. planety (sluneční soustavy) kromě Pluta, které se od roku 2006 řadí mezi trpasličí planety.
3. a), b) 1. např.: fotbal, běh, plavání – sporty; 2. např.: sněženka, narcis, karafiát – květiny; 3. ABC, Junior, Epoque – časopisy; 4. stůl, křeslo, postel – nábytek; 5. vidle, hrábě, rýč – zahradní náčiní; 6. čeština, ruština, polština – jazyky.
4. Rumunsko, Řekové, sportovci, Česká republika, vysokoškoláci, Turecko, Švédové, řeka Vltava, Japonci, Pražané, hrad Karlštejn, Evropa, světadíl, Austrálie, štěně Dášenka, spisovatel Karel Čapek, motýl Emanuel, Šmoulové, Krušné hory, Černé moře, Lomnický štít, hora Praděd, vánoční svátky, Vánoce, Morava, Amerika, román Proti všem spisovatele Aloise Jiráska.

str. 6

5. Karlův most, ústní voda, půllitr vody, zuřivý býk, půjčovna aut, pojd' dolů, šlechtický původ, měsíc v úplňku, kvůli tobě, nové přezůvky, nezaplacený účet, zlý úmysl, důvěřuji ti, úspěšná zkouška, útulný pokoj, účinná pomoc, únavná cesta, napiš domů, unavený turista, chůze ze schodů trvala půl hodiny, úterní úkoly, kytice květů růží.
6. a) neúspěšný pokus, neúnavný turista, neústupný člověk, neúmyslné ublížení, neúrodná půda, pravoúhlý čtyřúhelník, prudce zaútočil, neúplný seznam, zaúčtovat dopravu, zde vyústil kanál, poúnorový vývoj.
7. Radka dostala knížku. Josef jezdí na koloběžce. Běž sbírat borůvky. Kryštof má hlad. Žofka snědla polévku. Lávkou vedla přes potok. Slávko, nechod' na led. Medvěd lízal sladký med. Václav pěstuje hrách. Vašku, nelez na prudký sráz. Pes má dobrý sluch i čich. Náhle udeřil prudký mráz. Ovocná buchtka byla sladká jako med. Nese těžký nákup. David skáče přes plot.
8. pěkný zájezd, třept hvězd, léčivá mast, ze všech míst, vjezd do garáže, příjezd a odjezd, prudká bolest, horský sjezd, vítr ze strniště, pět letišť, mám zlost, odtrhni náplast, několik jízd, podjezd tunelem, horský svišť, promrznout na kost, vítaný host.
9. Buď hodný! Pozdrav sousedku! Vrať mi míč! Sed' rovně! Neumaž si boty! Vydrž do konce! Vyříd' jí vzkaz! Vynes odpadky! Přijed' blíž! Nenos těžký náklad! Nevyraz si zuby! Hoď mi klíč! Běž rychleji! Usuš si vlasy. Kup chléb! Porad' mi s tím! Vynásob tato čísla! Přidrž se zábradlí! Zameť střepy! Namaž si rohlík máslem! Jed' pomalu! Vylez nahoru! Nevyzrad' tajemství! Nebud' vybíravý.

10. led, leh, lej, lem, len, lep, les, let, leť!, lev, lez, lež; pád, pán, pár, páv, pás; zeď, zeť, zem; plod, plot; dub, dup, dus!; pověs, pověz.
12. a) V televizi včera **hovořil** pan prezident. **Diskutovali** jsme o nekonečném vesmíru. Nemůžeš mně **říkat**, co mám dělat? Náš malý Pepíček ještě neumí mluvit, jen **žvatlá**. Babička nám často **vypráví** pohádky.
b) Např.: povídat, žvanit, plkat, kecat, přednášet, rozmlouvat, řečnit, vypovídat.
13. Např.: Pepík **hleděl** z okna. Honza **vyhlížel**, odkud přijede vlak. Jen nevěřičně **zíral**. **Koukal** se na dobrý film. **Sledoval** dnešní zprávy. **Pozoroval** dění kolem sebe. **Prohlížel** si časopis. **Nahlížel** do nové knížky.
14. den – noc, dříve – nyní.

15. K narozeninám dostal **létaující talíř**. V kempu si vařil **rozpuštěné polévky**. **Nepřečtené noviny** odmítal vyhodit. **Letecká kombinéza** byla drahá. **Rozpuštěné máslo** přidala do těsta. V sešitě bylo pouze **nečitelné písmo**.
16. a), b) zdravý – nemocný, levný – drahý, zralý – nezralý, velký – malý, drzé – ukázněné, lidský – nelidský, zlý – hodný.
17. b) Afrika, detektiv, diktát, geometrie, kilogram, kilometr, kino, kiwi, matematika, princ, princezna, rádio, rifle, tričko.
c) Třetí hodinu máme **matematiku** a **geometrii**. V pohádkách vystupují **princ** a **princezna**. **Detektiv** hledá stopy a většinou svůj případ vyřeší. Půjdeš se mnou do **kina**? Mám špinavé **rifle**. A nyní si napíšeme **diktát**. Balíček mouky váží jeden **kilogram**. Slyšel jsem o tom v **rádiu**. **Kiwi** má hodně vitamínů.
e) Např.: historie, rizoto, mandarinka, chirurgie, gril, antilopa, Amerika, Británie, lokomotiva, statistika, harmonika, indián, kronika.
18. a) **bydlit** – např.: obydlí, bydliště, bydlo, obydlit, obydlený, zabydlit; **obyvatel** – např.: obyvatelstvo, obyvatelka, obývací, obyvatelný; **slyšet** – např.: slýchat, uslyšet, nedoslýchavý, vyslyšet, neslyšně, neslychaný; **plynout** – např.: plynulý, uplynout, rozplynout se, vyplývat, oplývat, plyn, plynový, plynný, plynárna, plynoměr; **mýlit se** – např.: mýlka, omyl, neomylný; **myslit** – např.: zamyslet se, zamýšlený, pomyslet si, vymyslet, myšlenka, mysl, Přemysl, myslivna, myslivec, průmysl, nesmysl; **kopyto** – např.: kopýtko, sudokopytník, lichokopytník; **sypat** – např.: nasypat, zásyp, osypat se, sýpka, přesýpací, sytký, posypat; **vysoký** – např.: vysoko, výška, výšina, Vyšehrad, vyvýšenina, Vysočina; **jazyk** – např.: jazyček, jazykolam, jazykověda, cizojazyčný, jazykový.
b) Jeho **obydlí** bylo velmi útulné. Pálí ho dobré **bydlo**. Jirkův dědeček už je **nedoslýchavý**. Pohyboval se **neslyšně**. Atmosféra je **plynný** obal Země. Musel jet do **plynárny**. Honza si myslí, že je **neomylný**. Jeho výpočet je **omyl**. Napadla ho geniální **myšlenka**. Jeho děda je **myslivec**. Hřibě má malé **kopýtko**. Žirafa je **sudokopytník**. Koupil **zásyp**. Babička má doma **přesýpací** hodiny. Pojedeme do Prahy na **Vyšehrad**. Vyskočil **vysoko**. Uměl i ten nejsložitější **jazykolam**. **Jazykověda** ho vždycky zajímala.

19. a), b) Pro oči nevidí. – Snadno něco přehlédne pro svou nepozornost či roztržitost. Dívá se rozzlobeně jako **výr**. – Vypadal nevlídně (rozzlobeně). **Zvyk** je železná košile. – Zvyk se těžko mění. Nekupuj zajíce v **pytli**. – Nekupuj něco neověřeného. **Zapýřil** se jako pivoňka. – Zčervenal. Uměl násobilku, jako když **bičem** mrská. – Násobilku uměl velmi dobře. Čas **plyne** jako voda. – Čas plyne neustále. Pálí ho dobré **bydlo**. – Je nespokojený s tím, co má, se svým dobrým postavením. Seděl jako **přibitý**. – Nehýbal se. Je to všechno na jedno **kopyto**. – Je to všechno stejné. Mám hlad, že **bych** hřebíky **polykal**. – Mám velký hlad.
20. a) Zbyněk **vyrobil** větrník. Lopatky **vyřezal** **pilkou** ze silnější překlíčky. Pak obrousil dřevěný špalík, aby z něho **byl** váleček. Ve válečku **vyřezal** rýhy a do nich **vyhotovené** lopatky zasadil. Váleček nasadil na silný hřebík. Celý větrník přibil k větrnému **bidlu**, které **zarazil** do země. Když fouká **vítr**, větrník se otáčí. Za svůj **výrobek** dostal **výrobce** jedničku z pracovní **výchovy**. **Byl** **pyšný** na své dílo.
b) **větrník** – 4. p., č. j., r. m. neživ., hrad; **lopatky** – 4. p., č. mn., r. ž., žena; **pilkou** – 7. p., č. j., r. ž., žena; **překlíčky** – 2. p., č. j., r. ž., žena; **váleček** – 1. p., č. j., r. m. neživ., hrad; **hřebík** – 4. p., č. j., r. m. neživ., hrad; **bidlu** – 3. p., č. j., r. m. neživ., hrad; **země** – 2. p., č. j., r. ž., růže; **vítr** – 1. p., č. j., r. m. neživ., hrad; **výrobek** – 4. p., č. j., r. m. neživ., hrad; **výrobce** – 1. p., č. j., r. m. živ., soudce; **jedničku** – 4. p., č. j., r. ž., žena; **dílo** – 4. p., č. j., r. stří., město.

21. a), b) Když byl ještě úplně maličký, dostal čepici s nápisem „Malý námořník.“ – souvětí; Nelíbila se mu, ale musel ji nosit. – souvětí; Maminka říkala, že by to byly vyhozené peníze. – souvětí; Kluci se mu smáli a volali na něj: „Malý námořníku!“ – souvětí; Tak dost zkusil. – věta jednoduchá; Rodiče zdělili po babičce harmoniku. – věta jednoduchá; Tatínek řekl, že nemá na hraní čas, maminka neměla náladu. – souvětí; Tak to zbylo na Malého námořníka. – věta jednoduchá; Večer vysedával u okna a jedním okem se díval děti. – souvětí; Děti výskaly radostí a rozpustile se praly. – souvětí; Námořník by si také rád hrál, ale druhým okem musel koukat na knoflíky harmoniky a hrál do, re, mi fa... – souvětí.
- c) Když byl ještě úplně maličký, dostal čepici s nápisem „Malý námořník.“ **Když 1V, 2V.** Nelíbila se mu, ale musel ji nosit. **1V, ale 2V.** Maminka říkala, že by to byly vyhozené peníze. **1V, že 2V.** Kluci se mu smáli a volali na něj. **1V a 2V.** Tatínek řekl, že nemá na hraní čas, maminka neměla náladu. **1V, že 2V, 3V.** Večer vysedával u okna a jedním okem se díval děti. **1V a 2V.** Děti výskaly radostí a rozpustile se praly. **1H a 2H.** Námořník by si také rád hrál, ale druhým okem musel koukat na knoflíky harmoniky a hrál do, re, mi fa... **1V, ale 2V a 3H.**
22. a) 1. podstatná jména – noci, zlatem, stříbrem, zemi, zámku, princezna, líce, hedvábí, vlasy, oči, studánka; 2. přídavná jména – měsíční, prozářené, překrásná, růžové, hebké, nejjemnější, tmavočerné, čisté; 3. zájmena – její, ty; 4. číslovky – jedné, jedné, jednom; 5. slovesa – naříkala, byly, byly; 6. příslovce – nešťastně, bledounce, jako, jako; 7. předložky – za, v, na; 8. spojky – a, a; 9. částice; 10. citoslovce;
- b) částice – ano, ne, kéž, nechtě; citoslovce – bum, haf, mňau, bác.
- c) Princezna byla smutná, protože na království zaútočil zlý drak, který si ji chtěl vzít za ženu. Nakonec ji zachránil statečný princ a princezna byla opět spokojená.
- d) hebký jako nejjemnější hedvábí; čisté jako studánka.

str. 10

23. a) Krajta nemá jed, ale ve svém sevření má obrovskou sílu. (1V, ale 2V.) Je to škrtič, který dosahuje délky devíti metrů. (1V, který 2V.) Jsou lidé, kteří tvrdí, že viděli tato zvířata dlouhá až patnáct metrů, svá tvrzení ale nemohli dokázat ulovenou kůží. (1V, kteří 2V, že 3V, ale 4V.) Z těchto hadů jsou pro náboženské účely odchováni posvátní hadi, kteří jsou hlídači v afrických posvátných hájích. (1V, kteří 2V.) Krajta dlouhá pět nebo šest metrů dokáže v drtivém sevření udusit jelena a úder jejího ocasu nebo hlavy bývá obvykle smrtelný. (1V a 2V.)
24. a), b) Na nebi se objevily mraky. Výletníci sešli z hor do údolí. V křoví se schovávali dva zajíci. Děti se věnovaly vodním sportům hlavně v letním období. Po Labi se plavily parníky. Pod koly aut zahynuli i nevinní ježci. Na poli zrály brambory. Děvčata cvičila se švihadly. Prvňáčci počítali s počítadly. K obědu byly knedlíky se zelím. Po nebi pluly obláčky. Za vsí je hluboký les. Chodí k nám každou neděli. Na břehu rostou vrby a jívky. Na mezi je plno trávky. Procházíme úzkými stezkami. Kup si novou košili. Za devatero hodin bylo jedno království. Zahradník šel s konví. Zastavili jsme na hrázi rybníka [my]. Podej mi mísy s broskvemi a hruškami. Ráno jsem vyjel z Bratislavy a večer jsem dorazil do Břeclavi. Nemáš potíže se zuby? Ukažte nám své průkazy. Vyprávěl nám vtipy. Chytám ryby na červy. Ve skřini máme šatní moly. Přijeli k nám Francouzi. Při chřipce nás bolí svaly. Rybáři chytají lososy. V ZOO jsme viděli buvoly, cizokrajné plazy a šakaly [my]. Dědeček sbírá motýly. Učíme se o českých spisovatelích. Sousedovi psi celou noc štěkali. Nedrážděte zuřivé psy!

str. 11

25. a) osobu, číslo, čas, způsob.
- b) by si mohl – 3. os., č. j., čas neurčujeme; myslit – infinitiv; je – 3. os., č. j., čas přít.; je – 3. os., č. j., čas přít.; není – 3. os., č. j., čas přít.; nastoupím – 1. os., č. j., čas bud.; jedu – 1. os., č. j., čas přít.; čekám – 1. os., č. j., čas přít.; zvolím – 1. os., č. j., čas bud.; těším se – 1. os., č. j., čas přít.; začne – 3. os., č. j., čas bud.; hádat se – infinitiv; se stalo – 3. os., č. j., čas min.; zasekla – 3. os., č. j., čas min.; se omlouvala – 3. os., č. j., čas min.; rozmotávala – 3. os., č. j., čas min.; povolit – infinitiv; pustit se – infinitiv; drcnul – 3. os., č. j., čas min.; se zakymácel – 3. os., č. j., čas min.; si narazila – 3. os., č. j., čas min.; začala – 3. os., č. j., čas min.; škubat – infinitiv; cukla – 3. os., č. j., čas min.; se odporoučel – 3. os., č. j., čas min.
- c) klóbrc, brejláče, šups. d) hup, šups.
- f) Např.: V dopravních prostředcích je zakázáno kouřit. Při jízdě je důležité pevně se držet, aby nedošlo k zranění. Je důležité brát ohled ke starším cestujícím, které bychom měli pustit sednout. V dopravních prostředcích nesmíme jíst ani pít z takových nádob, ze kterých bychom mohli někoho snadno polít (např. kelímek). Své okolí bychom neměli rušit hlasitým telefonováním, hudbou nebo křikem. Dopravní prostředky neznečišťujeme ani nepoškozujeme.
26. a) pokoušel se – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; třít – inf.; dělají – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; proměnily by se – 3. os., č. mn., zp. podm., čas neurčujeme; mohly by – 3. os., č. mn., zp. podm., čas neurčujeme;

přivést – inf.; **neměly** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; **se zahřálo** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **bylo** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **se dopálil** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **zahodil** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **bude tvrdit** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; **si rozdělávají** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; **bude litovat** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; **prohlásil** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **bych si zapálil** – 3. os., č. j., zp. podm., čas neurčujeme; **bych třel** – 3. os., č. mn., zp. podm., čas neurčujeme.

b) se pokoušel – složený; **dělají** – jednoduchý; **by se proměnily** – složený; **mohly by** – složený; **neměly** – složený; **se zahřálo** – složený; **bylo** – složený; **se dopálil** – složený; **zahodil** – složený; **bude tvrdit** – složený; **si rozdělávají** – jednoduchý; **bude litovat** – složený; **prohlásil** – složený; **bych si zapálil** – složený; **bych třel** – složený.

c) Námorník se bez víry v úspěch pokoušel třít dvě suchá dřeva, jak to dělají divoši. – 2 věty; Kdyby se jeho pohyby proměnily podle fyzikálních zákonů v teplo, mohly by přivést do varu vodu v kotli parníku. – 2 věty; Dřevo se jen zahřálo, a to bylo vše. – 2 věty; Po hodinové námaze se zpocený Pencroff dopálil a oba kusy dřeva zahodil. – 2 věty; „Jestli mi bude ještě někdo tvrdit, že si divoši takto rozdělávají oheň, bude toho litovat.“ – 3 věty; „Spíš bych si zapálil dlaně, kdybych je třel o sebe.“ – 2 věty.

27. a), b) Kolik řečí (2. p., č. mn.) umíš, tolikrát jsi člověkem. – Znalost každého dalšího jazyka člověka nesmírně obohatí. Dnes mi není do řeči (2. p., č. j.). – Jsem smutný, mám špatnou náladu. Neskákej mi do řeči (2. p., č. j.). – Nemluv, když mluvím já. Udělám to bez řeči (1. p., č. j.). – Udělám to bez odmlouvání. Není s ním žádná řeč (1. p., č. j.). – Nedá se s ním mluvit. Dali jsme se do řeči (2. p., č. j.). – Začali jsme se bavit. O čem je řeč (1. p., č. j.)? – O čem se bavíte? Ať nepřijdeš do řeči (2. p., č. mn.)! – Ať se o tobě nezačnou bavit nebo tě pomlouvají!

str. 12

- 1. a) Příhoda se odehrála Tomášovi, Petrovi a dalším klukům jednoho letního odpoledne u malého louňovického rybníka.**
 - b) Tomáš.**
 - c) Petr neuměl plavat a začal se topit, ale Tomáš ho včas zachránil.**
 - d) Tomáš Petra vytáhl z vody a tak ho zachránil. Vše dopadlo dobře.**
 - e) Ano, protože neváhal a skočil pro kamaráda do vody, tím mu patrně zachránil život.**
- 2. a) semlelo se to – událo se to rychle; začal zmatkovat – zpanikařil; měl jsem s ním co dělat – nebylo to s ním jednoduché.**
 - b) Sevřel ho velmi pevně okolo těla.**

str. 13

- 3. slovesa užitá při vypravování příběhu:** semlelo se, přišel, neuměl, plavat, šel, svažuje se, zapadl, začal, zmatkovat, polykat, volal, jsme byli, skákali jsme, jsem byl, jsem stál, jsem nečekal, skočil jsem, chytil jsem se, chtěl jsem, se dostat, šlo, sevřel, jsem dotáhl, pomohli.
- 4. se stala – se přihodila, semlelo se – událo se, svažuje – klesá, volal – křičel, chytil jsem – přitáhl jsem, sevřel – chytil, dotáhl – dostal, připomínají – říkají.**
- 5. Záchranář Tom.**
- 6. 1. Úvod; 2. Petr se topí; 3. Tomáš zachraňuje Petra; 4. Šťastný konec.**
- 9. a), e) Chlapci Zbyněk s Liborem si chtěli vyjít na výlet k starobylé zřícenině. Hoši však neznali cestu. Tatínek jim poradil, aby přebrodili bystřinu [nevyjádřený hoši] a potom šli pořád na sever [nevyjádřený hoši]. Tak tedy vyrazili [nevyjádřený hoši]. V lese rostly duby a v dále bylo vidět i jiné listnaté stromy [bez podmětu]. V trávě se červenaly jahody, modraly borůvky a voněly hříby. Kde byl les řidší, rostly na zemi mechy a na stromech vyrůstaly lišejníky. Na blízké kostelní vízce odbíjely hodiny poledne, když hoši dorazili k zřícenině. Víte [nevyjádřený vy], proč chlapci nezabloudili? Podle čeho zjistili [nevyjádřený chlapci], že jdou na sever [nevyjádřený chlapci]?**
 - b) Protože jim tatínek poradil, kudy jít. Chlapci sever určili podle lišejníků nebo podle hodin.**
 - c) vyjít, výlet, vyrazili, vyrůstali.**
 - d) Chlapci Zbyněk s Liborem si chtěli vyjít na výlet k starobylé zřícenině. – věta jednoduchá (VJ); Hoši však neznali cestu. – VJ; Tatínek jim poradil, aby přebrodili bystřinu a potom šli pořád na sever. – souvětí (S), 1V, aby 2V a potom 3V.; Tak tedy vyrazili. – VJ; V lese rostly duby a v dále bylo vidět i jiné listnaté stromy. – S, 1V a 2V.; V trávě se červenaly jahody, modraly borůvky a voněly hříby. – S, 1V, 2V a 3V.; Kde byl les řidší, rostly na zemi mechy a na stromech vyrůstaly lišejníky. – S, Kde 1V, 2V a 3V.; Na blízké kostelní vízce odbíjely hodiny poledne, když hoši dorazili k zřícenině. – S, 1V, když 2V.; Víte, proč chlapci nezabloudili? – S, 1V, proč 2V.; Podle čeho zjistili, že jdou na sever? – S, 1V, že 2V.**

- vyhraný** – předpona: vy-, kořen: -hr-, příponová část: -aný; **přeřezaný** – předpona: pře-, kořen: -řez-, příponová část: -aný; **knížka** – předpona: není, kořen: kníž-, příponová část: -ka; **potopený** – předpona: po-, kořen: -top-, příponová část: -ený; **výpisek** – předpona: vý-, kořen: -pis-, příponová část: -ek; **zachovat** – předpona: za-, kořen: -chov-, příponová část: -at; **otázka** – předpona: o-, kořen: -táz-, příponová část: -ka; **tyčinka** – předpona: není, kořen: tyč-, příponová část: -inka; **vozík** – předpona: není, kořen: voz-, příponová část: -ík; **závod** – předpona: zá-, kořen: -vod-, příponová část: není; **vodstvo** – předpona: není, kořen: vod-, příponová část: -stvo; **bratrství** – předpona: není, kořen: -bratr-, příponová část: -ství; **strýček** – předpona: není, kořen: -strýč-, příponová část: -ek; **výlisek** – předpona: vý-, kořen: -lis-, příponová část: -ek; **rybník** – předpona: není, kořen: ryb-, příponová část: -ník; **srnec** – předpona: není, kořen: -srn-, příponová část: -ec; **pralesní** – předpona: pra-, kořen: -les-, příponová část: -ní; **nárazník** – předpona: ná-, kořen: -raz-, příponová část: -ník; **městský** – předpona: není, kořen: měst-, příponová část: -ský; **nálada** – předpona: ná-, kořen: -lad-, příponová část: -a; **potlesk** – předpona: po-, kořen: -tlesk-, příponová část: není; **neolejovat** – předpona: ne-, kořen: -olej-, příponová část: -ovat; **dovolená** – předpona: do-, kořen: -vol-, příponová část: -ená;
- nadhodil – předpona, nad prací – předložka, nad zahradou – předložka, nadbytek – předpona, bez peněz – předložka, bezbolestný – předpona, bezvadně – předpona, bez cíle – předložka, před školou – předložka, před sebou – předložka, přednášet – předpona, předpoklad – předpona, podkova – předpona, podběl – předpona, pod vinicí – předložka, odnést – předpona, od pohledu – předložka, odvětil – předpona, odpoledne – předpona / i od poledne – předložka, od vás – předložka, omlouvat se – předpona, o problému – předložka, oknem – ani předložka, ani předpona.

- zahradník** – předpona: za-, kořen: -hrad-, přípona: -ík, koncovka: není; **překopat** – pře-kop-at-0; **uvařit** – u-vař-it-0; **skokan** – skok-an-0; **přísloví** – při-slov-0-í; **vylovit** – vy-lov-it-0; **odletět** – od-let-ět-0; **podkova** – pod-kov-0-a; **podvodní** – pod-vod-n-í; **poškolák** – po-škol-ák-0; **výslovnost** – vý-slov-nost-0; **příhláška** – při-hláš-k-a; **prastarý** – pra-star-0-ý; **zábava** – zá-bav-0-a; **nános** – ná-nos-0-0.
- pražský** – přípona – sk, koncovka – ý; **učitelka** – přípona – itelk, koncovka – a; **holubice** – přípona – ic, koncovka – e; **děláme** – přípona – není, koncovka – áme; **struhadlo** – přípona – adl, koncovka – o; **urychlovač** – přípona – ovač, koncovka – není; **lhářka** – přípona – árk, koncovka – a; **listí** – přípona – není, koncovka – í; **výletní** – přípona – n, koncovka – í; **máslem** – přípona – není, koncovka – em; **rybník** – přípona – ník, koncovka – není; **letadlo** – přípona – adl, koncovka – o; **vlasý** – přípona – není, koncovka – y; **kamarádka** – přípona – k, koncovka – a; **naliješ** – přípona – není, koncovka – eš; **sadaři** – přípona – ař, koncovka – i.
- plynný** – 0-**plyn**-ný; **bystřina** – 0-**bystř**-ina; **syrovinka** – 0-**syrov**-inka; **brzičko** – 0-**brz**-ičko; **psík** – 0-**ps**-ík; **výskot** – 0-**výsk**-ot; **lyžař** – 0-**lyž**-ař; **malý** – 0-**mal**-ý; **myška** – 0-**myš**-ka; **bytový** – 0-**byt**-ový; **zvyklý** – 0-**zvyk**-lý; **viník** – 0-**vin**-ík; **zlozvyk** (slovo složené, dva kořeny -zl-+**zvyk**-; o je spojovací samohláska); **vydobýt** – vydo-**být**-0; **bílý** – 0-**bíl**-ý; **blýskavý** – 0-**blýsk**-avý; **vyviklaný** – vy-**vikl**-aný; **býček** – 0-**býč**-ek; **vozík** – 0-**voz**-ík; **jazyček** – 0-**jazyč**-ek; **mlýnice** – 0-**mlýn**-ice; **babička** – 0-**bab**-ička; **polibek** – po-**lib**-ek; **lysinka** – 0-**lys**-inka.

- Nejsou, slova se odlišují významem.
- záletník** – zá-let-ník-0; **letadlo** – 0-let-adlo; **výlet** – vý-let-0; **letiště** – 0-let-iště; **letec** – 0-let-ec; **odletět** – od-let-ět.
- DAR – dary, obdarovat, darovaný, dáreček, neobdarovaný, podarujte; LES – lesník, polesí, prales, lesopark, lesnatý, lesnictví; HRAD – zahrada, hradba, zahradník, hradní, přehrada, hrádek; JEZD – zájezd, jezdeckví, výjezd, jezdit, jezdec; LOV – výlov; LESK – lesklý; RYB – rybář.
- a) Kočičí vousy jsou orgánem hmatu. V mrkvi jsem našel dva malinké červy. Dirigent zdůraznil některé pasáže skladby. Orli, jestřábi a sovy loví drobné savce. Lvi patří mezi šelmy. Duby mají mohutné koruny. Neprostupné pralesy dlouho tvořily přirozené hranice naší vlasti. Země se otáčí kolem své osy. Z lodě byly vysílány světelné signály. Ředitelství školy je na konci této chodby. Vědci si chrání nové objevy a vynálezy.
b) našel – vyšel, přišel, odešel; lvi – lví, lví, lvíčata; vlasti – vlastence, vlastní, vlastenectví; světelné – světlo, světlice, osvětlený; ředitelství – ředitel, ředitelský, ředitelka; školy – školní, školník, poškolák.

- Stromy se už zbavily listí. Koně klusali po poli. Ovce pásli dva pastevci. Návštěvníci byli s výstavou spokojeni. Před výkladní skříní ležely staré noviny. Chlapci lisovali květiny ve staré knize. Následující dny přinesly velké překvapení. Nad hlavami dětí se vznášeli draci. K továrně přijely autobusy s dělníky. Zvony zvonily

na poplach. Rackové hlasitě křičeli. Kočky čekaly u dveří na mléko. Turisté se vydali na cestu. Děti odjely na školní výlet.

6. a) rozvoj, návod, nosník, košík, balík, výlet.
b) **podvod** – pod-vod-0; **rozvoj** – roz-voj-0; **návod** – ná-vod-0; **nosník** – 0-nos-ík-0; **košík** – 0-koš-ík-0; **balík** – 0-bal-ík-0; **výlet** – vý-let-0.
c) podlesí + chodník = podchod, vývoj + parník = výpar.
7. a) **lepít** – lepidlo, ulepený, lepenka; **chodit** – chodník, podchod, východ; **vodit** – vodič, vodící, vodivý; **topit** – topící, utopit, utopený.
b) lepidlo (1), ulepený (2), lepenka (1), chodník (1), podchod (1), východ (1), vodič (1), vodící (2), vodivý (2), topící (2), utopit (5), utopený (2).
c) **lep-it**, **chod-it**, **vod-it**, **top-it**.
8. a) **-ryb-**: rybička, ryba, rybník, rybář, porybný; **-lov-**: ulovený, výlov, loviště, lovit, lovec; **-děl-**: dělat, výdělek, dělnice, dělat, dělník.
b) **rybička** – 0-ryb-ičk-a; **ryba** – 0-ryb-0-a; **rybník** – 0-ryb-ník-0; **rybář** – 0-ryb-ář-0; **porybný** – 0-ryb-n-ý; **ulovený** – u-lov-en-ý; **výlov** – vý-lov-0-0; **loviště** – 0-lov-išt-ě; **lovit** – 0-lov-it-0; **lovec** – 0-lov-ec-0; **dělat** – 0-děl-at; **výdělek** – vý-děl-ek-0; **dělnice** – 0-děl-nic-e; **dělník** – 0-děl-ník-0.
c) porybný, ulovený, výdělek.
d) Na hrázi rybníka stál porybný. Ten Jirkou ulovený kapr váží přes tři kila. Jeho výdělek nebyl příliš vysoký.

str. 18

1. **tvary téhož slova**: vůz, vozů, vozem, vozu, vozech, vozy, vozům; **slova příbuzná**: vozka, vozík, přivážet, přívoz, vozíček, rozvážkový, vozit, vozidla, odvážet, dovoz.
2. **peroucí** (vykonávající praní – paní peroucí prádlo) – **prací** (sloužící k praní – prací prášek), **přátelský** (přivlastňování osobě / věci jako druhu – přátelský úsměv) – **přítelův** (přivlastňování jedné osobě – přítelův klobouk), **kamenný** (vytvořený z kamene – kamenný most) – **kamení** (hromada kamenů), **vodní** (např. vztahující se k vodě – vodní hladina) – **vodový** (připravený z vody – vodová polévka), **nakladatel** (osoba platící náklad na vydávání knih) – **nakladač** (osoba / zařízení, které nakládá – nakladač uhlí), **srdeční** (týkající se srdce – srdeční sval) – **srdečný** (upřímně myšlený – srdečný pozdrav) – **srdcový** (k srdce – srdcové eso), **lední** (k led – lední medvěd) – **lednový** (k leden – lednový den), **psí** (týkající se psů jako druhu – psí štěkot) – **psův** (přivlastňování jednomu psu – psův příběh), **cvičenec** (kdo cvičí) – **cvičitel** (kdo vede výcvik – cvičitel psů), **knihář** (kdo váže knihy) – **knihovník** (zaměstnanec knihovny).
3. a) Ne, nejsou.
b) Např.: prodávající – prodáváný – prodavač, letecký – letcův, tělesný – tělový.
c) **podnos** – pod-nos-0-0; **strávník** – s-tráv-ník-0; **jelenice** – 0-jelen-ic-e.
4. **Hodil flintu do žita.** – Vzdal se. **Chová se jako slon v porcelánu.** – Je nemotorný. **Leží mu v žaludku.** – Byl mu nepříjemný. **Achillova pata.** – Slabé místo. **Stojí jako solný sloup.** – Stojí nehybně. **Šijí s ním všichni čerti.** – Je neposedný. **Je v balíku.** – Je bohatý. **Komu se nelení, tomu se zelení.** – Kdo je pracovitý, dosáhne úspěchu. **Nemá všech pět pohromadě.** – Není duševně zdravý.
5. a) Ve slově rozbít napíšeme í, protože to není ani vyjmenované slovo ani slovo příbuzné k vyjmenovanému slovu; bít ve významu tlouci. Mirkovi – 3. p., č. j., r. m. živ., vzor pán.
b) Nejnenačividnější.
c) Mirkovi (1) se (3) podařilo (5) rozbít (5) mamčin (2) nejoblíbenější (2) hrníček (1).
d) mamčin – matčin, hrníček – hrnek.
e) **podařilo** – po-dař-il-o; **nejoblíbenější** – nejob-líb-enějš-í.
6. a) voda – např. vodovod, vodník, vodní, vodák; **ticha** – např. tichý, tiše, tichounce; **děšť** – např. deštník, deštivo, deštný; **kvetou** – např. květ, květináč, rozkvetlý.
b) Když (8) prší (5), kvetou (5) paraplička (1). Když (8) prší (5) voda (1) do (7) ticha (1), poslouvej (5) děšť (5) a (8) zavři (5) víčka (1). Když (8) prší (5), kvetou (5) paraplička (1) a (8) každé (3) někam (6) pospíchá (5).
c) Dvě souvětí. Když prší voda do ticha, poslouvej děšť a zavři víčka. – 3 věty; Když prší kvetou paraplička každé někam pospíchá. – 2 věty.
d) **kvetou** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; **poslouvej** – 2. os., č. j., zp. rozkaz., čas neurčujeme.
e) Když prší, lidé nosí deštníky. Protože ty jsou pestrobarevné, připomínají květy.

str. 19

1. rybka – ryba, odnést – nést, doručovatelka – doručovatel, kamínek – kámen, hradní – hrad, zítřejší – zítřek, bratrův – bratr, vyslovit – slovo, kavárna – káva, stolec – stůl, brzký – brzy, lvice – lev, převeliký – veliký, vylovit – lovit.

2. **lodička** – slovo základové: loď, slovtvorný základ: loď, přípona: ička; **mateřský** – slovo základové: matka, slovtvorný základ: mat, přípona: eřský; **složený** – slovo základové: složit, slovtvorný základ: slož, přípona: ený; naložit – náklad, slovtvorný základ: nalož, přípona: it; **rypnout** – slovo základové: rýpat, slovtvorný základ: rýp, přípona: nout; **bílek** – slovo základové: bílý, slovtvorný základ: bíl, přípona: ek; **zelenina** – slovo základové: zelený, slovtvorný základ: zelen, přípona: ina; **francouzský** – slovo základové: Francouz, slovtvorný základ: Francouz, přípona: ský; **plavec** – slovo základové: plavat, slovtvorný základ: plav, přípona: ec; **přeplavat** – slovo základové: plavat, slovtvorný základ: plavat, předpona: pře; **rybník** – slovo základové: ryba, slovtvorný základ: ryb, přípona: ník; **rybí** – slovo základové: ryba, slovtvorný základ: ryb, koncovka: í; **zavřený** – slovo základové: zavřít, slovtvorný základ: zavř, přípona: ený; **pozavírat** – slovo základové: zavírat, slovtvorný základ: zavírat, předpona: po; **zastávka** – slovo základové: zastavit, slovtvorný základ: zastav, přípona: ka; **počítač** – slovo základové: počítat, slovtvorný základ: počítá, přípona: č.

str. 20

3. a), b) **ženský** – žena – příponou, **zahodit** – hodit – předponou, **mořský** – moře – příponou, **rychlík** – rychlý – příponou, **břízka** – bříza – příponou, **přepsat** – psát – předponou, **jarní** – jaro – příponou, **ředitelna** – ředitel – příponou, **uvařit** – vařit – předponou.
4. **venkovský**, **venkovní**; **rybář**, **rybník**; **vodník**, **vodní**; **létař**, **létařský**; **lovce**, **lovný**; **kovář**, **kování**; **noční**, **nocovat**; **obrazný**, **obrázek**; **učitel**, **učení**; **rukavice**, **rukáv**; **srdeční**, **srdečko**.
5. psal – vypsal, dopsal, napsal; dělal – udělal, přidělal, vydělal; hodit – vyhodil, zahodil, odhodil; skočil – vyskočil, zaskočil, odskočil; vázal – uvázal, přivázal, zavázal.

str. 21

6. a) **pevnost** – zákl. slovo: pevný – slovtvorný základ: pevn; **zavlekl** – zákl. slovo: vlekl – slovtvorný základ: vlekl; **stanové** – stan – stan; **skladiště** – sklad – sklad; **přibyl** – byl – byl; **vroubek** – vrub – vrub.
- b) slova odvozená příponami: **pevnost**, **stanové**, **skladiště**, **vroubek**; slova odvozená předponami: **zavlekl**, **přibyl**.
7. **příponou**: zakladatel, ostravský, nocovat, tábořiště, bradatý, rádce, rozčesávat, prodavačka, lékařka, pracovník; **koncovkou**: Jana, havraní, mládě, trní.
8. a), b) **venkovanka** – slovo základové: venkovan – slovtvorný základ: venkovan – přípona: an; **holubí** – s. základové: holub – slovtvor. z: holub – koncovka: í; **dědečkův** – s. základové: dědeček – slovtvor. z.: dědeček – přípona: ův; **lidstvo** – s. základové: lidé – slovtvor. z.: lid – přípona: stvo; **bohatství** – s. základové: bohatý – slovtvor. z.: bohat – přípona: ství; **pradědeček** – s. základové: dědeček – slovtvor. z.: dědeček – předpona: pra; **slepička** – s. základové: slepice – slovtvor. z.: slepič – přípona: ka; **převeliký** – s. základové: veliký – slovtvor. z.: veliký – předpona: pře; **prales** – s. základové: les – slovtvor. z.: les – předpona: pra; **slepota** – s. základové: slepý – slovtvor. z.: slep – přípona: ota; **beránek** – s. základové: beran – slovtvor. z.: berán – přípona: ek; **kamení** – s. základové: kámen – slovtvor. z.: kamen – koncovka: í; **nemožný** – s. základové: možný – slovtvor. z.: možný – předpona: ne; **zaplátit** – s. základové: plátit – slovtvor. z.: plátit – předpona: za; **obrázek** – s. základové: obraz – slovtvor. základ: obráz – přípona: ek; **železnice** – s. základové: železo – slovtvor. z.: želez – přípona: nice; **smutek** – s. základové: smutný – slovtvor. z.: smut – přípona: ek; **místečko** – s. základové: místo – slovtvor. z.: míst – přípona: ečko; **odtáhnout** – s. základové: táhnout – slovtvor. z.: táhnout – předpona: od; **naučit** – s. základové: učit – slovtvor. z.: učit – předpona: na; **dříví** – s. základové: dřevo – slovtvor. z.: dřív – koncovka: í; **hlasatel** – s. základové: hlásit – slovtvor. z.: hlas – přípona: atel; **hodinař** – s. základové: hodiny – slovtvor. z.: hodin – přípona: ař; **cvička** – s. základové: cvičit – slovtvor. z.: cvič – přípona: ka; **potraviný** – s. základové: potrava – slovtvor. z.: potrav – přípona: iny; **vyvolat** – s. základové: volat – slovtvor. z.: volat – předpona: vy; **rostlina** – s. základové: rostlý – slovtvor. z.: rostl – přípona: ina; **nocovat** – s. základové: noc – slovtvor. z.: noc – přípona: ovat; **pražský** – slovo základové: Praha – slovtvor. z.: praž – přípona: ský.
5. b) **domek** – slovtvorný základ: dom; **léčivé** – slovtvor. z.: léčiv; **zahradou** – slovtvor. z.: zahrad; **bystřina** – slovtvor. z.: bystř; **slepičky** – slovtvor. z.: slepič; **prázdninové** – slovtvor. z.: prázdnin. přípona ové.

str. 22

1. stůl – stolek (ů – o); mráz – mrazík (á – a); zahrada – zahrádka (a – á); dub – doubek (u – ou); věřit – víra (ě – í); dům – domek (ů – o); sběr – sbírat (ě – í); kus – kousek (u – ou); nůž – nožik (ů – o); louka – luční (ou – u); řídit – řídicí (í – i); kázat – kazatel (á – a); zpěv – zpívat (ě – í); kůže – kožený (ů – o); kniha – knížka (i – í).
2. a) Babička četla z pohádkové knížky. (kniha, h–ž) Pod oknem stála pohodlná lenoška. (lenoch, ch–š) Na vrchol rozhledny vedlo množství schodů. (mnoho, h–ž) Do copu si zapletla bílou stužku. (stuha, h–ž) V Krkonoších přidávají k cenám horskou přirážku. (přirazit, z–ž) Listonoš přinesl dopis. (nosit, s–š) Ochutnali jsme pražskou šunku. (Praha, h–ž) Děti pověsily na strom ptačí budku. (pták, k–č)

b) Babička četla z pohádkové knížky. Pod oknem stála pohodlná lenoška. Na vrchol rozhledny vedlo množství schodů. Do copu si zapletla bílou stužku [ona]. V Krkonoších přidávají k cenám horskou přírážku [oni]. Listonoš přinesl dopis. Ochutnali jsme pražskou šunku [my]. Děti pověsily na strom ptačí budku.

str. 23

3. a) ne-str-pí-me, roz-sáh-lé, nej-vět-ší, brz-ký, praž-ský, ran-ní, ob-jel, za-hra-da, ne-zná-mý, pod-ko-len-ky, pří-klad-ný, pod-pá-lil, před-nes-la, pod-vod-ník, le-těl, dešť-ník.
b) ne-strpíme, roz-sáh-lé, nej-vě-tší, brz-ký, praž-ský, ran-ní, ob-jel, za-hrada, ne-známý, pod-kolen-ky, pří-klad-ný, pod-pál-il, před-nes-la, pod-vod-ník, let-ěl, dešť-ník.
4. a) **psát** – vypsát (udělat výpis něčeho), dopsat (dokončit psaní), zapsat (poznamenat si), nadepsat (napsat nadpis), přepsat (přepřerovat text; opsat), podepsat (napsat své jméno); **pustit** – vypustit (odněkud pustit ven), odpustit (prominout), spustit (začít), napustit (naplnit), rozpustit (ukončit; teplem roztát), upustit (nechat spadnout), **dát** – předat (dát dalšímu), vydat (publikovat), rozdat (rozdělit mezi ostatní), udat (nahlásit), podat (předložit), zadat (uložit);
b) Vypsal si jména. Dopsal domácí úkol. Zapsal si datum do diáře. Nadepsal si název nové kapitoly. Přepsal slohovou práci. Podepsal si písemku. Vypustil slepice na dvůr. Odpustil jí nevěru. Spustil báseň od začátku. Napustil si lahev na pití. Rozpustil zasedání rady. Upustil babiččinu vázu. Předal balíček adresátovi. Vydal svůj román. Rozdal svým kamarádům žvýkačky. Udal svého souseda. Paní učitelka zadala domácí úkoly.
5. a) Přihnaly se tmavé mraky a rozpoutala se bouře. Proudý vody splachovaly kroupy do strží. Běsnění se rozzuřilo ještě více. Přívaly se hrnuly na osadu ze všech stran. Obyvatelé zachraňovali, co mohli. Chatrnější domy se rozsypaly. Stěny mlýna při řece se rozpadly a odpluly. Krávy zvedaly hlavy, neboť stály ve vodě až po hřbet. Proudý odnesly všechno a valily to korytem řeky dolů do údolí. Rozpoutala, rozzuřilo, rozsypaly, rozpadly, odpluly, odnesly.
6. pračka, lednička, myčka, cedník, pilník, hoblík, umyvadlo, struhadlo, šlapadlo, pravítko, kružítko, brousítko, sporák, vrták, držák.
7. den – deník – týdeník, let – výlet – výletník, podnikat – podnikatel – podnikatelský, plyn – plynárna – plynárenský, slepý – slepec – slepecký, řídit – řidič – řidičský, skok – skokan – skokanský.
8. a) učitel, b) velitel, c) žadatel, d) vyděrač, e) rádce, f) plavec, g) běžec, h) skokan, i) komíník, j) zámečník.
9. a) udírna, b) čekárna, c) tiskárna, d) včelín, e) pracovna, f) ředitelna, g) kavárna, h) posilovna.

str. 24

1. a) B, D, E, F, A, C.
2. 1. kamarádi jsou spolu venku, 2. srážka s autem, 3. volání záchranné služby, 4. příjezd lékařů.
3. Petr a Martina jezdili venku na kolečkových bruslích, potkali svého kamaráda Tomáše, který jezdil na skateboardu. Kluci ale jezdili na silnici, což je zakázáno. Petra srazilo auto. Tomáš se o Petra staral, zatímco Martin jel k telefonní budce, aby zavolal záchrannou službu. Doktoři pak odvezli Petra do nemocnice.
4. Např. jak zraněného navštívili kamarádi v nemocnici.
5. Na kolečkových bruslích můžeme jezdit na cyklostezkách a v parcích. Nikdy bychom neměli jezdit na silnici, mohlo by nás totiž srazit auto.

str. 25

1. rozsypaný hrách, odstavený vlak, rozsápaný jelen, bezcenný vzorek, vzteklý pes, roztavený kov, rozsvícené světlo, rozšroubované potrubí, podzemní tunel, rozsáhlý les.
2. a) Pavel rozřal špalek velkou sekerou. Při přechodu křižovatky použij podchod. Raněný byl dopraven vrtulníkem do bezpečí. Vynesl jsem odpadkový koš. Maminka mi zašila rozpáranou podšívku u bundy. K vypravování jsem vymyslel nadpis. Rozsypal v kuchyni cukr. Vyhráli jsme bezplatný týdenní pobyt v Krkonoších. Ve sněmovně hlasovala nadpoloviční většina poslanců. Schválili rozpočet na příští rok, byl to předposlední bod jednání. Poté všichni odcestovali domů.
b) Při přechodu křižovatky použij podchod [ty]. Maminka mi zašila rozpáranou podšívku u bundy. Ve sněmovně hlasovala nadpoloviční většina poslanců.
c) Schválili rozpočet na příští rok, byl to předposlední bod jednání. – 2 věty.
d) Schválili (5) rozpočet (1) na (7) příští (2) rok (1), byl (5) to (3) předposlední (2) bod (1) jednání (1).
3. Při rozdělování do dvojic byl nadpočetný. Natrhali si košíček jablek. Můj pokojíček je v podkroví. Řetízek na krku se jí přetrhl. Potrvá to ještě dlouho? Z divadla se rozléhal potlesk. Text dělíme na odstavce. Růže jí odkvetly. Odpolední představení se nám moc líbilo. Mohl bys mi podržet dveře? Tvůj předpoklad byl správný. Neodkládej to na zítřek.

4. a) předčítala, pohádky, rozmyslel, postup, nechtěl, podřídít, odletěl, odbíjela, znovu, nepozorní, podpálili, rozhořel, přednesla, zbyvala, rozbřesku, rozléhal.
 b) Vybíral si nové oblečení. Po ránu měl rozčuchané vlasy. Přiletěl až z Austrálie. Večer si rozsvítil lampičku.
5. zajímavý nadpis, bezradný člověk, nadpřirozená pohádková postava, nadměrná velikost, nadívané kuře, bezstarostný úsměv, bezinkový likér, bezprostřední chování, silniční nadjezd, pocit bezpečí.
6. b) rozběhli se – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; vytesal – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; rozstříhal bych – 1. os., č. j., zp. podm., čas neurčujeme; krouží – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.
7. a) dětský smích, blízké vítězství v turnaji, velké hrdinství, největší dobrodružství, fotbalové mužstvo, obrovské bohatství, těžká překážka, pro záchranu lidstva, řídký úkaz, obrovské loďstvo, vyslov svoji prosbu, bezprostřední blízkost.
8. a) Na poli dozrály brambory. Tatínek je vykopával, maminka vybírala. Děti na svahu pásly kozy. Vítr foukal od hor a lezl dětem pod kabáty. Všem bylo zima. Kluci se krčili k zemi a dýchaly si do rukou. Jenom Vítek nevzdychal a nenařikal. Už snesl hromádku dříví a suché natě. Už vyskočil plamen a rozhořel se ohníček. I vítr přestal zlobit a pomáhal rozfukovat oheň.
 b) maminka, vybírala, kabáty, dýchaly, rukou, snesl, dříví, rozhořel, přestal, rozfukovat.

9. a) dětství, strýček, ovocný, včelín, jarní, hojnost.
 b) dětství (1), strýček (1), ovocný (2), včelín (1), jarní (2), hojnost (1).
 c) dětství – 2. p., stavení; styku – 6. p., hrad; přírodou – 7. p., žena; strýčka – 2. p., pán; strýček – 1. p., pán; sad – 4. p., hrad; včelín – 4. p., hrad; přírodě – 6. p., žena; zalíbení – 4. p., stavení; zpěv – 4. p., hrad; ptactva – 2. p., město; nádheru – 4. p., žena; jabloní – 2. p., píseň; pohodu – 4. p., žena; dnů – 2. p., stroj; hojnost – 4. p., kost; podzimu – 2. p., hrad; ovoce – 2. p., moře.
10. a) b) dům – domek, domeček; léčit – léčba, léčitel; mráz – mrazík, mražený; žák – žáček, žákyně; počítat – počtář, počtářka; věž – věžička, věžní; stroj – strojový, strojař; déšť – deštník, deštivý; muž – mužstvo, mužný.
11. a) lidstvo, dětství, bohatství, knížectví, holičství, natěračství, hutnictví, družstevní, mužstvo, rozsádný, podtrhnout, křehký, blízký, vyrážka, zřídka, stříška, pohrůžka, návštěva, projížďka, rozkvetlý, nebezpečí, přezdívková, nadstavba.
 b) celé lidstvo, ranné dětství, nabyté bohatství, známé knížectví, tamější holičství, nejlepší natěračství, české hutnictví, družstevní byt, fotbalové mužstvo, rozsádný žák, podtrhnout výsledek, křehký porcelán, blízký mlýn, červená vyrážka, zřídka, došková stříška, nebezpečná pohrůžka, nenadálá návštěva, rychlá projížďka, rozkvetlý keř, velké nebezpečí, vtípná přezdívková, bytová nadstavba.
12. a) Krásné jsou rozkvetlé růže. Odjezd byl provázen mnoha obtížemi. Musím si opsat rozvrh. Nejprve si rozčeš vlasy. Jak se odtud dostaneme? Přines potvrzení od lékaře. Azalky byly obsypány květy. Zubní lékař používá bezbolestnou vrtačku. Rozzuřený pes divoce štěkal. Nejbezpečnější je přecházet na přechodu. Podařilo se mi roztlouci hrneček po babičce. Předpona stojí před kořenem slova. Opravíš mi rozbité kolo?
 roz-: rozkvetlé, rozvrh, rozčeš, rozzuřený, roztlouci; od-: odjezd, odtud; ob-: obtížemi, obsypány; bez-: bezbolestnou, nejbezpečnější; před-: předpona; o-: opravíš.
 b) rozkvetlé – předpona: roz + kořen: kvet + přípona: l + koncovka: é; objezd – předpona: ob + kořen: jezd; obtížemi – předpona: ob + kořen: tíž + koncovka: emi; rozvrh – předpona: roz + kořen: vrh; rozčeš – předpona: roz + kořen: češ; odtud – předpona: od + kořen: tud; obsypány – předpona: ob + kořen: syp + přípona: án + koncovka: y; bezbolestnou – předpona: bez + kořen: bol + přípona: estn + koncovka: ou; rozzuřený – předpona: roz + kořen: zuř + přípona: en + koncovka: ý; nejbezpečnější – předpona: nejbez + kořen: peč + přípona: nějš + koncovka: í; roztlouci – předpona: roz + kořen: tlouc + přípona: i; předpona – předpona: před + kořen: pon + koncovka: a; opravíš – předpona: o + kořen: prav + koncovka: íš.
 c) přines – slovo základové: nes, slovtvorný základ: nes, předpona: při; lékaře – s. základové: léčit, slovtvor. z.: lék, část příponová: aře; používá – s. základové: užívá, slovtvor. z.: užívá, předpona: po; vrtačku – s. základové: vrtat, slovtvor. z.: vrta, přípona: čku; divoce – s. základové: divoký, slovtvor. z.: divoc, přípona: e; přechodu – slovo základové: přecházet, slovtvorný základ: přechod, koncovka: u; rozbité – slovo základové: rozbít, slovtvorný základ: rozbít, přípona: é.

13. a) Babička (1) dávala (5) své (3) šaty (1) do (7) dřevěné (2) truhly (1).
 b) Babička dávala své šaty do dřevěné truhly.
 c) své šaty, dávala do truhly, dřevěné truhly.
 d) dřevo, dřevník, dřívko.

- e) truhly – 2. p., č. j., r. ž., žena.
 f) dřevjené.
 g) ukládala.
14. a) myška – myš; noční – noc; pochykala – chytala; lov – lov; dovedu – vedu.
 b) dovedu, dovednost, povedený.
 c) pochykala – např. dochykala.
 d) **myš** – 1. p., č. j., r. ž., kost; **myška** – 1. p., č. j., r. ž., žena; **lov** – 4. p., č. j., r. m. neživ., hrad; **koček** – 2. p., č. mn., r. ž., žena; **lasem** – 7. p., č. j., r. s., město; **strachy** – 7. p., č. mn, r. m. neživ., hrad; hřbet – 4. p., č. j., r. m. neživ., hrad; **věci** – 1. p., č. mn., r. ž., kost; **čiči** – 4. p., č. mn., r. ž., žena; **kleci** – 6. p., č. j., r. ž., píseň; **kočky** – 4. p., č. mn., r. ž., žena; **obědu** – 3. p., č. j., r. m. neživ., hrad.
15. Na silném laně byla smyčka. Stádo dobytka vedl statný býk. Vaše nabídka byla nevhodná. Dědeček v zimě topil pilinami. Děti našly vyhozený litinový hrnec. Na sýpce by neměly být myši. Pohádkové víly měly dlouhé splývavé šaty. Na usmíření odpůrců nebylo ani pomýšlení. Včely mají pro nás nesmírný význam. Na podzim se pálí pýr. Jako obvykle nikdo nic nenamítal. Víchr vyvrátil vyvíklanou borovici. Vymysli nějakou vkusnou výzdobu k přivítání vítězů. Vyplním váš rozkaz. Rozstříhej papír nůžkami. Babička vytáhla z trouby borůvkový koláč, vzala nůž a koláč rozkrojila.

str. 29

1. a) **poddůstojník** – pod-důstojn-ík; **kamenný** – 0-kamen-ný; **rozzlobit** – roz-zlob-it; **rozzuřit** – roz-zuř-it; **oddělit** – od-děl-it; **cenný** – 0-cen-ný; **týdenní** – 0-týden-ní; **poddaný** – pod-dan-ný; **babičiny** – 0-babičiny; **okenní** – 0-oken-ní; **poddajný** – pod-daj-ný; **oddálit** – od-dál-it; **rozzářit** – roz-zář-it; **dvojazyčný** – kořen: **dvoj-** + kořen: **-jazýč-** + -ný; **panna** – 0-pan-na; **měkký** – 0-měk-ký; **nejjemnější** – nej-jem-ější.
2. **pece** – od slova péct – Dal péct chléb do pece. **pecce** – od pecka – V pecce se můžou nacházet zdraví škodlivé látky. **Křečí** – od slova křeč – Trpěl svalovou křečí. **křeččí** – od křeček – Objevil křeččí zásoby. **podaný** – od podat – Předmět podaný otcem položil na policičku. **poddaný** – od slov pod a daň – Poddaný přišel ke králi. **nejjistější** – od nejistý – Byl stále nejistější a nejistější. **nejjistější** – od jistější – Zvolil si nejistější postup.
3. a) rostlinný, okenní, rodinný, zločinný, kolenní, oční, ochranný, slunný, pohonný, plamenný, ramenní, klokaní, ranní.
 b) **rostlinný** – 0-roslin-ný; **okenní** – 0-oken-ní; **rodinný** – 0-rodin-ný; **zločinný** – 0- kořen: **-zl-o-** (spojovací samohláska) + kořen: **-čin-ný**; **kolenní** – 0-kolen-ní; **oční** – 0-oč-ní; **ochranný** – o-**chran-ný**; **slunný** – 0-slun-ný; **pohonný** – 0-pohon-ný; **plamenný** – 0-plamen-ný; **ramenní** – 0-ramen-ní; **klokaní** – 0-klokan-í; **ranní** – 0-ran-ní.
- Koupil si rostlinný produkt. Natřel okenní rám. Koupil si rodinný domek. Měl zločinný úmysl. Bolel ho kolenní kloub. Měl oční zánět. Použil ochranný obal. Koupil si slunný byt. Ceny pohonných hmot rostly. Jeho projev byl plamenný. Vyklobil si ramenní kloub. Klokaní mládě skákal ve výběhu. Ranní káva mu zpříjemnila den.
4. havraní, beraní, krocání, lachtaní, jelení, orangutaní, tulení.

str. 30

5. a) rozzuřený býk, měkký chléb, obranný val, tajný deník, splněná povinnost, okenní rámy, klokaní kapsa, všestranný sportovec, plynná angličtina, raný květák.
6. a) rovinný, stříbrný, prkenný, nevinný, kamenný, nosní, bylinný, denní, vraní, týdenní, vinný, krocání, skalní, zákonný, obranný, měsíční, hrdinný, klamný, temný, okenní.
 b) Např.: rovinný útvar, stříbrný řetízek, prkenná podlaha, nevinná dívka, kamenný most, nosní sprej, bylinná směs, denní program, vraní oko, týdenní program, vinný nápoj, krocání mládě, skalní město, zákonný rozsudek, obranný val, měsíční svit, hrdinný boj, klamný přízrak, temný kraj, okenní rám.
7. Máme slunný (0-slun-ný) byt. Kdo z nich je viníkem (vin-íkem)? Rozhodčí byl skutečně nestranný (ne-stran-ný). Účast je povinná (povin-ná). Píše si svůj deník (den-ík). Kráčet jsem po kamenných (kamen-ných) schodech. Jeho dědeček je kameníkem (kamen-íkem). Je to moje celodenní (cel-o-den-ní) práce. Rané (ran-é) brambory nám přišly k chuti. Výletníky (vý-let-níky) lákal stinný (stin-ný) les. Na cvičišti (cvič-íšti) pochodovaly oddíly (od-díl-y) vojáků. Dědečkova ústa jsou už úplně bezzubá (bez-zub-á). Hradní pán byl ke svým poddaným (pod-dan-ým) krutý. Neodmítl jsem podanou (po-da-nou) ruku. Povýšil na poddůstojníka (pod-důstoj-níka). Maminku můj pozdní příchod velice rozzlobil (roz-zlob-il). Která hvězda je nejjasnější (nej-jasn-ější)? Podle jeho vysvětlení (vy-svět-l-ení) to bylo ještě nejjasnější (ne-jasn-ější). Kamarád rozlomil (roz-lom-il) chleba a rozdělil (roz-děl-il) se se mnou.
8. a), b) ranní (kořen: **-ran-** + přípona -ní) noviny, jeskynní (jeskyn-ní) medvěd, cenné (cen-né) známky, rostlinný (rostlin-ný) olej, jelení (jelen-í) parohy, stinný (stin-ný) strom, rozzlobený (roz-zlob-ený) pán, skleněná (skl-eněná) miska, proutěný (prout-ěný) nábytek, bylinná (bylin-ná) mast, dvoudenní (dvou+den-ní) výlet, nástěnná (ná-stěn-ná) mapa, dřevěná (dřev-ěná) hračka, bezstarostné (bez-star-ost-n-é) dítě, nejjasnější (nej-jasn-ější) hvězda, nejjihnější (nej-jíž-nější) místo.

9. nepovinné předměty, rané ovoce, telefonní seznam, lachtaní mládě, ranní mlhy, okenní rámy, sloní kly, stinný keř, ranní rosa, drahocenný obraz, každodenní povinnost, vinný ocet, odhalil viníka, pročíst ceník zboží, napsané stránky, české deníky, hrubozrnný chléb, lesní panna, proutěný koš, kolenní kloub, rozseknutý pařez, rozšířená sukně, měkký tvaroh, poddaný lid, oddaný přítel, odložit si šaty, rozružený pes.

str. 31

1. hradištský – hradištsí, meziříčský – meziříčstí, veltruský – veltruští, novoveský – novoveští, jaroměřský – jaroměřstí, hradecký – hradečtí, poličský – poličstí, bitýšský – bitýšstí.
2. horničtí učnové, mladičtí studenti, dětští herci, maličtí broučci, valaští muzikanti, ruští bohatýři, afričtí bojovníci, zedničtí mistři.

str. 32

3. Indián – indiánský – indiánstí, vlastenec – vlastenecký – vlastenečtí, vodák – vodácký – vodáčtí, chodec – chodecký – chodečtí, letec – letecký – letečtí, husita – husitský – husitstí, dítě – dětský – dětstí, město – městský – měststí.
4. slezský havíř, francouzský vinař, dětský smích, černošstí obyvatelé, sousedský pozdrav, dobříšstí rukavičkáři, český výrobek, krkonošský lyžař, slovenští pastevci, pařížská Eiffelova věž, skautský tábor, Staroměstské náměstí, brazilský fotbalista, potravinářský průmysl.
5. pařížské náměstí, chodské slavnosti, kroměřížský zámek, tuniští turisté, olomoucké tvarůžky, plzeňský pivovar, předměstský park, černošský rituál, slezské písně, přeloučtí obyvatelé, čeští vlastenci, francouzští diplomaté, sousedské vztahy, mořští dravci, lékařské vyšetření, pražské věže.
6. Brandýs – brandýský – brandýstí, Brno – brněnský – brněnstí, Beroun – berounský – berounstí, Dobříš – dobříšský – dobříšstí, Olomouc – olomoucký – olomoučtí, Ostrava – ostravský – ostravstí, Praha – pražský – pražstí, Zlín – zlínský – zlíntí.

str. 33

1. obtížný hmyz, bezmasé jídlo, kruhový objezd, obstarat povolení, bezstarostné dětství, nadporučík Novák, rozzářený úsměv, předplatné novin, rozkvetlé tulipány, sportovní odpoledne, rozjasněný obličej; Nastala obleva a sníh rychle roztál. Vozík odtlačil za dům. Obkreslete si plánec do sešitů. Obdivovali jsme starobylý hrad. Mrkev obsahuje vitaminy. Cvičenci na povel rozpažili ruce. Lenoch se těšil na bezpracný zisk. Za oknem zářila rozsvícená lampa. Martin předstih Víta před cílem.
2. a) Potomci černošských otroků neobyčejně ovlivnili kulturu Spojených států. Velmi nás zaujal pařížský autosalon. Kroměřížský sněm rozhodl o zrušení roboty. Krkonoští lesníci bojují proti zkáze lesních porostů. Lužičtí Srbové jsou potomky Polabských Slovanů. Hamburský přístav leží při ústí řeky Labe. Němečtí špicové jsou temperamentní psi. Volžská delta ústí do Kaspického moře. Kavkazští ovčáci jsou výborní hlídači.
b) černošských, pařížský, kroměřížský, krkonoští, lužičtí, hamburský, němečtí, volžská, kavkazští.
3. a) Kocour se pokusil připlížit k hejnu vrabců. Výroba strojů je tam na vynikající úrovni. Netopýr létá neslyšně. Výlet se nám nevydařil. Dítě mělo plyšového medvídka. Lyžování patří mezi nejoblíbenější zimní sporty. Děti se důkladně umyly. Chlapec vynikal ve výtvarné výchově. Na bidle seděla holubice. Čas plyne jako voda. Na pastvině byl zvláštní výběh pro býky. Nabídka zahraničního zboží nebyla zbytečná.
připlížil – slovtvor. rozbor: (při)plížit, stavba slova: při-plíž-it; nevydařil – slovtvor. r.: (ne)vydařil, stavba slova: ne-vy-dař-il; plyšového – slovtvor. r.: plyš(ového), stavba slova: plyš-ového; zimní – slovtvor. r.: zim(ní), stavba slova: zim-ní; holubice – slovtvor. r.: holub(ice), stavba slova: holub-ice; výběh – slovtvor. r.: (vý)běh, stavba slova: vý-běh; zahraničního – slovtvor. r.: (za)hraničního, stavba slova: za-hran-ičního.
b) Kocour se pokusil připlížit k hejnu vrabců. Výroba strojů je tam na vynikající úrovni. Netopýr létá neslyšně. Výlet se nám nevydařil. Dítě mělo plyšového medvídka. Lyžování patří mezi nejoblíbenější zimní sporty. Děti se důkladně umyly. Chlapec vynikal ve výtvarné výchově. Na bidle seděla holubice. Čas plyne jako voda. Na pastvině byl zvláštní výběh pro býky. Nabídka zahraničního zboží nebyla zbytečná.
4. potrestaný viník, vyviklaný zub, nový ceník služeb, havraní vlasy, Zbyněk jako obvykle nic nenamítal, rozzářený úsměv, odůvodní řešení, rozbitá podkova, nejjemnější podšívka, rovnostranný trojúhelník, visutá lanovka, podaná ruka, denní rozvrh, krátkovlnná vysílačka, přivítání vítězů, měkký chléb, zkazil nám bezúčelně radost, raný salát, splývavé šaty, důležitá povinnost, skautský oddíl, dětský průvod, týdenní pobyt, oblíbený týdeník.

str. 34

1. Za nairobským letištem.
2. Naruby proto, že zvířata se v nairobské zoo vlastně volně pohybují. U nás jsou zvířata obvykle v klecích

nebo výběžích, kde je návštěvníci pozorují. V Nairobi lidé pozorují volně žijící živočichy z auta, ze kterého nesmějí vystoupit; u nás je obdobou tzv. safari (např. ve Dvoře Králové nad Labem).

3. Zvíře by mohlo návštěvníka napadnout. Mohlo by ho zranit, nebo dokonce usmrtit.
4. Pozvánka do Nairobi
Popis nairobské zoo
Zvláštnosti zoo
6. Např.: Chci říci, že každý návštěvník... Kopcovitou krajinou vedou betonové cesty, na jejichž rozcestích zvolíte žádaný směr.

str. 35

1. svážely – význam dohromady, zdržet – zůstat, správce – člověk, který má na starosti určité území/věc, způsobná – vychovaná, zvolili – vybrali, vztyčili – vyvěsili, sbili – stloukli dohromady, shromáždění – soustředění (shluk) osob na jednom místě.
2. **s-, se-:** spadnout, složit, smotám, sepsal; **z-, ze-:** zcela, zčervenat, zemřít, zblízka, zkrásněla; **vz-, vze-:** vzhůru, vzchopit se, vzkázat, vzlétnout, vzrostlý.

str. 36

3. sklidit odpadky, zbít psa, zhlížet se v zrcadle, studený déšť, smazat tabuli, vztyčit vlajku, svážet obilí; zhlédnout výstavu, novinová zpráva, shrabovat listí, zlomená noha, vzlétnout do výšky, scvrklá jablíčka, sbít prkna.
4. Směnil koruny za eura. Sužovaly ho obavy z písemky. Učitelka si stěžovala na zlobivého žáka. Tatínek sbil psovi boudu. Na náměstí byl sběh lidí. Jeho pracovní směna byla osmihodinová. Změnil svůj plán a odjel na chalupu. V lese se cesta zužovala. Zbytečně si ztěžoval vlastní práci. Zbil zuřivého psa. Válečný zběh byl zatčen. Nastala prudká změna počasí. Zaradoval se a zvolal hurá.
5. a) Orel slétl k zemi a opět se **vznesl**. Čaj v hrníčku rychle **zchladl**. Na ulici se **srazila** auta. Cestou stoupala stále **vzhůru**. Jana **smazala** tabuli. Slepice **snášejí** vejce. Váza **spadla** na zem a **rozbila se**. U Mělníka se **stéká** Labe s Vltavou. **Zlomenina** rychle **srostla**. Policie hledá vojenského **zběha**. **Svaž** všechny tulipány dohromady. Dítě **vztahovalo** ručičky z kočárku.
b) Orel slétl k zemi a opět se vznesl [on/orel]. Čaj v hrníčku rychle zchladl. Na ulici se srazila auta. Cesta stoupala stále vzhůru. Jana smazala tabuli. Slepice snášejí vejce. Váza spadla na zem a rozbila se [ona/cesta]. U Mělníka se stéká Labe s Vltavou (event. Labe). Zlomenina rychle srostla. Policie hledá vojenského zběha. Svaž všechny tulipány dohromady [ty]. Dítě vztahovalo ručičky z kočárku.
6. Špatné počasí nám ztěžovalo práci. Ivan si stále na něco stěžoval. Správa hradu se o tento hrad dobře stará. Posloucháš každý den zprávy? Když jsme vyšplhali na kopec, mohli jsme shlédnout dolů do údolí. Zhlédli jsme novou výstavu knih. Cesta se směrem nahoru stále více zužovala. Babičku sužovaly velké bolesti nohou. Z naší třídy svedl kotoul vzad nejlépe Petr. Vzpěrač zvedl činku nad hlavu. Co je to venku za sběh lidí? Vojenskému zběhu říkáme někdy dezertér.

str. 37

7. a) vlasy zešedivěly, kaše zhoustla, limonáda zteplala, lepidlo ztuhlo, prádlo zbělelo, hlína změkla, tvář zbledla, kamna zchladla, hrušky zesládly.
8. sbalit kufr, svalit se do postele, zkusit štěstí v loterii, zlomit lyže, oheň **vzplanul**, tváře **zčervenaly**, **vztyčíme** vlajku, drak **vzlétl** do výše, listí **spadalo** ze stromů, divoký kuň se **vzpínal**, **sbít** poličku, **snést** staré věci z půdy.
9. sbírat léčivé **byliny** (P, O), **shodit** fůru písku na zem (Z, O), **zpívat** písničku (R, N), **zlomit si lýtkovou kost** (A, P), **vyřídít** mamince **vzkaz** (Ř, E), déšť všechny stopy **smyje** (D, P), holubice **vzlétla** do výše (O, N), **zpytovat** svědomí (Y, S), brzy se **spustí liják** (Z, VZ); tajenka: Pozor na předpony s, z, vz.
10. sjet, sletět/vzletět, zkrotit, svázat, zblednout, zvolit/svolit, seschnout.
11. b) **ztichly** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; **nezpozorovali** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; **ztrouchnivěly** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; **by se rozplakala** – 3. os., č. j., zp. podm.; **zbledly** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; **strávíme** – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; **se sbíhali** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; **stloukl** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **shnila** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; **podej** – 2. os., č. j., zp. rozkaz.; **dávej** – 2. os., č. j., zp. rozkaz.; **jdeme** – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; **sbírat** – infinitiv; **si strhl** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **objed'** – 2. os., č. j., zp. rozkaz.; **umíš** – 2. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; **zkrotit** – infinitiv; **se vznesly** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.

str. 38

1. nadpis – předpona, od lesa – předložka, s babičkou – předložka, smetl – předpona, předložka – předpona, podpatek – předpona, skládat – předpona, zbledl – předpona, z ulice – předložka, oddaný – předpona,

od nich – předložka, z vás – předložka, předla – kořen slova, slepit – předpona, světlo – kořen slova, od školy – předložka, slezl – předpona, odlet – předpona, podtrhal – předpona, pod čarou – předložka, před překážkou – předložka, zastavil – předpona, za ním – předložka, spadli – předpona, sjezd – předpona, s nimi – předložka.

2. Sklenice je vyrobena ze skla. Stůl je vyroben ze dřeva. Pneumatika je vyrobena z gumy. Koláč je vyroben z těsta. Kniha je vyrobena z papíru.
3. a) Sněhurka s trpaslíky, Jeníček s Mařenkou, pejsek s kočičkou, Křemílek s Vochoomůrkou.
b) Jedná se o vlastní jména osob.
4. Procházel se **s** (7. pád) kamarádem, návrat **ze** (2. p.) školy, hra **s** (7. p.) ohněm, lovci **se** (7. p.) psy, radost **z** (2. p.) vítězství, dort **se** (7. p.) šlehačkou, jeden **z** (2. p.) vás, mluvit **ze** (2. p.) spaní, práce **s** (7. p.) lepidlem, hrad **z** (2. p.) papíru, strýc **z** (2. p.) Opavy, pojd' **se** (7. p.) mnou, jogurt **s** (7. p.) ovocem, svetr **z** (2. p.) vlny, vítr **z** (2. p.) hor, návrat **z** (2. p.) dovolené.
5. povídka **ze** současnosti, vrátit se **z** Afriky, prsten **ze** zlata, vyndal papíry **ze** zásuvky, snědl tlačenu **s** cibulí, hraje si **se** stavebnicí, udobřil se **s** ním, otrhal jablka **ze** stromu, vypadla mi záložka **z** knihy, pochází **z** Opavy, přines uhlí **ze** sklepa.

str. 39

7. a) nudlí, vyhrání, kapsy, vyhání, nevidí, neželí, ozývá, zachází, schází.
b) Kouká jako sůva z nudlí. – Tváří se udiveně. První vyhrání z kapsy vyhání. – Kdo nejprve vyhraje, hraje dál a peníze zase často prohraje. Co oči nevidí, to srdce neželí. – Když člověk o něčem neví, tak ho to netrápí. Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá. – Jak se člověk chová ke svému okolí, tak se okolí zase chová i k němu. Kdo s čím zachází, s tím také schází. – Doplatíme na něco, s čím si zahráváme.
c) Kouká jako sůva z (2. p.) nudlí. První vyhrání z (2. p.) kapsy vyhání. Jak se do lesa volá, tak se z (2. p.) lesa ozývá. Kdo s (7. p.) čím zachází, s (7. p.) tím také schází.
d) Kouká (5) jako (6) sůva (1) z (7) nudlí (1). První (4) vyhrání (1) z (7) kapsy (1) vyhání (5). Co (3) oči (1) nevidí (5), to (3) srdce (1) neželí (5). Jak (6) se (3) do (7) lesa (1) volá (5), tak (6) se (3) z (7) lesa (1) ozývá (5). Kdo (3) s (7) čím (3) zachází (5), s (7) tím (3) také (6) schází (5).
8. a) náryp z (2. p.) rýže, čaj s (7. p.) citronem, nudle s (7. p.) mákem, chléb se (7. p.) salámem, knedlíky z (2. p.) brambor/se (7. p.) zelím, koláče s (7. p.) tvarohem, vývar z (2. p.) kostí, bramborák z (2. p.) brambor/se (7. p.) salámem, buchty s (7. p.) povidly, rohlík s (7. p.) máslem, těsto z (2. p.) mouky.
9. vyslechli jsme zprávy z rádia, sblížil se s kamarády, sběratel hmyzu, vykračoval si s rukama v kapsách, s radostí jsme sebrali všechny houby, nebyl s tvou písemnou zprávou spokojen, sbil z prken ohradu pro dobytek, smířil se s nepřítelem, schovej lístek se stvrzenkou, spravené přístroje byly prodány se slevou, smaž z tabule zápisy i s datem, cvičenci naráz vzpažili, seškrábat zbytek omítky, sběh lidí na ulici.
10. Minulou neděli jsem si vyjel se strýčkem Emilem a tetou Lídou do Orlických hor. Byl to krásný výlet. Zajímavé je, že hory nejvíc obdivujeme my, lidé z údolí. Emil mi vysvětlil, že to je lidský zvyk – nejvíc obdivovat místa, kde člověk právě nemůže být.

str. 40

1. Teploměr slouží k měření teploty.
3. druhy teploměrů: digitální, kapalný, bimetalový, odporový, plynový, termoelektrický, radiační.
5. třída – školní, vymalovaná, malá; kniha – ilustrovaná, zábavná, půjčená; škola – vysoká, nová, rekonstruovaná; dům – panelový, rodinný, opravený; zahrada – květinová, botanická, posečená; kamarádka – nejlepší, upřímná, hodná; prázdniny – letní, dlouhé, jarní; sešit – roztrhaný, obalený, popsáný; míč – vyfouklý, fotbalový, nový.

str. 41

1. Široký vjezd (v-jezd; předpona), mamincino objetí (ob-jetí), obětavý (obět-avý) pomocník, věrný (věř-ný) přítel, dvě (koncovka) zpěvačky, vjeli (v-jeli) jsme do příkopu, vysoké napětí (na-pětí), běž (-ě- v kořenu slova) rychle, významný objev (ob-jev), pěstuje květák (-pě-, -vě- kořeny slov), nové větrovka (větr-ovka), dálniční objezd (ob-jezd), pěna (-pě- v kořeni slova) do koupele, známý vědec (-vě- v kořeni slova; věd-ec), ztratil vědomí (věd-omí), rozsáhlé vědomosti (věd-omosti), zpívající pěnička (-pě- v kořeni slova).
2. zlomená větev – Zlomená větev po bouřce spadla ze stromu. pěstuji květiny – Na své zahradě pěstuji květiny. správná věta – Přečetl správnou větu. pěnkava zpívá – Na zahradě zpívá pěnkava. věrná Bětka – Věrná Bětka stojí vždy při mně. objevení Ameriky – Objevení Ameriky je velkou historickou událostí. skrytá pěšina – K chaloupce vedla skrytá pěšina. pět hodin – V pět hodin mi začíná trénink. zvědavý člověk – Petr je zvědavý člověk. největší hřib – Našel ten největší hřib.
3. a) objednat – ob-jedn-at; objížďka – ob-jížď-ka; pěstitel – 0-pěst-itel; oběh – o-běh-0; vjezd – v-jezd-0; věžní – 0-věž-ní.

4. **objekt** – předmět našeho zájmu, hmotný předmět; **objektiv** – soustava čoček optického přístroje; **objem** – velikost prostoru, který těleso zaujímá; **objemný** – velký (co se týče prostoru);
Tovární objekt byl uzavřen. Do fotoaparátu si koupil lepší objektiv. Spočítal objem krychle. Na dovolenou si vzal objemný kufr.
5. Co je dnes k obědu? Vysvětlete význam věty. Vědecký výzkum přinesl nové objevy. Oběhni devětkrát hřiště. Věra nám obětavě pomáhá. Z oblohy dopadá světlo hvězd. Pospěš si. V Ostravě je velký výběr zboží. Objednám si věneček a větrník. Věřím ti. To je těžká věc. Květa věší prádlo.

str. 42

7. měsíc, změna, pomněnka, úsměv, potmě, dojemně, změřit, náměstí, odměna, příjemně, městečko, měkký, v domě, směšný, připomněli si, rozumět, vyměnit, domněnka, upřímně, tamější, měl, paměť, směr, zeměkoule.
8. Nezapomněli jste deštník? Na stole leží odměrka na kávu. Dědeček pracoval v zemědělství. Hromosvod musí mít uzemnění. Zeměkoule se otáčí kolem Slunce. Město se po válce proměnilo. Ztratila jsem ten slaměný klobouk. Šli jsme do Domu umění. Podívej se na zatmění Měsíce. Uměl jsi tu báseň z paměti? Večer se cítil osaměle.
9. a) rozumně, temně, skromně, strmě, zřejmě, dojemně, příjemně, tajemně.
b) Choval se vždy rozumně. Okolí působilo temně. Působil na mě skromně. Žil střídme. Zřejmě o tom nevěděl. Příběh působil dojemně. Byl příjemně naladěný. Choval se tajemně.

str. 43

1. roz-le-pit, kle-pe, ko-mi-ník, ne-bez-pe-čí, pro-sví-ce-ný, hloub-ka, pod-ráž-ka, od-dych-nout, ne-ú-ro-da, u-cti-vý, sou-hvěz-dí, za-blýs-knout/za-blýsk-nout, ne-za-o-pat-ře-ný, lesk-lý, po-stel, vy-kop-nout, ú-kol, ba-nán, pod-ni-ka-tel, vý-slov-nost, od-pad-ko-vý, po-lo-žit, po-lí-bit, o-by-čej-ný, ne-ú-ro-da, ne-do-pa-tře-ní, vy-mýš-let/vy-mý-šlet.
2. roz-pustit, po-třebovat, ně-ktelé, ode-brat, po-sloužit, pochůz-ka, ode-znít, mě-s-tečko (jsou dvě možnosti), vy-soký, ro-zinky, hokeji-s-ta (jsou dvě možnosti), bratří-ček, na-slouchat, po-zdravit, vy-spalý, prchli-vý, měk-ký.
3. noviny, listonoš, mládež, hokej, opěradlo, podkova.
4. vsta-li, pod jalo-vec, pokřikovali, je-nom, kmotřička, by-lo, po svatbě, mě-li, uklízela, ra-di-la, pomáhala.

str. 44

1. rodinný výlet, ramenní kloub, lachtaní ploutve, telefonní číslo, ranní rosa; okenní rám, denní plán, sloní chobot, cenný objev, vinná réva.
2. z-falšovat, s-hrnout, zdravit, z-dvořilý, z-rada; s-věřit, z-výšit, z-pověd, z-kusit, z-pracovaný; s-tvoření, z-vítězit, z-lomit, s-mýt, s-cházet se; z-krátit, s-lepit, z-větraný, z-odpovědný, vz-rostlý.
3. a) směnárna, pomněnka, zapomněl, umělec, oběžník, rozuměl.
b) oběžník, pomněnka, rozuměl, směnárna, umělec, zapomněl.
c) oběžná, pomněnkové, porozumění, vyměnil, umění, zapomnětlivost.
d) **oběžná** – slovtvorný rozbor – oběž-ná, stavba slova – o-běž-ná; **pomněnkové** – slovtvor. r. – pomněnk(ové), stavba slova – po-mn-ěnka; **porozumění** – slovtvor. r. – (po)rozumění, stavba slova – po-roz-um-ění (postačí i po-rozum-ění, avšak dál je slovo umění); **vyměnil** – slovtvor. r. – (vy)měnil, stavba slova – vy-měn-il; **umění** – slovtvor. r. – um(ění), stavba slova – um-ěn-í; **zapomnětlivost** – slovtvor. r. – zapomně(tlivost), stavba slova – za-po-mně-tlivost (postačí i za-pomně-tlivost).
4. zvědavý – zvědavě, skromný – skromně, strmý – strmě, zřejmý – zřejmě; světový – světově, slepý – slepě, temný – temně, slabý – slabě.
5. odměna za práci, tamější lidé, všichni kromě Petra, všimněte si toho, pomněnkové oči, les temně hučí, uzemnění hromosvodu, nezapomněl to vyměnit, nejznámější malíř, ztemnělá obloha, upadnout v zapomnění, zaměstnavatel se svými zaměstnanci, jez střídme, jižním směrem, upřímně poděkoval, umět z paměti, mylná domněnka, zřejmě mu to připomněl, malé nedorozumění, temně šedý, mluví rozumně.

str. 45

1. a) Budík se ozval přesně ve čtvrt na sedm. Kovová palička kmitala mezi dvěma zvonky a vytvářela [nevyjádřený – palička] nesnesitelný hluk, který se dral Stuchlíkovi do uší. Vymrštil [nevyjádřený – Stuchlík] ruku zpod peřiny a zastavil [nevyjádřený – Stuchlík] rafičku. V pokoji se brzy objevila maminka, zdvihla [nevyjádřený – maminka] synovu peřinu a zašimrala [nevyjádřený – maminka] ho na lýtku. Ucukl [nevyjádřený – Stuchlík] a zlostně mhouřil [nevyjádřený – Stuchlík] oči. Tohle nenáviděl [nevyjádřený – Stuchlík]. Nejhorší způsob buzení na světě je šimrání. To by si raději pod sebou nechal [nevyjádřený – Stuchlík] zapálit postel.

2. **a), b)** pobýt – zůstat – Pobyl týden u babičky. pobít – tlouci – Pobil střechu plechem. sbít – stlouct – Sbil boudu pro psa. zbít – zmlátit – Zbil zuřivého psa. dobyt – získal – Král dobyt hrad. dobil – zmlátil – Sedlák dobil psa. (oni) byli – pobývali někde – Byli u babičky v Jablonci. (ony) bily – tloukly – Hodiny bily poledne. nabyt – získat – Nabyt nové vědomosti. nabít – natlouct – Nabil hřebík do prkna. ubýt – zmizet – Vody v řece ubylo. ubít – utlouci, usmrtit; zmařit – Ubil zmiji klackem. Ubil svůj talent.
3. zajistit odbyt, zabítý voják, nerozbité sklo, byl bych přišel, líbivá melodie, válečný dobyvatel, krupobití, rozbitý nábytek, bijící hodiny, bývalé bydliště, vybilény byt, bílá kobylka, odbýt práci, prohraná bitva, přibít hřebíky, sbírejte byliny, bývalý spolužák, nevybírejte si, neobyčejný zážitek, bicí nástroje, hbitý žák, nikoho nepřibírejte, starobylé obyčej, zabítý býk, úbytek a přebytek, spotřebitel, líbil se.

str. 46

4. Pelyněk je léčivá bylina. Libor na horách zlomil obě lyže. Slyšíš mě dobře. Neplýtvej penězi! Voda si v řece líně plyne. Při bouřce se blýská. Poraněné lýtko, neplýtvej elektrinou, Lysá hora, starobylý mlýn, taška z lýka, lyžařský vlek, plynový sporák, lýtkový sval, mluví plynule anglicky, hořký jako pelyněk.
5. **a)** biografie, bicykl, bilion, biftek, bible, bizon, bižuterie, babyka, Bydžov, Přibyslav, Babylon; **b)** literatura, lidoop, poliklinika, politika.
6. Kachna lyska má na hlavě lysinu. Keř s lískovými ořechy se nazývá líska. I když teta bydlí daleko, je mi velmi blízka. Bojím se, když se venku blýská. V Holandsku je často k vidění větrný mlýn. Není jednoduché mlít kávu na starém ručním mlýnku.
7. mylná zpráva, namydlené ruce, medvídek mýval, poraněná mícha, milí přátelé, horský průsmyk, obtížný hmyz, zlomyslný Jaromír, mířím přesně, kosmický let, mydlina, malý myšák, minerální voda, miska jahod, drobné mince, samé nesmysly, zmizelé město, tmavá místnost, krmivo pro rybičky, utáhl smyčku, citlivé místo, světlá mýtina, můžeš se mýlit, nezamykej, míč, vysmýčít byt, my se nemýlíme, pomoz mi.
8. **a)** umývárna, mydlina, namydil se, myčka, miska, mycí – do řady nepatří miska; **b)** mysl, myšlenka, smysl, přemýšlet, vymyslet, mínit, Přemysl – do řady nepatří mínit; **c)** míjet, průsmyk, smýčít, smyčka, smyk – do řady nepatří míjet.
9. mýt – např. umývat, umyté, smýt; mysl – např. smysl, nesmysl, nesmyslný.
10. mít – vlastnit – nemít, mýt – umývat – špinit, mýlí se – chybuje – nechybuje, milý – příjemný – nepříjemný, pýcha – hrdost – skromnost, pil – doplňoval tekutiny – žíznil, zpychnout – stát se pyšným – uskromnit se, spíchnout – ušít – rozpárat.

str. 47

12. Pilou řežeme, pilníkem pilujeme. Linda bydlí v Písku. Včely sbírají pilně pyl. Polštář byl ušit z pytloviny. Kopytníci jsou zvířata, která mají kopyta. Dělíme je na sudokopytníky a lichokopytníky. Pytlák si odpykal trest. Na staveništi vidíme pytle s cementem a hromady písku. Pan Pivoňka se při chůzi opírá o hůl. Vrabci se čepýří. Slepíš mi propisovací tužku? Kaktus má pichlavé ostny. Nepíchni se o trní.
13. Znáš pohádku O pyšné princezně. Pýcha je nepěkná vlastnost. Kůň má hebké a vlhké pysky. Rybáři chytají ryby na třpytku. Je kráva sudokopytník, nebo lichokopytník? Z jeskyně vylétají netopýři. Vodní hladina se na slunci třpytí. Za tento čin budeš pykat. Měl bys zpytovat své svědomí. Maruška se zapýřila studem. Klopýtali jsme po hrbolaté cestě. Mezi obilím roste pýr. Učíme se pravopis malých a velkých písmen.
14. Otesánek byl nenasyta. V prosinci bývá sychravo. Máme doma přesypací hodiny. Obilí skladujeme na sílu nebo v sýpkách. Husa výhružně zasyčela. Rozsypal smetí po zemi. Syn byl podobný otci. Zedník prosíval písek. Zesílil rozhlasové vysílání. Pražský hrad býval sídlem králů. S velkým úsilím díru zasypal. Hasičské auto hlasitě troubilo. Kaluž pomalu vysychá. Synovec posílá doporučenou zásilku. Padouchovi se říká také zlosyn. Sípáním si ničí hlasivky. Prosím, zasil televizi. Silnice byla kluzká.
15. **a)** Sníh se sype z oblohy. Nemluví, jen sípe. Měl rád syrovou zeleninu. Kupoval si syrovou pomazánku. V chemii jsme se učili o kyselině sírové. Od snídaně zbyl kousek sýra. Síra se značí v chemii písmenem S. Sytý hladovému nevěří. V síti uvízla ryba. Rybáři měli hodně sítí. **b)** Vy to víte. On to ví. Výr je sova. Na hladině vznikl vodní vír. Výří mládě vylétlo z hnízda. Prach se dnes hodně víří. Na stromě spatřil výra. Víra v Boha mu pomáhá. Náš pes bude dnes zase výt. Vít věnce ji bavilo. Výskal na lesy. Vískal dítěti ve vlasech. V domě vyla meluzína. Víla je pohádková bytost. Na naší ulici byla postavena nová vila. Výská na celé sídliště. Malé vesnici se říká víska. Jeho výška byla ohromující. Hradní vížka zůstala neporušená. Vyskoč výš. Ty to víš?

str. 48

16. **a)** myslet, lovit, mlsit, sypat, slyšet, plynout, vinout, smýčít.
b) Vymyslel nový vynález. Vylovil velkou rybu. Vymísil těsto. Vysypal zrní na podlahu. Vyslyšel jeho prosbu. Pravda vyplynula na povrch. Počká, jak se situace vyvine. Vysmýčil celý byt.

c) lovit, mísit, myslet, plynout, slyšet, smýčít, sypat, vinout.

18. **vyviklaný** zub, **ustanovit** službu, **přežvýkavec**, laso **zasvištělo** vzduchem, **vinný** sklep, malá **mořská víla**, **otvírací** doba, **kostelní vížka**, **musíš** zavolat, **vesele** si **zavýskl**, **nadmořská výška**, **vítězný** vojevůdce, **vidím** dobře, **musí** mu **vykat**, **malý Vítek**, **visutý** most, **vítáme** vás, **ničivý víchr**, **svíjel** se v bolestech, **známá** povídka, **odstranit špatné návyky**, **zapadlá** víska, **výročí** **vítězné bitvy**, **visací** zámek, **zlý** **závistivec**, **nehvízdej**.

19. a) **vynález**, **višňovka**, **výzbroj**, **viditelný**, **vyzdívka**, **vybarvil**, **výhra**, **viník**, **vinice**, **více**, **vyviklat**, **vyvíjet** se, **vyzvědač**, **vysavač**, **výjimka**, **vina**, **vynikající**, **vyhrožuje**, **vydlabat**, **vývoz**, **vyzdobit**, **výběr**, **vinohrad**, **vichřice**, **výrobek**, **vynález**, **výslech**, **výdaj**, **vidle**, **vidlička**, **výmysl**, **výdělek**, **vyprávěl**, **vybírej**, **vyvolat**, **výfuk**, **vyšívat**, **výzdoba**, **výpověď**, **výborný**.

20. a) Sousedovi **psi** celou noc **vyli**. **Děvčata** **vila** věnečky na paloučku. **Nováčkovi** si postavili pěknou **vilu**. **Babička** **vískala** **dědovi** **Vševědovi** **vlasy**. Na **věšáku** **višel** **kabát**. **Vítr** **víří** na chodníku **listí**. **Náš** **drak** **vyletěl** **výš** než **váš**. **Víš** něco o **chobotnicích**? **Děti** **měly** **prázdniny** a **radostně** **výskaly**. Na **jaře** **zahradník** **vysel** **semena** **ředkviček**. **Viděl** **jsi** někdy **víří** **mládata**? **Vzduchem** **víří** několik **chmýříček**. **Jsem** **zvyklá** **brzy** **vstávat**. **Žádný** **neúspěch** **mě** **hned** **nezviklá**.

b) **postavili** – po-**stav**-il-i, **zvyklá** – **zvyk**-l-á, **vstávat** – v-**stáv**-at, **neúspěch** – ne+ú-**spěch**

c) **celý** – **necelý**, **noc** – **den**, **děvčata** – **chlapci**, **pěknou** – **škaředou**, **výš** – **níž**, **děti** – **dospělí**, **radostně** – **smutně**, **brzy** – **pozdě**, **žádný** – **každý**, **neúspěch** – **úspěch**.

d) Sousedovi **psi** celou noc **vyli**. **Děvčata** **vila** věnečky na paloučku. **Nováčkovi** **si** **postavili** pěknou **vilu**. **Babička** **vískala** **dědovi** **Vševědovi** **vlasy**. Na **věšáku** **višel** **kabát**. **Vítr** **víří** na chodníku **listí**.

str. 49

21. **Zita** se učí několika **cizím** **jazykům**. **Lži** **nic** **nezískáš!** **Letos** **byla** **tuhá** **zima**. **Ve** **společnosti** **nezívej**. **Brzičko** **nastanou** **Vánoce**. **Děti** se **vozily** na **kolotoči**. **Piš** **cvičení** z **anglického** **jazyka**. **Jeho** **nezištná** **pomoc** **nás** **překvapila**. **Zíral** na **nás** s **otevřenou** **pusou**. **Tatranský** **kamzík** je **velice** **vzácné** **zvíře**. **Špindlerův** **Mlýn** je **známé** **středisko** **zimních** **sportů**. **Žlutá** **zimnice** je **nebezpečná** **choroba**. **Musím** si **vzít** **víc** **peněz**. **V** **podzimní** **soutěži** **jsme** **získali** **druhé** **místo**. **Jak** se **nazývá** **tato** **hora**? **Už** **ses** **dost** **nazíval**, **jdí** **spát**.

22. a) **vikýř**, **virus**, **viola**, **vitrína**, **výzkum**, **gravitace**, **cavyky**, **virtuos**, **vibrace**, **vizita**, **víkend**, **kaviár**; b) **jazykozpyt**, **císař** **Zikmund**, **riziko**, **zip**, **tranzistor**, **žaluzie**.

23. a) **Litomyšl**, **Bítov**, **Sychrov**, **Zlín**, **Písek**, **Vyškov**, **Vimperk**, **Lipany**, **Litovel**, **Bystřice nad Pernštejnem**, **Svitavy**, **Litoměřice**; b) **Libye**, **Olymp**, **Pyreneje**, **Thermopyly**, **Sibiř**, **Sicílie**, **Vietnam**.

24. a) **Krkonoše** **jsou** **nejvyšší** **hory** v **Čechách**. **Bývají** **zahaleny** **oblaky**. **Bystřiny** **ubíhají** **dolů**. **Nejvyhledávanějším** **lyžařským** **střediskem** je **Špindlerův** **Mlýn**. **Nejvyšší** **horou** je **Sněžka**. **Lidé** si **vyprávějí** o **Krkonošovi**. **Byl** to **prý** **dobrý** **duch**. **Obyvatelé** **dodržují** **mnoho** **obyčejů**. **Zima** **přichází** **brzy** a **vydrží** až do **května**. **Vysoký** **sníh** **vystrojí** **les** a **přikryje** **kleč**. **Pod** **Krkonošemi** **vyrostlo** **mnoho** **slavných** **spisovatelů**, **kteří** **nás** **vychovávají** **svými** **povídkami**.

b) **Krkonoše** **jsou** **nejvyšší** **hory** v **Čechách**. **Bývají** **zahaleny** **oblaky** [**Krkonoše**]. **Bystřiny** **ubíhají** **dolů**. **Nejvyhledávanějším** **lyžařským** **střediskem** je **Špindlerův** **Mlýn**. **Nejvyšší** **horou** je **Sněžka**. **Lidé** si **vyprávějí** o **Krkonošovi**. **Byl** to **prý** **dobrý** **duch** [**Krkonoš**]. **Obyvatelé** **dodržují** **mnoho** **obyčejů**. **Zima** **přichází** **brzy** a **vydrží** až do **května** [**zima**]. **Vysoký** **sníh** **vystrojí** **les** a **přikryje** **kleč** [**sníh**]. **Pod** **Krkonošemi** **vyrostlo** **mnoho** **slavných** **spisovatelů**, **kteří** **nás** **vychovávají** **svými** **povídkami**.

c) **Krkonoše** – 1. p., převážně **růže**; **hory** – 1. p., **žena**; **Čechách** – 6. p., **žena**; **oblaky** – 7. p., **hrad**; **bystřiny** – 1. p., **žena**; **střediskem** – 7. p., **město**; **Mlýn** – 1. p., **hrad**; **horou** – 7. p., **žena**; **Sněžka** – 1. p., **žena**; **lidé** – 1. p., jako **sousedé** (částečně vz. **předseda**) a **kost**; **Krkonošovi** – 6. p., **muž**; **duch** – 1. p., **pán**; **obyvatelé** – 1. p., **muž**; **obyčejů** – 2. p., **stroj**; **zima** – 1. p., **žena**; **května** – 2. p., **hrad**; **sníh** – 1. p., **hrad**; **les** – 4. p., **les** (**podvzor** **vzoru** **hrad**); **kleč** – 4. p., **píseň**; **Krkonošemi** – 7. p., převážně **růže**; **spisovatelů** – 2. p., **muž**; **povídkami** – 7. p., **žena**.

25. **Kateřina** na **ledě** (25. 11.), **Štěpán** na **blátě** (26. 12.). – **Pokud** na **svatou** **Kateřinu** (25. 11.) **bude** **mrznout**, **bude** na **svatého** **Štěpána** (26. 12.) **jen** **bláto**. **Sníh** **svatého** **Ondřeje** (30. 11.) **žitu** **velmi** **prospěje**. – **Pokud** na **svatého** **Ondřeje** (30. 11.) **napadne** **sníh**, **prospěje** to **žitu** **příští** **rok**. **Lucie** **noci** **upije** a **noci** **nepřidá**. – **Noci** se v **polovině** **prosince** **začnou** **krátit**. **Není-li** **prosinec** **studený**, **bude** **příští** **rok** **hubený**. – **Nebude-li** v **prosinci** **zima**, **bude** **příští** **rok** **malá** **úroda**. **Jak** na **Nový** **rok**, **tak** **po** **celý** **rok**. – **Jak** se **budeme** **chovat** a **jak** se **nám** **bude** **dařit** na **Nový** **rok**, **tak** **to** **také** **bude** **po** **celý** **rok**.

str. 50

1. **Perníkáři** **byli** **řemeslníci**, **kteří** **vyráběli** **perník**; **moučnice** – **truhla** na **uchování** **mouky**; **marcipán** – **cukrářské** **hmota**, **jejímž** **základem** **jsou** **mandle** a **cukr**.

3. **před** **Vánocemi**.

5. zedník staví dům, maminka vaří oběd, švadlena šije šaty, tatínek pracuje na zahradě, pokrývači opravují střechu, babička plete ponožky, teta peče cukroví, strýc opravuje auto.
6. stojí, obrůstá, dorazili, se dívali, šli, nesli.

1. Jel kolem (6) s novým kolem (1). Denně chodil kolem (7) rybníka. Petr se (3) potkal se (7) Silvou. Bez (7) peněz do hospody nelez. Černý bez (1) je léčivý. Otec kosí (5) louku. Uviděl kosí (2) mláďata. Má velký nos (1). Nos (5) rukavice.

2. Už tu (6) stojím hodinu. Půjč mi tu (3) tužku. Otec ráno kosí (5) louku. Táhle je kosí (2) hnízdo. Přijdu ráno (6). To dnešní ráno (1) je ale pěkné! Eva a (8) Adam šli do školy. A (9) to je mi nadělení! S ničím (3) jsem nepočítal. Ničím (5) špatný výrobek. Už k vám jedu (5). Do pasti nasypali trochu jedu (1) na krysy. Je mi to jedno (6). Žížka viděl podle pověsti jen na jedno (4) oko. Využij své moci (1) k prosazení dobré věci. Zítra nebudu moci (5) přijít.
3. **a), b)** chytrý – 2, chytrák – 1, chytrost – 1, chytračit – 5, chytře – 6, kořen: chytr; červený – 2, červeň – 1, červenat – 5, červeně – 6, zčervenat – 5, načervenit – 5, kořen: červen; krása – 1, krásně – 6, krásný – 2, krasotinka – 1, krášlit – 5, krasavec – 1, kořen: krás.
- c)** Ten hoch je chytrý. Ty jsi ale chytrák! Překvapila mě jeho chytrost. Jirka se snažil chytračit. Šel na to chytře.
4. Za hranicemi (1) Velké (2) divočiny (1) se (3) tak nazývali velcí (2) zlí (2) vlci (1). Obvykle jim (3) oči (1) zle svítily, jazyky (1) jim visely ze zubatých (2) tlam (1). Jedná se (3) o mimořádně nebezpečné (2), dravé (2) a vzteklé (2) bytosti (1), jimž (3) je lépe se (3) vyhnout, pokud je to (3) jen trochu možné (2). Nejsou proti nim (3) platné (2) ani kouzelné (2) prsteny (1). Žijí-li volně, organizují se (3) do smeček (1) v čele (1) s největším (2) vlkem (1) jako vůdcem (1). Jejich (3) vytí (1) je podobné (2) ukrutnému (2) řevu (1), který (3) sám (3) o sobě (3) stačí ochromit oběť (1) a narušit její (3) zdraví (1). Vrcí (1) se (3) občas spojují s bytostmi (1) ještě mnohem horšími (2), než jsou sami (3), se skřítky (1), kteří (3) propadli zlu (1). Skřeti (1) je (3) přibírali na loupežné (2) výpravy (1) a dělili se (3) s nimi (3) o kořist (1).
5. Např.: modř, modřina; běloba, běloch; červeň, červenka; hnědák; zeleň, zelenina; čern, černoch, černota; sladkost, sladidlo; kyselka, kyselost; zralost, zrání; hustota, hustilka; syrovátka, syrovinky; hořkost, hořčák; dobrota, dobrák.
6. **a), b)** předmluva (1), podpatek (1), bezmračný (2), spona (1), zhlédl (5), **s (7) vámi (3), k (7) nám (3)**, kvílení (1), rozsvítil (5), setrvat (5); bezpodmínečný (2), ztloustl (5); spona (1), vypadl (5), **bez (7) brýlí (1)**, ztuha (6), **se (7) sítí (1)**, vyžehlit (5), zmačkaný (2), **z (7) rozpočtu (1), s (7) rozpaky (1)**, podzemní (2), **bez (7) zubů (1)**, bezzubý (2).

7. Půjdeš na letecké závody? Včera byla mrazivá noc. Maminka má sedavé zaměstnání. Procvičte ruku krouživým pohybem. Tento kraj je velmi lidnatý. Pod čarou je v učebnici uvedenou rozšiřující učivo. Nový obraz je opravdu působivý. Některé květiny musí stát na slunném místě.
8. **a), b)** Lidé (1) odešli (5) a (8) zůstaly (5) jen (6) věci (1) nejtíšší (2). A (9) přeci (6) někdo (3) i (8) věci (1) uslyší (5). Když (8) sedne (5) si (3) k (7) nim (3) v (7) přítmi (1) malíř (1) a (8) když (8) je (5) hodně (6) zvědavý (2), zaslechne (5), co (3) mu (3) citron (1) nebo (8) talíř (1) vypráví (5). Kdybyste (8) byli (5) jednou (6) tiše (6), alespoň (6) maličkou (2) chvíličku (1), **bylo (5) by (5)** dozajista (6) slyšet (5) šeptání (1) našich (3) hrnčků (1).
- c)** odejít, zůstat, uslyšet, sednout, být, zaslechnout, vyprávět.
- d)** kdybyste, byli, bylo by.
- e)** tiché místo; druh výtvarného díla.
9. **a), b)** Jak připravíme hrachovou polévku? Hrách **pečlivě** (nedbale) přebereme, **důkladně** (ledabyle) propeřeme ve vodě. Nasypeme jej do vody, přidáme **trochu** (hodně) **najemno** (nahrubo) namletého pepře, stroužek česneku, majoránku a sůl. Vše necháme **do měkka** (na tvrdo) uvařit. Přidáme jíšku z másla (zásmažku) a povaříme **ještě** čtvrt hodiny. **Nakonec** (Nejprve) nakrájíme smaženou housku nebo chléb a nasypeme do polévky. **lhned** (později) podáváme.
10. Klidně (6) spíme (5). Nejprve (6) se (3) pozdravíte (5). Zabij (5) tu (3) mouchu (1). Petr (1) to (3) musí (5) udělat (5). Ozdobíme (5) si (3) stromeček (1). Objeví (5) se (3) tu (6) i (8) rodiče (1)? Vyšel (5) si (3) na (7) výlet (1) do (7) polí (1). Umýváš (5) se (3) každý (3) den (1)? Nenakreslíte (5) si (3) to (3) také (6)? Ona (3) už (6) tam (6)

nebydlí (5). Poprosíme (5) Přemysla (1). Poliješ (5) si (3) nové (2) kalhoty (1)! Zalepíme (5) mu (3) to (3) rozbité (2) lýtko (1). Táta (1) si (3) pokosí (5) trávu (1) na (7) louce (1). Zpomalíte (5) jízdu (1) v (7) průsmyku (1)?

str. 55

10. a) Dvě (4) kočky (1) Jedna (4) černá (2) jako (6) saze (1), druhá (4) bílá (2) jako (6) sníh (1). Vyberte (5) si (3), kterou (3) z (7) nich (3) chcete (5) mít (5) na (7) obraze (1)? Dobře (6), chcete (5) obě (4). Inu (10), ale (9) v (7) jaké (3) době (1)? Aby (8) v (7) zimě (1) ona (3) bílá (1) v (7) závějích (1) se (3) neztratila (5). A (7) v (7) noci (1) zase (6) kožich (1) černý (2) bylo (5) vidět (5) i (8) bez (7) lucerny (1). Zkusíme (5) to (3) v (7) létě (1) za (7) dne (1). To (3) bude (5) však (9) velmi (6) snadné (2). Nejdříve (6) udělá (5) malíř (1) stůl (1) a (8) obrázku (1) hned (6) bude (5) půl (4). Bílou (2) pak (6) nechá (5) na (7) tom (3) stole (1) a (8) černou (2) zase (6) pod (7) ním (3) dole (6). Nakonec (6) naučit (5) je (3) mňoukat (5), mňau (10), a (8) vy (3) budete (5) na (7) ně (3) koukat (5).
- b) sníh – nich, obě – době, dne – snadné, stůl – půl, stole – dole, mňoukat – koukat.
- c) dobře (jak?), hned (kdy?), dole (kde?), nakonec (kdy?); Na příslovce se ptáme: kde, kam, kdy, jak, proč?
- d) Dvě kočky (žena). Jedna černá jako saze (růže), druhá bílá jako sníh (hrad). Vyberte si, kterou z nich chcete mít na obraze (hrad)? Dobře, chcete obě. Inu, ale v jaké době (žena)? Aby v zimě (žena) ona bílá v závějích (píseň) se neztratila. A v noci (kost) zase kožich (hrad) černý bylo vidět i bez lucerny (žena). Zkusíme to v létě (město) za dne (kolísá mezi neživotnými vzory hrad – stroj). To bude však velmi snadné. Nejdřív udělá malíř (muž) stůl (hrad) a obrázku (hrad) hned bude půl. Bílou pak nechá na tom stole (hrad) a černou zase pod ním dole. Nakonec naučit je mňoukat, mňau, a vy budete na ně koukat.
- e) naučit – nauka, mňoukat – mňoukání, koukat – koukání.
11. a) **Když** přijedete do Brna, zajděte se podívat na pověstného brněnského draka. Není to pravý drak, **ale** vycpaná zvířecí kůže pověšená na stropě průchodu na Staré radnici. Kdy **a** jak se do Brna ta kůže dostala, o tom vypráví brněnská pověst. Nedaleko Jaroměře chtěl jistý Trut založit město, **a tak** poslal lidi do lesa, **aby** káceli dříví. Přišli do lesa **a** slyšeli krkavce silně skřehotat. **Když** pospíchali blíž, **tak** přišli k tmavé jeskyni, **kde** uviděli ležet veliké zvíře podobné drakovi nebo krokodýlovi. Utíkali rychle zpět, **aby** to oznámili panu Trutovi. Ten sehnal se **a** položil je před jeskyni. **Jakmile** drak uviděl tele, vyskočil z jeskyně a tele sežral. Vtom se na něj vrhli Trutovi lidé **a** přemohli jej. Trut dal jeho kůži stáhnout **a** vysušit na slunci. **Když** pak několik let poté jel český vévoda Břetislav do Brna, setkal se s Trutem **a** ten mu kůži daroval. Kniže Břetislav pak prý věnoval kůži městu Brnu.

str. 56

12. a), b) neohebná slova tučně; Potkal potkan potkana **pod** kamenem, **pod** kamenem. Počkat, pane potkane, **ať** se vám nic nestane. **Pod** kamenem potkala kočka kočku, kočka kočku. **Kampak**, kočko, spěcháte, táži se vás **popáté**. Ty dvě kočky potkaly **pod** kamenem dva potkany. Kočky **na** ně skočily, zbaštily je **za** chvíli. Přiběhl **tam** černý pes, kočky zbledly, kočky zbledly. Snědl kočky **k** večeri **a pak** usnul **pod** keři.
13. **Kéž** by zítra nepršelo! **Ať** dostanu na vysvědčení samé jedničky! **Nechť** se vám vše podaří! **Kéž** ten autobus stihneme! **Že** se nestydíš! **Však** já ti ukážu!
14. **Jak** to bylo **s** rohlíky? Oblíbené pečivo rohlík se **prý** začalo péci **v** době obléhání města Vídně Turky **v** roce 1683. Znakem mohamedánského náboženství je měsíc **ve** své první čtvrti. **Když tedy** Turci toho roku dobývali Vídeň, tamější pekař Vendler, **jakoby na** posměch Turkům, začal vyrábět **a** prodávat pečivo tvaru čtvrtky měsíce. Rohlíky si obyvatelé velmi oblíbili **a** pan Vendler jejich prodejem **velmi** zbohatl. **Po** porážce Turků následovali jeho příkladu **i** jiní pekaři **ve** Vídni. **Odtud** se **pak** rozšířily rohlíky **i do** dalších měst **a** zemí.
15. vina (1), vyběhla (5), vysypaný (2), výborný (2), sídlil (5), mycí (2), viděla (5), usilujeme (5), brzičko (6), obyčejně (6), zlovyk (1), vynikající (2), mírumilovný (2), balíček (1), blýskání (1), svítidlo (1), nedoslýchavý (2), povyk (1), hřebíček (1), dosyta (6), klidně (6), hrozivě (6), míval (5) / mýval (1), námitka (1), tisíckrát (4), pozdvižení (1), jazykový (2), neslyším (5), bydliště (1), býček (1), sívá (2), visící (2), lysina (1), líbezný (2), lidičky (1), papírnictví (1), vymýtít (5), dmýchej (5), míchejte (5), smířený (2), abychom (8), bim bam (10), hbitý (2).

str. 57

1. Jak daleko slyšíme **zvuk**? **Hvízdání lokomotivy** slyšíme do 3 000 **metrů**, **hučení vlaku** do 2 500 **metrů**, **štěkání psa** nebo **výstřel** do 1 800 **metrů**, **zvonění** a **kokrhání** do 1 600 **metrů**, **hudbu** nebo **bubnování** do 1 400 **metrů**, silný mužský **hlas** do 1 000 **metrů**, **kuňkání žab** do 900 **metrů**, **cvrkot cvrčků** do 800 **metrů**. **Zvuk** proniká do **výšky** nahoru lépe než **směrem** opačným. **Vzduchoplavci v balonu** ve **výšce** 1 500 **metrů** slyší mluvené **slovo** ze **Země**, kdežto sami nemohou s **lidmi** na **Zemi** mluvit.

2. **a), b)** názvy vlastností: **statečnost** – odvaha/zbabělost, **poctivost** – čestnost/nečestnost, bezcharakternost, **smutek** – špatná nálada/veselost, **laskavost** – vstřícnost/neochota, **krása** – nádhera/ošklivost, **zbabělost** – ustrašenost/statečnost, **sladkost** – líbeznost/slanost, kyselost, **hbitost** – obratnost/neobratnost; názvy dějů: malování, chůze, křik, hluk, šepot, jízda, plavba, běh, uklízení.
- c) namalovaný/malovat, chodící/chodit, statečný, poctivý, smutný/smutnit, ukřičený/křičet, hlučný/hlučet, šeptavý/šeptat, jízdní/jezdit, laskavý, plavební/plavat, krásný/zkrásnět, zbabělý, běžecký/běhat, uklizený/uklízet, sladký/osladit, hbitý.
3. **a) Piráti** (1. p., č. mn., r. m. živ.) V **pohádkách** (6. p., č. mn., r. ž.) o **pirátech** (6. p., č. mn., r. m. neživ.) se dočítáme o temných **postavách** (6. p., č. mn. r. ž.), které veslují v měsíčním **svitu** (6. p., č. j., r. m. neživ.) k nějakému osamělému **ostrovu** (3. p., č. j., r. m. neživ.), protože tam chtějí zakopat **poklad** (4. p., č. j., r. m. neživ.). **Skutečnost** (1. p., č. j., r. ž.) pirátského **života** (2. p., č. j., r. m. neživ.) se však většinou od těchto románových **příběhů** (2. p., č. mn., r. m. neživ.) dost lišila. **Piráti** (1. p., č. mn., r. m. živ.) byli většinou **zločinci** (1. p., č. mn., r. m. živ.), kteří přepadali **lodě** (4. p., č. mn., r. ž.) na **moři** (6. p., č. j., r. stf.) a jejich **posádku** (4. p., č. j., r. ž.) často pobili. První **piráti** (1. p., č. mn., r. m. živ.) se objevili již před mnoha sty **lety** (7. p., č. mn., r. stf.), kdy obchodní **lodi** (1. p., č. mn., r. ž.) začaly křížovat Středozemní **moře** (4. p., č. j., r. stf.). Jejich **řemeslu** (3. p., č. j., r. stf.) se daří na všech světových **mořích** (6. p., č. mn., r. stf.) a **oceánech** (6. p., č. mn., r. m. neživ.).

str. 58

3. **a)** Zvláště se činili mezi **lety** (7. p., č. mn., r. stf.) 1500–1800. Jedním z nejstrašnějších **pirátů** (2. p., č. mn., r. m. živ.) byl prý **Černovous** (1. p., č. j., r. m. živ.), jehož oblíbeným **nápojem** (7. p., č. j., r. m. neživ.) údajně byl **rum** (1. p., č. j., r. m. neživ.) smíchaný se střelným **prachem** (7. p., č. j., r. m. neživ.). V **přestřelkách** (6. p., č. mn., r. ž.) nosil šest **pistolí** (2. p., č. mn., r. ž.) najednou a do **vlasů** (2. p., č. mn., r. m. neživ.) míval zapleteny hořící **zápalky** (4. p., č. mn., r. ž.).
- b)** V pohádkách o pirátech se dočítáme o temných postavách, které veslují v měsíčním svitu k nějakému osamělému ostrovu, protože tam chtějí zakopat poklad. (1V, které 2V, protože 3V). Piráti byli většinou zločinci, kteří přepadali lodě na moři a jejich posádku často pobili. (1V, kteří 2V a 3V.) První piráti se objevili již před mnoha sty lety, kdy obchodní lodi začaly křížovat Středozemní moře. (1V, kdy 2V.) Jedním z nejstrašnějších pirátů byl prý Černovous, jehož oblíbeným nápojem údajně byl rum smíchaný se střelným prachem. (1V, jehož 2V). V přestřelkách nosil šest pistolí najednou a do vlasů míval zapleteny hořící zápalky. (1V a 2V.).
4. **a), b), c)** V roce 1492 se **vydaly** ze Španělska na odvážnou plavbu tři malé plachetnice. (v. jednoduchá; VJ) Nazývaly je Niña, Pinta a Santa Maria. (VJ) Hledaly cestu na **Východ**, odkud pocházelo koření a vzácné poklady. (S; 1V, odkud 2V.) **Výpravu** vedl Kryštof Kolumbus, **italský mořeplavec**. (VJ) Na rozdíl (4. p.) od svých současníků (2. p.), kteří se **plavili** **východním směrem** (7. p.), Kolumbus (1. p.) si **myslel**, že do Indie (2. p.) musí dorazit, když několik měsíců (2. p.) popluje na **západ** (4. p.). (S; 1V, kteří 2V, 1V, že 3V, když 4V) **Španělé** (1. p.) chtěli **vydělávat** na obchodě (6. p.) s **Indií** (7. p.) a dalšími **asijskými zeměmi** (7. p.), proto se Kolumbovi (3. p.) podařilo přesvědčit **španělskou královnu** (4. p.), **aby výpravu** (4. p.) zaplatila. (S; 1V, proto 2V, aby 3V.) **Vyplul** v srpnu (6. p.) a po **dvouměsíční plavbě** (6. p.) **uviděl zemi** (4. p.), o níž si **myslel**, že je to **Asie** (1. p.). (S; 1V a 2V, o níž 3V, že 4V.) Ve skutečnosti (6. p.) však dorazil ke **Karibskému souostroví** (3. p.), které je **blízko Ameriky** (2. p.) (S; 1V, které 2V.) **Byl** **přivítán** **místními obyvateli** (7. p.), kterým začal říkat **indiáni** (1. p.), protože se domníval, že je v **Indii** (6. p.). (S; 1V, kterým 2V, protože 3V, že 4V.)
- d)** Amerika, Asie, indián, Indie, Kolumbus, Kryštof, Niña, Pinta, Santa Maria, Španělé.
5. **obraz** – 1. a 4. p. č. j.; **krávy** – 2. p. č. j., 1., 4. a 5. p. č. mn.; **pole** – 1., 2., 4. a 5. p. č. j., 1., 4. a 5. p. č. mn.; **obilí** – 1., 2., 3., 4., 5. a 6. p. č. j., 1., 2., 4. a 5. p. č. mn.; **lešení** – 1., 2., 3., 4., 5. a 6. p. č. j., 1., 2., 4. a 5. p. č. mn.; **holoubě** – 1., 4. a 5. p. č. j.

str. 59

6. **a), b)** učít se o **husitství** (6. p.), bavit se s **kamarády** (7. p.), zapomenout na **úkol** (4. p.), vrátit se s **kyticí** (7.), odejít bez **zaplacení** (2. p.), dívat se na **televizi** (4. p.), psát **dopis** (4. p.), jezdit s **rodiči** (7. p.), poučit se z **chyb** (2. p.).
7. číst dětem, číst pohádky, číst o historii, číst s bratrem, vyprávět kamarádům, vyprávět příhody, vyprávět o výletě, přivést sestře, přivést dřevo, přivést s nákupem, darovat přítelkyni, darovat čokoládu.
8. **a)** za školou (7. p.), za školu (4. p.); o **babičce** (6. p.), o **babičku** (4. p.), **nad hlavu** (4. p.), **nad hlavou** (7. p.), **mezi koly** (7. p.), **mezi kola** (4. p.), **pod postel** (4. p.), **pod postelí** (7. p.), **na dům** (4. p.), **na domě** (6. p.).
- a)** Za školou teče řeka. Chodil za školu. Mluvil o své **babičce**. Staral se o **babičku**. Má **starostí nad hlavu**. **Nad hlavou** bylo **modré nebe**. **Mezi koly** je **vždy osa**. **Mezi kola** dal **desku**. **Schoval se pod postel**. **Pod postelí** měl **ukryty své poklady**. **Půjčil si peníze na dům**. **Na domě** bylo **potřeba spravit střechu**.

9. Dnes je krásné **počasí** (to; j.). Procházíme se **stromořadím** (tím; j.). Těšíme se na **prázdniny** (ty; mn.). Brzy budou **Vánoce** (ty; mn.). **Rodiče** (ti; mn.) se starají o svá mláďata. Na hřišti si hrají **děti** (ty; mn.). Babička nosí silné **brýle** (ty; mn.). Pod stromy se kupilo spadané **listí** (to; j.). Obleč si **kalhoty** (ty; mn.) a obuj si **boty** (ty; mn.). Musím si koupit nové **brusle** (ty; mn.). Narovnej svá **záda** (ta; mn.) pravidelným cvičením. To **kamení** (j.) je třeba odvézt. Komáři a vosy jsou obtížný **hmyz** (ten; j.). Všichni **lidé** (ti; mn.) na Zemi tvoří **lidstvo** (j.).

str. 60

10. a), b), c) Velikonoce (1. p., č. mn.) jsou (byly) svátky (1./7. p., č. mn.) jara (2. p., č. j.). Přátelství (1. p., č. j.) je (bylo) to nejcennější, co člověk (1. p., č. j.) má (měl). Nůžky (1. p., č. mn.) jsou (byly) tupé. Hradní vrata (1. p., č. mn.) v noci (6. p., č. j.) strašidelně vrzají (vrzala). Rukavice (1. p., č. mn.) chrání (chránily) ruce (4. p., č. mn.) zejména v zimě (6. p., č. j.). Sáně (1. p., č. mn.) jezdí (jezdily) po sjezdovce (6. p., č. j.) dolů velkou rychlostí (7. p., č. j.). Opoždují (Opoždovaly) se mi hodinky (1. p., č. mn.). Počasí (1. p., č. j.) je (bylo) jako stvořené pro procházku (4. p., č. j.) do lesa (2. p., č. j.). Starobylá kamna (1. p., č. mn.) krásně hřejí (hřála). Dříví (1. p., č. j.) hoří (hořelo) v kamnech (6. p., č. mn.). Děti (1. p., č. mn.) odpočívají (odpočívaly), protože mají (měly) prázdniny (4. p., č. mn.). Dobytek (1. p., č. j.) se pase (se pásal) na travnatých svazích (6. p., č. mn.).
11. nábytek (neživ.), bič (neživ.), obyvatel (živ.), dobytek (neživ.), bídák (živ.), mlýnek (neživ.), úklid (neživ.), Alík (živ.), Kolín (neživ.), kalich (neživ.), kolibřík (živ.), lišejník (neživ.), lyžař (živ.), Dalibor (živ.), mistr (živ.), myslitel (živ.), úmysl (neživ.), myslivec (živ.), kopytník (živ.), přepych (neživ.), zlosyn (živ.), sirotek (živ.), zásyp (neživ.), silák (živ.), syreček (neživ.), Vyšehrad (neživ.), Viktor (živ.), výbor (neživ.), Vimperk (neživ.), výkvět (neživ.), Zikmund (živ.), vikýř (neživ.), nevidomý (životnost neurčujeme, jedná se o zpodstatnělé přídavné jméno), jazykovec (živ.), jazykozpyt (neživ.).

str. 61

12. a) Ve **filmech** (6. p., č. mn., r. m. neživ.) z Divokého **západu** (2. p., č. j., r. m. neživ.) se vyskytují **kovbojové** (1. p., č. mn., r. m. živ.), jejichž **život** (1. p., č. j., r. m. neživ.) je plný **vzrušení** (2. p., č. j., r. stř.) a kteří dělají samé hrdinské **skutky** (4. p., č. mn., r. m. neživ.). Ve **skutečnosti** (6. p., č. j., r. ž.) však byla **práce** (1. p., č. j., r. ž.) **kovbojů** (2. p., č. mn., r. m. živ.) nejen špinavá a jednotvárná, ale i nebezpečná. V **letech** (6. p., č. mn., r. stř.) 1860 až 1895 sháněli dohromady **stáda** (4. p., č. mn., r. stř.) divokých **krav** (2. p., č. mn., r. ž.), která se volně potulovala po liduprázdných **pastvinách** (6. p., č. mn., r. ž.). **Stádo** (4. p., č. j., r. stř.) potom **kovbojové** (1. p., č. mn., r. m. živ.) hnali do **měst** (2. p., č. mn., r. stř.) na **severovýchodě** (6. p., č. j., r. m. neživ.) a tam prodávali, hlavně na **maso** (4. p., č. j., r. stř.). **Kovbojové** (1. p., č. mn., r. m. živ.) trávili každý **den** (4. p., č. j., r. m. neživ.) dlouhé **hodiny** (4. p., č. mn., r. ž.) v **sedle** (6. p., č. j., r. stř.), byli vystaveni horku (3. p., č. j., r. stř.), **zimě** (3. p., č. j., r. ž.), **bouřím** (3. p., č. mn., r. ž.), museli čelit **úprku** (3. p., č. j., r. m. neživ.) splašených **dobyčkat** (2. p., č. mn., r. stř.) i **nájezdům** (3. p., č. mn., r. m. neživ.). **Indiánů** (nyní již indiánů; 2. p., č. mn., r. m. živ.). Kolem **roku** (2. p., č. j., r. m. neživ.) 1900 se **pastviny** (1. p., č. mn., r. ž.) rozdělily **ohradami** (7. p., č. mn., r. ž.) na jednotlivé **ranče** (4. p., č. mn., r. m. neživ.). Také **budování** (1. p., č. j., r. stř.) **železnic** (2. p., č. mn., r. ž.) zjednodušilo přepravu (4. p., č. j., r. ž.) **zvířat** (2. p., č. mn., r. stř.). **Kovbojů** (2. p., č. mn., r. m. živ.) už nebylo tolik zapotřebí. Žijí však dále v **písníčkách** (6. p., č. mn., r. ž.), **knihách** (6. p., č. mn., r. ž.) a **filmech** (6. p., č. mn., r. m. neživ.).
- b) dlouho, spalovalo je horké slunce, museli zabraňovat, kovboje nebylo tolik potřeba (neměli takové uplatnění).
- c) **nebezpečná** – ne-bez-peč-n-á; **ohradami** – o-hrad-0-ami; **zjednodušilo** – z-jedn-odušil-o; **přepravu** – pře-prav-0-u.
13. a), b) Žáci obdivovali cizokrajné ptáky. Na ulici stály starobylé domy. Chlapci zalávali stromky. Bratr četl zajímavý časopis. Autobusy měly na sobě umístěny reklamy. Tatínkové pili džus. Sousedé šli na procházku se synem. Dědečkové krájeli chléb. Strýčci mi kupovali kabáty a svetry. Chlapci psali štětky. Na stolech ležely časopisy.
14. a) Chlapeček si hraje na ulici s míčem. Rozbil se nám ovladač. K četbě využíváme často knihy, časopisy a noviny. Ve škole pracujeme se sešitem a učebnicí. Evě daruji k svátku růží. Na obloze můžeme vidět měsíc. Ve škole je mnoho tříd. Klisna běžela po cestě. Vysoká teplota byla pro kachny nesnesitelná. Neplýtvěj zbytečně časem. Po Vltavě plují parníky.
- b) slouží/nepoužíváme, obvykle/zřídka, spatřit/nevidět, hodně/málo, domů, utíkalo, vedro/zima, jezdí.
- c) **využíváme** – vy-u-živ-áme; **obydlí** – o-bydl-0-í; **nesnesitelné** – ne-s-nes-iteln-é; **neplýtvěj** – ne-plýtv-ej.

str. 63

1. a) krotitel – muž, mříž – píseň, skladatel – muž, náves – kost, cibule – růže, jehně – kuře, učitel – muž, pobyt – hrad, obilí – stavení, hlína – žena, cihla – žena, komín – hrad, sbírka – žena, pověst – kost, kolo – město,

činnost – kost, slovo – město, kreslení – stavení, moře – moře, rádce – soudce, starosta – předseda, had – pán, příbytek – hrad, koště – kuře, pařez – hrad, rýč – stroj, přístroj – stroj, husita – předseda, koupel – píseň, strniště – moře, nábreží – stavení, house – kuře, led – hrad, večer – hrad, starost – kost, pole – moře, broskev – píseň, pátek – hrad.

b) odvážný krotitel, železná mříž, významný skladatel, krásná náves, kuchyňská cibule, malé jehně, výborný učitel, týdenní pobyt, letošní obilí, cihlářská hlína, pálená cihla, nový komín, obrovská sbírka, stará pověst, nové kolo, zajímavá činnost, krátké slovo, náročné kreslení, Černé moře, chytrý rádce, opravdový starosta, jedovatý had, nový příbytek, proutěné koště, ztrouchnivělý pařez, dědečkův rýč, drahý přístroj, odvážný husita, bylinná koupel, holé strniště, vltavské nábreží, malé house, tenký led, letní večer, obrovská starost, osázené pole, zralá broskev, minulý pátek.

3. a), b), c) ke hradu/hradům – 3. p., hrad, do školy/škol – 2. p., žena; na ulici/ulicích – 6. p., růže; s kozou/kozami – 7. p., žena; bez kukly/kukel – 2. p., žena; v broskvi/broskvích – 6. p., píseň; z Břeclavi – 2. p., kost; na židli/židlích – 6. p., růže; pod křídlo/křídla – 4. p., město, pod křídlem/křídly – 7. p.; za chvíli/chvíle – 4. p., růže; na zeměkouli/zeměkoulích – 6. p., růže; pro soudce/soudce – 4. p., soudce; s učitelem/učiteli – 7. p., muž; se lvem/lvy – 7. p., pán; v soli/v solích – 7. p., kost; s cibulí/cibulemi – 7. p., růže; na posteli/postelích – 6. p., píseň; na poli/polích – 6. p., moře; do vsí/do vsí – 2. p., kost, píseň; pro psa/psy – 4. p., pán; s automobilem/automobily – 7. p., hrad; do kapsy/kapes – 2. p., žena; z obydlí/obydlí – 2. p., stavení; k lékaři/lékařům – 3. p., muž; o skladateli/skladatelích – 6. p., muž; na měsíc/měsíce – 4. p., stroj, na měsíci/na měsících – 6. p.; v kopci/kopcích – 6. p., stroj; se švihadlem/švihadly – 7. p., město; ve stepi/stepích – 6. p., kost; se pštrosom/pštrosy – 7. p., pán; za okno/okna – 4. p., město, za oknem/za okny – 7. p.; s veverkou/veverkami – 7. p., žena; v konvi/konvích – 6. p., píseň; s hřibem/hřiby – 7. p., hrad; v lese/lesích – 6. p., hrad, (podvzor les); mezi jeřábem/jeřáby – 7. p., hrad, pán; před průvodcem/průvodci – 7. p., soudce; do skály/skal – 2. p., žena; s pytle/pytli – 7. p., stroj; s králem/králi – 7. p., muž; před Francouzem/Francouzi – 7. p., muž, před Francouze/ Francouze – 4. p.; k starostovi/starostům – 3. p., předseda; se cvičitelem/cvičiteli – 7. p., muž; o zrádci/zrádcích – 6. p., soudce.

4. a) mávání křídly (městy), po Labí (moři), bydlet v podkroví (stavení), stavba na pomezí (stavení), skryš v rákosí (stavení), vjel do obilí (stavení), sál se zrcadly (městy), nechod' po zábradlí (stavení), počítáme s počítadly (městy), řeka v údolí (stavení), lodě s vesly (městy), chodba v podzemí (stavení), chléb s podmáslím (stavením), pole s hnojivý (městy), hra s pravidly (městy), umyvadla s mýdly (městy), zajíček v křoví (stavení), silnice s vozidly (městy), květiny ze zahradnictví (stavení);

b) spadl ze skály (ženy), měj pevnou vůli (růži), ve větvích (písniích) stromů, přijedu v neděli (růži), kolotoč na poutí (kosti), vrtulník s vrtulemi (růžemi), šišky na jedlích (růžích), zastav se na chvíli (růži), rybáři se sítěmi (písněmi), obloha s hvězdičkami (ženami), usnul pod břízami (ženami), jdeme na houby (ženy), přijíždím z Moravy (ženy), koberec pod skříněmi (písněmi), užij si hodně zábavy (ženy), rozbil mísy (ženy) s jahodami (ženami), vchod do nové budovy (ženy) předsálím (stavením);

str. 64

c) dám to příteli (muži), červy (pány) v jablku nemám ráda, mluvíme o kamarádovi (pánovi), čti nadpisy (hrady), bolí mě zuby (hrady), na březích (lesích, podvzor hrad) řeky, čteme pohádku o králi (muži) Ječmínkovi (pánovi), krotitel se lvy (pány), zavolám předsedovi (je vzor), pilulky proti kašli (muži), posíláme vám pozdravy (hrady), napiš dopisy (hrady) Karlovi (pánovi), oslí (páni) hýkají, dal mi úkoly (hrady), slyšíme zpívat kosy (pány), děda chytá motýly (pány), autobusy (hrady) odjíždějí, s drahokamy (hrady).

5. kosi zpívají, lvi a tygři se protahují, z hrušek lezou červi, vyčištěné příkopy, zavázané pytle, rostoucí topoly, píšeme dopisy, rybáři chytají lososy, tmavé tunely, besedy se spisovateli, ve spížích jsou moli, ukažte nám průkazy, dávají snadno góly, tuhé mrazy, jedovatí plazi, šedivé vlasy, dobré vtipy, jedeme trolejbusy; krmit husy, sedět na židlích, listy na větvích, porcelánové mísy, talíře s třešněmi, jíme vidličkami, vlajky s hvězdami, posečeme trávu na mezích, vidíme palmy, pohádkové víly, police s kazetami, půjčte nám pásky s nahrávkami, namažte se mastmi, vázy s růžemi, obrazy s bledulemi, tašky s věcmi, namalujte to barvami, máme nové chalupy, auta s krabicemi, oblíbit si břízy, životy ve vsích; postele s prostěradly, vyjádřete se slovy, řiďte se pravidly, nad údolími svítá, pod zadními sedadly, krabice s mýdly, máme police s vesly a pádly, pracujeme se struhadly, umíte počítat s trojčifernými čísly, obarvena barvivy, hraje se s těmito mužstvy, kuřata se krčila pod křídly kvočen, medúzy pálí žahadly, památníky s věnováními.

6. a), b) otče, jezdcé (od jezdit), poslanče (posílat), průvodce (provádět), soudce (od soudit), vládce (vládnout), vědče (od vědět), myslivče (loví zvěř; ten, kdo provozuje myslivost), letče (od letět), horolezče (od lézt po horách), velvyslanče (od vysílat), obránce (od bránit), zástupce (od zastupovat), pastevče (od pást).

7. U boudy sedí psi. Sledoval psy. Orli se vznegli nad útesy. Pozoroval orly. V zoo jsou i krokodýli. V zoo chovají krokodýly. Na louce poletovali motýli. Chytil motýly. Čápi cíhali na žáby. Najdi tu fotku s čápy na komíně.

8. **b) vidíme** – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; **besedujeme** – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; **dojdeš** – 2. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; **našel jsem** – 1. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **pojd'** – 2. os., č. j., zp. rozkaz.; **znáš** – 2. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; **se léta** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; **bylo** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **bydlím** – 1. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; **panují** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; **vyrostly** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; **stavíme** – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; **potáhnou** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; **vypadnou** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; **jsou** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; **jsou** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; **jedeme** – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.

str. 65

2. **b) body osnovy.**
3. loví, zatarasí, neunikla, musí pomáhat, pokácejí, vytvoří, leží, ženou, protéká, uváznou, chytají, vyhazují.
4. **loví** – 3. os., č. mn., čas přít.; **ženou** – 3. os., č. mn., čas přít.; **protéká** – 3. os., č. j., čas přít.; **uváznou** – 3. os., č. mn., čas bud.; **chytají** – 3. os., č. mn., čas přít.; **vyhazují** – 3. os., č. mn., čas přít.

str. 66

1. Pešlova, hlasité, malého, Pešlova, starých, malou, kulovité, podivné, přepodivné, živého, největší, kočičímu, další.
2. nízký – vysoký, chytrý – hloupý, tmavý – světlý, zamračený – usměvavý, úzký – široký, špinavý – čistý, slušný – neslušný (nevychovaný), lživý – pravdivý, drsný – hladký, zbrklý – rozvážný, křivý – rovný, zlý – hodný, dobrý, cizí – vlastní, zvadlý – rozkvetlý, řídký – hustý, pracovitý – líný, oblíbený – nenáviděný, zázračný – obyčejný.
3. umyté švestky, praktickou poličku, drobné hrušky, husté vlasy, být samozřejmě, po drsném povrchu, společný pokoj, nebuď tak pyšný.
4. správná domněnka, odejít na výměnek, tamější zvyky, oněměl úžasem, proměnlivá nálada, umět zpaměti, nejvýznamnější lidé, osamělé zvíře, příjemně překvapený, ohromně mě překvapil, tváří se sebevědomě, les temně hučí, směřovat na jih, umně zhotovený, modré pomněnky; 8 přídavných jmen (podtržená).

str. 67

5. **a), b)** Vypravuje se, že dvakrát týdně jezdí **Poštovskou** (7. p., č. j., r. ž.) ulicí v Praze **černý** (1. p., č. j., r. m. neživ.) kočár. Není slyšet dupot koní, jen **těžká** (1. p., č. mn., r. stf.) kola vozu rachotí po **hrbolatém** (6. p., č. j., r. stf.) dláždění. V kočáře sedí **tmavá** (1. p., č. j., r. ž.) postava s **ohnivýma** (7. p., č. mn., r. stf.) očima. Přijede od Vyšehradu, pak se řítí přes **Karlovo** (4. p., č. j., r. stf.) náměstí a ztratí se v **úzkých** (6. p., č. mn., r. ž.) uličkách. Muž v kočáře býval prý **bohatý** (1. p., č. j., r. m. živ.) mlynář, který trápil **ubohé** (4. p., č. mn., r. ž.) služebné. Koupil si **nádherný** (4. p., č. j., r. m. neživ.) kočár, místo aby zaplatil sluhům. **Okradení** (1. p., č. mn., r. m. živ.) lidé jej prokleli. Ve **stejném** (6. p., č. j., r. m. neživ.) kočáře, který měl zaživa, musí **prokletý** (1. p., č. j., r. m. živ.) mlynář jezdit od **vyšehradského** (2. p., č. j., r. m. neživ.) hřbitova až k **vltavskému** (3. p., č. j., r. m. neživ.) břehu, kde stával jeho mlýn.
c), d) Vypravuje (5) se (3), že (8) dvakrát (4) týdně (6) jezdí (5) Poštovskou (2) ulicí (1) v (7) Praze (1) černý (2) kočár (1). Není (5) slyšet (5) dupot (1) koní (1), jen (6) těžká (2) kola (1) vozu (1) rachotí (5) po (7) hrbolatém (2) dláždění (1). (1V, 2V.) V (7) kočáře (1) sedí (5) tmavá (2) postava (1) s (7) ohnivýma (2) očima (1). Přijede od Vyšehradu, pak se řítí přes Karlovo náměstí a ztratí se v úzkých uličkách. (1V, 2V a 3V.) Muž kočáře býval prý bohatý mlynář, který trápil ubohé služebné. (1V, který 2V.) Koupil si nádherný kočár, místo aby zaplatil sluhům. (1V, místo aby 2V.) Ve stejném kočáře, který měl zaživa, musí prokletý mlynář jezdit od vyšehradského hřbitova až k vltavskému břehu, kde stával jeho mlýn. (1V, který 2V, 1V, kde 3V.)
6. Např.: vysoká, malá, vinný, křivé, staré, kulatý, pomalá, hodný.
7. Např.: nebeský, český, letní, vodní, mořský.

str. 68

8. **přivlastňovací** – maminčin, strýčkův, Jirkova, babičino, Karlovo, Petřin, hokejistova; **měkká** – letní, vosí, psí, vánoční, slepičí, cizí, podzimní; **tvrdá** – výborná, kraťouchký, milé, pomačkané, noví, cihlová, zlatý, sladký, rozkvetlá, namáhavý, oranžový.
9. barevný – tvrdé, Zbyškovy – přivlastňovací, květinových – tvrdé, komáří – měkké, cizího – měkké, Katčiny – přivl., Janiny – přivl., starým – tvrdé, Karlovo – přivl., rozbitého – tvrdé, včelího – měkké, kamarádovo – přivl., vysoké – tvrdé, pražských – tvrdé, hlasité – tvrdé, rozsypaná – tvrdé, letní – měkké, lesních – měkké, krtkova – přivl., ptačí – měkké.

10. a), b) Dostala jsem zlatý (4. p., č. j., r. m. neživ.) šperk (hrad). Dítě (kuře) spadlo na kamenné (4. p., č. mn., r. m. neživ.) schody (hrad). Uděláš k večeři (růže) sýrovou (4. p., č. j., r. ž.) pomazánku (žena)? Ta slaná (1. p., č. j., r. ž.) polévka (žena) mi nechutná. Vítěz (muž) byl oslavován radostným (7. p., č. j., r. m. neživ.) pokřikem (hrad). Městský (1. p., č. j., r. m. neživ.) vzduch (hrad) není příliš zdravý. V listnatém (6. p., č. j., r. m. neživ.) lese (hrad, podvzor les) je mnoho klíšťat (kuře). Žralok (pán) je nebezpečné (1. p., č. j., r. stř.) zvíře (kuře). Roztrhly se mi papírové (1. p., č. mn., r. m. neživ.) sáčky (hrad). Dárek (hrad) byl zabalen v novinovém (6. p., č. j., r. m. neživ.) papíru (hrad). Lidé (zvláštní koncovka u r. m. živ. typu sousedé) často vyhazují krásné (4. p., č. mn., r. ž.) věci (kost).

Na Štědrý den večeříme rybí (4. p., č. j., r. ž.) polévku. Včelí (1. p., č. j., r. m. neživ.) med je velmi zdravý. Naše kočka leží často u psí (2. p., č. j., r. ž.) boudy. Polední (1. p., č. j., r. m. neživ.) stín je nejkratší. Nevstupujte během závodu na závodní (4. p., č. j., r. ž.) dráhu. Děti se těší na jarní (4. p., č. mn., r. ž.) prázdniny. Lesní (1. p., č. mn., r. ž.) jahody jsou voňavější, zahradní (1. p., č. mn., r. ž.) jahody zase větší. Během roku se střídá čtvero ročních (2. p., č. mn., r. stř.) období.

Všichni se těšíme na babiččin (4. p., č. j., r. m. neživ.) příjezd. Nejraději máme maminčiny (4. p., č. mn., r. ž.) bramborové placky. Bratrův (1. p., č. j., r. m. neživ.) pokoj je stále neuklizený. Petrův (1. p., č. j., r. m. živ.) kamarád Jarek si zlomil nohu. Učitelovo (1. p., č. j., r. stř.) napomenutí je někdy zbytečné. Pekařova (1. p., č. j., r. ž.) chalupa stála na konci vesnice. Dědečkova (1. p., č. j., r. ž.) fajfka vždy nádherně voněla. Všichni hráči poslechli trenérovu (4. p., č. j., r. ž.) radu. Sousedova (1. p., č. j., r. ž.) třešeň sahá větvemi až do naší zahrady. Potkal jsem ji na Karlově (6. p., č. j., r. m. neživ.) mostě. Dědeček bydlí v Nerudově (6. p., č. j., r. ž.) ulici.

c) Všichni se těšíme, (my) máme, pokoj je neuklizený, kamarád si zlomil, napomenutí je zbytečné, chalupa stála, fajfka voněla, hráči poslechli, třešeň sahá, (já) jsem potkal, dědeček bydlí.

11. a), b) zemědělský – tvrdé, zemědělcův – přivl., zemní – měkké, zeměpis (1), zeměpisný – tvrdé, zemina (1), zeměkoule (1), zelenina (1), zelenavý – tvrdé, zelený – tvrdé, zeleninový – tvrdé, zelenat (5) se (3), zelenáčovy – přivl., plno (6), naplněný – tvrdé, plnoletý – tvrdé, plnotučný – tvrdé, naplnit (5), plnoprávný – tvrdé, výplň (1), mlékařova – přivl., mlékařenský – tvrdé, mlékařství (1), mlékařský – tvrdé, mléčný – tvrdé, mlékárna (1), vyměněné – tvrdé, změna (1), proměnit (5), měňavý – tvrdé, měnicí – měkké, rozměněné – tvrdé, měnitelný – tvrdé, lepí (5), lepicí – měkké, slepený – tvrdé, lepenka (1), lepivý – tvrdé, lepkavý – tvrdé, odlepené – tvrdé, zalepiš (5), drobná – tvrdé, drobek (1), rozdrobený – tvrdé, nedrob (5), drobounké – tvrdé, drobotina (1), drobně (6).

c) mlékařova – slovtvor. r.: mlékař-ova, stavba slova: mlék-ařov-a; mlékařenský – slovtvor. r.: mlékárn-a, stavba slova: mlék-árensk-ý; mlékařství – slovtvor. r.: mlék-ařstv-í, stavba slova: mlék-ařstv-í; mlékařský – slovtvor. r.: – mlékař-ský, stavba slova: mlék-ařsk-ý; mléčný – slovtvor. r.: mléč-ný, stavba slova: mléč-ný; mlékárna – slovtvor. r.: mlék-árna, stavba slova: mlék-árn-a.

1. novým, trpělivým, pomalým, zdravým, známým – novém, trpělivém, pomalém, zdravém, známém – nový, trpělivý, pomalý, zdravý, známý – nových, trpělivých, pomalých, zdravých, známých – noví, trpěliví, pomalí, zdraví, známí.

2. nové housle, veselý úsměv, pomačkaný papír, velké teplo, silný déšť, úplná pravda, velký hlad, košatá lípa.
3. se světlými domy, úzkými stezkami, rozbitými auty, novými botami, bronzovými talíři, rozhlasovými soutěžemi, děravými ponožkami, drzými dětmi, spolehlivými žáky, vzornými studentkami; mladými.
4. pomalý (mladý) hlemýžď, veselý (mladý) člověk, známí (mladí) skladatelé, s usměvavým (mladým) dědečkem, s devítihlavým (mladým) drakem, o zajímavých (mladých) zvířatech, v nových (mladých) časopisech, s hlávkovým (mladým) salátem, před hladovými (mladými) vlky, se známými (mladými) zpěváky, bílí (mladí) motýli, s hotovými (mladými) výkresy, milá (mladá) koťata, s osamělými (mladými) lovci, o malých (mladých) dětech, po celý (mladý) den, neobvyklý (mladý) hmyz, mlhavé (mladé) dny, voňavá (mladá) poupata, kyselý (mladý) čaj, s krátkými (mladými) rukávy, před zvědavými (mladými) dětmi, svalnatí (mladí) muži, mezi opravdovými (mladými) vlastenci, opravdoví (mladí) přátelé.
5. a), b) hokejoví hráči – Včera nás překvapili hokejoví (mladí) hráči. pohádkový princ – Pohádkový (mladý) princ přemohl draka. s ostrými náboji – Střílel s ostrými (mladými) náboji. za špinavými okny – Za špinavými (mladými) okny je můj pokoj. pod šípkovými keři – Pod šípkovými (mladými) keři se schovával malý ptáček. s barevnými pastelkami – Ve výtvarné výchově jsme malovali s barevnými (mladými) pastelkami. před hladovými vlky – Před hladovými (mladými) vlky neutečeš. po napínavých filmech – Po napínavých (mladých) filmech nemohli usnout. o jedlých houbách – V přírodovědě jsme se učili o jedlých (mladých) houbách.

str. 72

6. američtí kosmonauti, bystří studenti, hluší dědečkové, čeští spisovatelé, pražští rodáci, staří muži, maličcí chlapi, běloucí kocourci, angličtí herci, vesničtí starostové, hezcí hoši, městští lékaři, ubozí žebráci, dlouzí hadi, horští vůdci, vysocí sportovci, blízcí příbuzní, barevní motýli.
7. maličcí chlapečci, divocí psi, pardubičtí hokejisté, španělští objevitelé, italské turisté, brněnští zastupitelé, bystří studenti, droboucí kocourci, dobří žáci, divocí králíci, venkovští hasiči, olomoučtí občané, krkonošští turisté.
8. kamenné schody, bezzubé dítě, prkenná podlaha, bezstarostný člověk, bylinný výtažek, jelení maso, bezzásadový člověk, nevinný vězeň, bezztrátový podnik, bezcenný objev, beraní kůže.
9. rozzlobený (tvrdé) obyvatel, oddaný (tvrdé) žák, ztvrdlý (tvrdé) chléb, drůbeží (měkké) polévka, dědečkův (přív.) byt, stinné (tvrdé) místo, telecí (měkké) řízky, umělé (tvrdé) hedvábí, smetanové (tvrdé) sýry, hebký (tvrdé) plyš, týdenní (měkké) pobyt, domácí (měkké) jelita, olejové (tvrdé) barvy, jmenné (tvrdé) seznamy, výrobní (měkké) družstvo, ranní (měkké) zprávy, rozsáhlé (tvrdé) stepi, úpěnlivé (tvrdé) prosby, na levé (tvrdé) ploutvi, ve starobylé (tvrdé) tvrzi, lovečtí (tvrdé) psi, pražští (tvrdé) zastupitelé, mělničtí (tvrdé) vinaři, dětský (tvrdé) druh zábavy.

str. 73

1. **tvrdá** (na -ý, -á, -é): letecký, ukázková, tělový, tělesné, zvonivý, vařený, obžalovaná, následné, pronásledovaný, zalitý, zalévaná; **měkká** (na -í): letící, ukazující, dopisní, tělní, zvonící, vařící, vroucí, následující.
2. a) včelí pyl, soví houkání, paví pero, jestřábí zrak, lví hřívá, motýlí křídla, rybí šupina, šakalí vyty, žabí kučkání, oslí hýkání, losí paroží, hovězí dobytek.

str. 74

3. prsten z ryzího (jarního) zlata, uč se cizím (jarním) jazykům, lesní (jarní) včely, na poznávacích (jarních) výletech, nervózní (jarní) dospělí, mezi bosými (mladými) chlapi, z husích (jarních) vajec, u velrybích (jarních) mláďat, do systlích (jarní) nory, slyšíme tetřeví (jarní) tokání, ostré krokodýlí (jarní) zuby, z kozího (jarního) sýra, hovězí (jarní) maso, po pardálích (jarních) stopách, kozlí (jarní) kopýtka, slyšel žabí (jarní) koncert, mývalí (jarní) kožíšek, neustálé psí (jarní) vyty, po vosím (jarní) píchnutí.
4. sobí (měkké) spřežení – sobí spřežení, zlobivý (tvrdé) vnuk – zlobiví vnuci, drzý (tvrdé) komár – drzí komáři, sloní (měkké) samec – sloní samci, zimní (měkké) večer – zimní večery, zpustlý (tvrdé) les – zpustlé lesy, pravý (tvrdé) úhel – pravé úhly, žabí (měkké) princ – žabí princové, lososí (měkké) jikry, hladový (tvrdé) šakal – hladoví šakali, spokojený (tvrdé) houbař – spokojení houbaři, cizí (měkké) jazyk – cizí jazyky, ryzí (měkké) kov – ryzí kovy, štíhlý (tvrdé) topol – štíhlé topoly.
5. ranní (měkké) vstávání, denní (měkké) zprávy, cenné (tvrdé) vědomosti, kamenné (tvrdé) schody, vraní (měkké) krákaní, telefonní (měkké) ústředna, tulení (měkké) mládě, vinný (tvrdé) ocet, jelení (měkké) říje, rodinný (tvrdé) dům, plamenná (tvrdé) řeč, ramenní (měkké) kost.
6. Místnost byla vyzdobena červenými tulipány. Zbytek obvykle jezdí na kolečkových bruslích. Domluvíš se cizími jazyky? Natrhali jsme tři košíky kyselých višní. Z koruny stromu se ozýval jásavý kosí zpěv. Strýc postavil nový včelí úl. Zloději byli zahnáni zuřivým psím štěkotem. S neznámými lidmi nesmějí děti nikam jít. V zimě se konaly závody psích a sobích spřežení. Přišly mi dopisy s cizími známkami. Za vsí je rozsáhlý borový les s několika tichými mýtinami. Buď v jídle i pití střídmy! Malí kocourci jsou velice hraví.

str. 75

1. Jiráskův román, mamincino pletení, sedláckovo pole, Nerudova báseň, myslivcův pes, tatínkova dýmka.

str. 76

1. a), b) Děti poslouchaly se zájmem **babiččinu** (4. p., č. j., r. ž.) pohádku. Před naší garáží stálo sousedovo (1. p., č. j., r. stř.) auto. Kde se tu vzaly **Kamilovy** (1. p., č. mn., r. ž.) roztrhané (tvrdé, mladý) kalhoty? Na oslavu narozenin přijely **otcovy** (1. p., č. mn., r. ž.) a **matčiny** (1. p., č. mn., r. ž.) sestry. **Novákovy** (1. p., č. mn., r. m. živ.) nás pozvali na výlet na Kozí (měkké, jarní) hřbety. **Emilovi** (1. p., č. mn., r. m. živ.) sousedi jsou prý velmi hluční (tvrdé, mladý). Zajdi na balkon pro **Pavlovy** (4. p., č. mn., r. ž.) košile. Potkali jsme **Havelkovy** (4. p., č. mn., r. m. živ.) chlapce. Líbí se mi **Janino** (1. p., č. j., r. stř.) strakaté (tvrdé, mladý) kotě. Stavíme se pro všechny **Janovy** (4. p., č. mn., r. ž.) děti?
2. **královy** dcery, **matčiny** knihy, **Nerudovy** sbírky, **Čapkovy** povídky, **dělníkovy** výrobky, **Páralovy** romány, **podnikatelovy** záměry, **bojovníkovy** meče, **otcovy** spolužáci, **sousedovy** synové, **sedlákovy** koně, **lékařovy** pacienti.

3. Petrovi (1. p., r. m. živ.) přátelé přišli také. Potkal jsem Petrovy (4. p., r. m. živ.) přátele. Dědečkovi (1. p., r. m. živ.) bratři ještě žijí. Dědečkovi (4. p., r. m. živ.) bratry vůbec neznám. Potkal jsem dva Eviny (4. p., r. m. živ.) spolužáky. Často k nám chodí Eviní (1. p., r. m. živ.) spolužáci. Dej pozor na sousedovy (4. p., r. m. živ.) psy. Sousedovi (1. p., r. m. živ.) psi hlasitě štěkají. Královi (1. p., r. m. živ.) velvyslanci neuspěli. Drnec přelstil královy (4. p., r. m. živ.) velvyslance. Pozoroval jsem Otovy (4. p., r. m. živ.) jezevčíky. Otovi (1. p., r. m. živ.) jezevčáci jsou dobře cvičení.
4. Navštívili jsme Pavlovy (otcovy) příbuzné. Pavlovi (pánovi) se výlet nelíbil. Milanovy (otcovy) děti se dobře učí. Karlovy (otcovy) rodiče neznám. Dám Jardovi (předsedovi) vypůjčené sešity. Ukaž sousedovi (pánovi) otcovy (otcovy) králíky. Přáli panu prezidentovi (pánovi). Dej Petrovi (pánovi) strýcovy (otcovy) hodinky. Učili se o Přemyslovi (pánovi) a ukazovali si na obrázku Přemyslovy (otcovy) střevice z lýčí. Pamatuješ si na dědečkovi (otcovy) pohádky o Budulínkovi (pánovi) a Palečkovi (pánovi)? Pro Novákovy (otcovy) chlapce to bude velká novina. Řekni Petrovi (pánovi), aby mi podal tátovy (otcovy) noviny.
5. staří dědečkovi (otcovi) přátelé, půjčím to Karlovi (pánovi), přijely Markovy (otcovy) sestry, jedu k dědečkovi (pánovi), honíme Karlovy (otcovy) králíky, zanes to Markovi (pánovi), jít k zahradníkovi (pánovi), zahradníkovi (otcovy) jahody.

6. Nerudovy básně, ve Čtvrtkových pohádkách, na Ladových obrázcích, Skrblíkovy miliony, pro císařovy nové šaty, se Smetanovými operami, Gulliverovy cesty, v Gottových písních, z Mikulášovy punčochy; s kovářovými podkovami, řezníkovy nože, pro lékařovy předpisy, na houslistovy housle, v básníkových verších, královi rádcové, do rybářovy sítě, o chovatelových psech, zahradníkovi ryče.
1. a), b) Byl jednou takový rok, za nic ten celý (mladý, tvrdé) rok nestál. Lidé byli v tom roce nějakí mrzutí (mladý, tvrdé). Byli zlí (mladý, tvrdé) a závistiví (mladý, tvrdé). A děti, ty byly také nějaké špatné (mladý, tvrdé) a protivné (mladý, tvrdé). Nechtěly se česat a mýt, vybíraly si v jídle, byly hádavé (mladý, tvrdé) a ubrečené (mladý, tvrdé), líné (mladý, tvrdé) a nepořádné (mladý, tvrdé), nedávaly ve škole pozor, psaní měly ošklivé (mladý, tvrdé), počítání chybné (mladý, tvrdé), dělaly do sešitu kaňky, říkaly škaredá (mladý, tvrdé) slova a zlobily rodiče, nu, vůbec, byly v tom roce náramně nevydařené (mladý, tvrdé)... A tu se stalo, že si Vánoce řekly: Tak vida, už je tu prosinec a v prosinci mají být krásné (mladý, tvrdé) Vánoce. Ale když je to letos s lidmi i dětmi tak zlé (mladý, tvrdé), tak jim to za trest udělám tak, že nepřijdeme, že žádné Vánoce letos nebudeme.
- c) celý – úplný/neúplný; mrzutí – smutní/veselí, zlí – neposlušní/hodní, závistiví – /přející, špatné – zlé/dobré, protivné – nepříjemné/milé, hádavé – hašteřivé/mírumilovné, ubrečené – uplakané/veselé, líné – lenošné/pilné, nepořádné – nedbalé/pořádkumilovné, ošklivé – nepěkné/úhledné, krasopisné, chybné – nesprávné/bezchybné, škaredá – vulgární/pěkná, nevydařené – nepěkné/vydařené, krásné – nádherné/ošklivé, zlé – špatné/dobré.
2. na pražském mostě, z kamenné vázy, na slunné mýtině, piš psacím písmem; v mléčných výrobcích, příliš pracný postup, pro ledního medvěda, z prachového kachního peří.
3. Na to je můj rozum příliš krátký (tvrdé). To nejsem schopen vyřešit. – Vždy pamatuj na zadní (měkké) kolečka. Mysli na horší časy. – Na to jsem moc malý (tvrdé) pán. O tom nemůžu rozhodovat, není to v mé pravomoci. – Velmi rychle do zaječích (měkké). Rychle uteč. – Světská (tvrdé) sláva, polní (měkké) tráva. Sláva je pomíjivá. – To jsou jen plané (tvrdé) řeči. To je nezávazné.

4. drzí přátelé, francouzské parfémy, vědecktí pracovníci, divocí králíci, američtí zpěváci, maličtí broučci, dětští hrdinové, dobří lidé, bystří žáci, hezcí učitelé, slovenští herci, angličtí věvodové, vysocí sportovci.
5. Jezdíme lyžovat do Špindlerova Mlýna. Světově proslulé lázně jsou Karlovy Vary. Teta bydlí v Jindřichově Hradci. Méně známé jsou Františkovy Lázně pojmenované po císaři Konstantinovi. V Jeseníkách je malebné středisko Karlova Studánka. Poblíž Havlíčkova Brodu se narodil Karel Havlíček Borovský. V jižních Čechách najdeme malebné městečko Kardašova Řečice.
6. čaj s čerstvým včelím medem, malí zpěvaví ptáčci, vyhýbej se cizím drzým lidem, jsme učitelovi pomocníci, zranil se o rezavý drát, vidíš ten třípytívý šperk, skrýš pod převislými větvemi, obrázky byly plné Ladových pohádkových postav, slyším zuřivý psí štěkot, naprav Milošovy omyly, přišel s nekalými úmysly, s rozbitými skly, Lenčina pera, setkal se se zdvořilými cestovateli, přišla v tmavých plesových šatech, řídit se lékařovými radami, pro Pavlovy holuby.
7. To jsou přece sousedovy děti! Hráli jsme si s Petrovými kamarády. Přečetl jsem všechny Čapkovy povídky. Oprav Kájovy chyby! Myslivcovi psi jsou dobře cvičení. Slyšíš zvonit Kašpárkovy rolničky?

Půjdou s námi i **otcovi bratři**? Máme rádi **babiččiny vdolky**. Znáte všechny **Josefovy sestry**? Dnes se odstěhovali **sousedovi nájemníci**.

str. 80

3. **b), c)** krásný (1.), krásnější (2.), nejkrásnější (3.); pevný (1.), pevnější (2.), nejpevnější (3.); pustá (1.), nejpustější (3.); mocná (1.), mocnější (2.), nejmocnější (3.); velká (1.), největší (3.).
c) 1. základní stupeň, 2. větší míra, 3. největší míra.

str. 81

2. **a)** nejzbabělejší – zbabělejší – zbabělý – odvážný – nejdovážnější (čín); kyselejší – kyselý – sladký – nejsladší (nálev); mírnější – mírný – prudký – prudší – nejprudší (vítr); nejsmutnější – smutný – šťastný – šťastnější – nejšťastnější (konec); nejměkčí – měkčí – měkký – tvrdý – tvrdší – nejtvrdší (nerost).
b) zbabělejší (2.), nejzbabělejší (3.) – zbabělý; odvážnější (2.), nejdovážnější (3.) – odvážný; kyselejší (2.), nejkyselejší (3.) – kyselý; sladší (2.), nejsladší (3.) – sladký; mírnější (2.), nejmírnější (3.) – mírný; prudší (2.), nejprudší (3.) – prudký; smutnější (2.), nejsmutnější (3.) – smutný; šťastnější (2.), nejšťastnější (3.) – šťastný; měkčí (2.), nejměkčí (3.) – měkký; tvrdší (2.), nejtvrdší (3.) – tvrdý.
c) nejtvrdší diamant, nejměkčí mastek.
3. pomalejší, nejpomalejší; odvážný, nejdovážnější; malý, menší; veselý, nejveselejší.
4. Dnes už jsem i hodně **moudřejší**. Používáme ty **nejmodernější** přístroje. Je to ta **nejnapínavější** knížka, jakou jsem kdy četl. Kdo je **pomalejší** – hlemýžď, nebo želva? Gepard je **nejrychlejší** suchozemský živočich.
5. **a)** poslední možnost, dřevěná hračka, pravé zlato, rybí kost, slíbený výlet.
b) malé, menší, nejmenší; krátký, kratší, nejkratší; drzý, drzejší, nejdřejší; sladká, sladší nejsladší; moudrý, moudřejší, nejmoudřejší; pomalý, pomalejší, nejpomalejší; šikovní, šikovnější, nejšikovnější; tmavé, tmavší, nejtmavší.

str. 82

1. Hranická propast je **nejhlubší** propast v České republice. Vltava je naší **nejdelší** řekou. **Nejvyšší** horou naší vlasti je Sněžka. Antarktida je **nejchladnější** světadíl. Pražský hrad je **nejrozsáhlejší** hradní areál ve střední Evropě. **Nejsušší** místo na světě je v poušti Atacama v Jižní Americe. **Nejjihnější** místo na světě je jižní pól. Zlato je **nejdražší** kov.
2. Dostal jsem dobrý nápad, tvůj je ale **lepší** a ten Petrův je **nejlepší**. Plyšové hračky jsou na hraní pro malé děti, gumové hračky jsou pro ty **menší** a chrastítka pro ty **nejmenší**. Zebra má dlouhé nohy, velbloud je má **delší** a žirafa je má **nejdelší**. Počasí je **horší** než včera a v neděli má být **nejhorší**. U cesty jsem našel **větší** hřib, za smrkem jsem objevil ten **největší**.

str. 83

3. **a), b)** Strýc postavil nový (mladý; novější, nejnovější) dům. Hlemýžď je velmi pomalý (mladý; pomalejší, nejpomalejší) živočich. Princ bojoval se sedmihlavým (mladým) drakem. Prohlížel jsem si knihu o pokojových rostlinách se zajímavými (mladými; zajímavějšími, nejzajímavějšími) fotografiemi. V zimě ráda nosím delší tmavý (mladý; tmavší, nejtmaší) kabát. Policisté hovořili s příjímými (mladými) svědky nehody. Malí (mladí; menší, nejmenší) kocourci byli velmi hraví (mladí; hravější, nejhravější). V noci se mi zdál živý (mladý; živější, nejživější) sen. Cílem naší cesty byl Hrubý (mladý; hrubší, nejhrubší, ale v případě názvu by se stupňovat nemělo) Jeseník. Antonín Dvořák a Bedřich Smetana jsou naši známí (mladí; známější, nejznámější) hudební skladatelé. Jiří Voskovec a Jan Werich byli opravdoví (mladí; opravdovější, nejopravdovější) přátelé.
4. **a)** Který je tvůj **nejoblíbenější** předmět ve škole? Kdo je podle tebe **nejpopulárnější** zpěvák u nás? Je **lehčí** kilogram peří, nebo kilogram železa? Je **větší** Brno, nebo Ostrava? Jakou **nejdelší** trasu jsi ujel na kole?
5. **b)** Svatovítský chrám, orloj, Pražský hrad, Karlův most, Národní muzeum, Týnský chrám, Zlatá ulička, Betlémská kaple.
c) Krkonoše – Královéhradecký kraj.
6. **a)** jelení říje, **rodinná** oslava, **kolenní** kloub, **tulení** mládě, **denní** tisk, **vinný** ocet.
b) ne.

1. převládá popis.
2. bydlel – žil, přebýval; schovával – schraňoval, sbíral; porazili – skáceli; nevystřčil – nevytáhl; říkal – pravil, vyprávěl.
3. náš starý dědeček; stará roubená chalupa; hodný vodník; dlouhé, vlnité vlasy; vodníková zelená čepička; protržená rybářská síť; čistá vybělená světnice; stará dřevěná lavice; velký jídelní stůl, malovaná truhlička; vyřezávaná police, malovaný pomněnkový hrníček; smuteční vrba; pitná, dešťová voda.
4. O vodníkovi.
5. vodník Čepeček, Volšoveček, Česílko.

1. voní, voní, přiletí, přinese, začne, napřimovat se, se vyklubou, začnou, splétat, pukají, si suší, se vynořují, nese, rozkvetou, hřejí, se ozývá, zahrají, praskají, vykouknou, vybatolí, ztratí se, voní.
2. Např.: auto – jezdit, brzdit, kupovat; dárek – dát, kupovat, objednat; kůň – přeskakovat, běhat, jezdit; doprava – převážet, přemísťovat, vozit; myšlenka – napadnout, zapomenout, objevit; žádost – podat, objasnit, napsat; slib – slíbit, dát, zrušit; úkol – zadat, vypracovat, vyplnit; boty – obout, koupit, očistit.
3. švadlena – šít, stříhat, sešívát, kreslit, žehlit; učitel – učit, vysvětlovat, opravovat, kontrolovat, popisovat; sekretářka – telefonovat, zařizovat, vyplňovat, volat, opisovat; kuchař – krájet, vařit, péct, solit, dochucovat; lékař – léčit, vyšetřovat, operovat, psát, prohlížet; ředitel – řídit, vést, organizovat, dokumentovat, plánovat; úředník – vyplňovat, vypisovat, telefonovat, radit, zařizovat.

4. a) žijeme – tvar určitý, je – urč., přeletět – neurč., byly – urč., začali – urč., používat – neurč., museli – urč., nosit – neurč., objevily – urč., stavěly – urč., mohly – urč., pustit se – neurč., mohli – urč., podnikat – neurč., byl – urč., jezdily – urč., dokázal – urč., představit si – neurč., objevila se – urč., vzlétly – urč.
- b) **žijeme** – 1. os., č. mn.; **je** – 3. os., č. j.; **začali** – 3. os., č. mn.; **stavěly** – 3. os., č. mn.; **objevila** – 3. os., č. mn.; **vzlétly** – 3. os., č. mn.
- c) žijeme – žít, je – být, byly – být, začali – začít, museli – muset, objevily – objevit, stavěly – stavět, mohly, mohli – moct/moci, byl – být, jezdily – jezdit, dokázal – dokázat, objevila se – objevit se, vzlétly – vzlétnout.
5. obdařily – složený, se podílejí – jednoduchý, se shromáždili – slož., budu spravovat – slož., koupíme – jedn., nabídl – slož., budeme si hrát – slož., přečetl jsem – slož., nesouhlasí – jedn., se vypíná – jedn., se nazývají – jedn.

6. a) Kde **bydlíte**? Přibijte ten **nový** obraz na stěnu. Děti se **nasytily** různými **sladkostmi**. Za to budou **pykat**. Proč **plýtváš** vodou? Pepíček se **zapýřil** studem. Zahradník **vysel** semena. **Nachomýtli** jsme se k havárii. Kytky za oknem **usychají**. V dále se **zablýsklo**. Dítě **usedavě vzlykalo**. Vlci **vyli** na měsíc. Jak se **nazývá** tato ulice? Teď **zpytujte** svědomí. Každý se někdy **zmýlí**. Jsem nemocná, **nemůžu polykat**. Ve **výloze klenotnictví** se **třpytily** šperky. Kovář **rozdýmchal** oheň. Vrabci se **čepýřili** v kaluži. Všichni jsme **radostně zavýskli**. Co si **myslíš**?
- b) **se nasytily** – 3. os., č. mn., čas min.; **se zapýřil** – 3. os., č. j., čas min.; **nachomýtli jsme se** – 3. os., č. mn., čas min.; **se zablýsklo** – 3. os., č. j., čas min.; **se nazývá** – 3. os., č. j., čas přít.; **se zmýlí** – 3. os., č. j., čas bud.; **se třpytily** – 3. os., č. mn., čas min.; **se čepýřili** – 3. os., č. mn., čas min.; **si myslíš** – 2. os., č. j., čas přít.
- c) bydlíte – jedn., přibijte – jedn., se nasytily – slož., budou pykat – slož., plýtváš – jedn., se zapýřil – slož., vysel – slož., nachomýtli jsme se – slož., usychají – jedn., se zablýsklo – slož., vzlykalo – slož., vyli – slož., se nazývá – jedn., zpytujte – jedn., se zmýlí – slož., jsem – jedn., nemůžu – jedn., polykat – infinitiv, se třpytily – slož., rozdýmchal – slož., se čepýřili – slož., jsme zavýskali – slož., si myslíš – jedn.
- d) **přibijte** – při-**bij**-te; **nasytily** – na-**sy**t-il-y; **studem** – **stud**-em; **usychají** – u-**sy**ch-ají; **dále** – **dál**-i; **svědomí** – s-**vě**d-om-í; **rozdýmchal** – roz-**dmý**ch-al; **kaluž-i**; **radostně** – **rad**-ostně.
7. a) čekat se strachem – předložka, seznámit se spolu – slovesný tvar, seznámil nás se školou – předložka, pohnout se vpřed – slovesný tvar, držet se za ruku – slovesný tvar, pohnout se skříní – předložka, rychle se spřátelit – slovesný tvar, začít se stavbou – předložka.
- b) Se strachem čekal na příchod rodičů. Seznámili se spolu na koncertě. Seznámil nás s naší novou školou. Fronta se konečně pohnula vpřed. Cestou se drželi za ruku. Nešlo mu pohnout těžkou skříní. Na večírku se rychle spřátelili. Se stavbou začali v srpnu.
8. a) on syčí – 3. os., č. j., čas přít.; oni zakřičí – 3. os., č. mn., čas bud.; bydleli jste – 2. os., č. mn., čas min.; ponese – 3. os., č. j., čas bud.; pracuji – 1. os., č. j., čas přít.; žvýkáš – 2. os., č. j., čas přít.; spal jsem – 1. os., č. j., čas min.; půjdou – 3. os., č. mn., čas bud.

- b) syčí – syčet, zakřičí – zakřičet, bydleli – bydlet, ponese – nést, pracuji – pracovat, žvýkáš – žvýkat, spal – spát, půjdou – jít; podle abecedy: bydlet, jít, nést, pracovat, slyšet, spát, zakřičet, žvýkat.
- c) Např.: syčet – syčák; zakřičet – křikloun, bydlet – bydliště, nést – nosič, pracovat – pracovník, žvýkat – přežvýkavec, spát – spáček, jít – obejítí.
9. a) klesám – 1. os., č. j., čas přít.; přinese – 3. os., č. j., čas bud.; zbouráme – 1. os., č. mn., čas bud.; vyperete – 2. os., č. mn., čas bud.; prohráváš – 2. os., č. j., čas přít.; přicházíš – 2. os., č. j., čas přít.; jdeš – 2. os., č. j., čas přít.
- b) klesám – stoupám, přinese – odnese, zbouráme – postavíme, vyperete – zašpiníte, prohráváš – vyhráváš, přicházíš – odcházíš, jdeš – stojíš.

str. 88

1. a) V létě se probouzíme časně. Za dobrou práci tě chválíme. Souhlasíš s námi? Bavíme se dobře. Nesmíš to udělat. Autobus zastavil až za městem. Máma solí polévku. Ten film se mi líbí. Čím se pochlubíte? Přihlásíš se na závody? Babička zdobí dort. Odkdy nosíte brýle? Proč spolu zápasí?
- b), c) **se probouzíme** – 1. os., mn.; chválíme – 1. os., č. mn.; souhlasíš – 2. os., č. j.; bavíme – 1. os., č. mn.; nesmíš – 2. os., č. j.; zastavil – 3. os., č. j.; solí – 3. os., č. j.; **se líbí** – 3. os., č. j.; **se pochlubíte** – 2. os., č. mn.; **přihlásíš se** – 2. os., č. j.; zdobí – 3. os., č. j.; nosíte – 2. os., č. mn.; zápasí – 3. os., č. mn.

str. 89

3.

Číslo jednotné			Číslo množné		
1. osoba	2. osoba	3. osoba	1. osoba	2. osoba	3. osoba
myslím	myslíš	myslí	myslíme	myslíte	myslí/-ejí
hlásím	hlásíš	hlásí	hlásíme	hlásíte	hlásí
válím	válíš	válí	válíme	válíte	válí/-ejí
slepím	slepíš	slepí	slepíme	slepíte	slepí
jsem	jsi	je	jsme	jste	jsou
nejsem	nejsi	není	nejsume	nejste	nejsou

4. Můžeš **sem** přijet? **Jsi** rád, že všichni přišli? Přines **si/sem** všechny věci. Rozlil **jsi** polévku. Co **jsi** zač? Položte to **sem**. Ty **jsi** byl vždy můj kamarád. **Jsem** s vámi nespokojený. Nechod **sem**! Musíš **sem** přijít. Vezmi **si** teplé boty. Dnes **jsem** měl přijít k tobě, ale ty **jsi** nemocný. Před jídlem **si** vždy umyj ruce. Právě jde **sem**. Kde **jsi** byl celý den?
5. a) Jak **snášejí/snáší** zvířata zimu? Výzkumy prováděné v Norsku **dokazují**, že první místo mezi živočichy, kteří **jsou** schopni vydržet nejnižší teploty, **ma** polární kachna. **Přežívají** při mrazu minus sto deset stupňů Celsia. Druhé místo **patří** husám a na třetím se **umísťují** tuleni. A teprve po nich **následuje** lední medvěd, který **přečkává** mráz „jen“ do minus osmdesáti stupňů Celsia. Tak **je** vyvrácena domněnka, medvěd je ze všech zvířat nejodolnější proti velkým mrazům.
- b) Např.: vý-**zkum**, pro-**vád**-ěn-é, do-**kaz**-uj-í, vy-**drž**-et, nej-**niž**-š-í, pře-**ží**-v-á, u-**míst**-il-i.
- c) zvířata – 1. p., zimu – 4. p., výzkumy – 1. p., Norsku – 6. p., místo – 4. p., živočichy – 7. p., teploty – 4. p., kachna – 1. p., mrazu – 6. p., stupňů – 2. p., Celsia – 2. p., místo – 1. p., husám – 3. p., tuleni – 1. p., medvěd – 1. p., mráz – 4. p., stupňů – 2. p., Celsia – 2. p., domněnka – 1. p., medvěd – 1. p., zvířat – 2. p., mrazům – 3. p.

str. 90

6. a) Dítě dělá rodičům radost. Dospělý má hodně starostí. Medvěd se probouzí ze zimního spánku. Já jsem pilný žák. Zahradník zalévá stromy. Auto vjíždí do garáže. Stavbař staví novou školu. V létě se salám rychle kazí. Některý spolužák nosí brýle. Štika umí rychle plavat.
- b) Děti dělají rodičům radost. Dospělí mají hodně starostí. Medvědi se probouzejí/-í ze zimního spánku. My jsme pilní žáci. Zahradníci zalévají stromy. Auta vjíždějí/-í do garáže. Stavbaři stavějí/-í nové školy. V létě se salámy rychle kazí. Někteří spolužáci nosí brýle. Štíky umějí/-í rychle plavat.
1. Dneska bude určitě celou noc plakat (složený). Zahrajeme si karetní hru (jednoduchý). Na louce pokvetou květiny (jedn.). Příští týden budu u babičky (jedn.). Budu si to na tebe pamatovat (slož.). Dnes povečeříte společně (jedn.). Budu pozorovat padající hvězdy (slož.).

2. a) budeme potřebovat – slož., smícháme – jedn., vypracujeme – jedn., položíme – jedn., vymažeme – jedn., dáme – jedn., si rozbijeme – jedn., budeme strouhat – slož., smícháme – jedn., vytáhneme – jedn., budeme potírat – slož., položíme – jedn., posypeme – jedn., vložíme – jedn., budeme péct – slož.
3. Celý den bude svítit (slož.) slunce. Na louce bude kvést (slož.). Bude si hrát (slož.) na hřišti. V nových šatech budeš určitě zářit (slož.). Hodím (jedn.) ti věci domů. Poletím (jedn.) na dovolenou. Poběží (jedn.) podél továrny.
4. Divadlo, film ani televize příštího století **se neobejdou** bez maskérů. To oni **se postarají**, aby **se neleskl** princezně nos, aby herec **hrál** dopoledne hladce oholeného elegána a odpoledne zarostlého tuláka. Správný maskér **bude muset** vyrobit paruku, knír a plnovous. **Poradí** si s přeměnou mladice na usedlou dámu a naopak. Někdy **vyrobí** podle scénáře čerstvé zranění, které v průběhu filmu **bude měnit** v hojící se jizvu. Jindy **vyzdobí** hladkou kůži herce tetováním, které **bude** od pravého k nerozeznání, ale které **bude muset** po skončení filmu dokonale zmizet.
5. a) radostná zpráva, stěžoval si na jeho jednání, ztěžovat situaci, spadl ze stolu, zvětralá hornina, zpomalil bych, zpracujte těsto na koláč, neztrať ty peníze, zvedl se ze země, shnilé ovoce, sbalte si zavazadla, zautomatizovat výrobu, zkušební lhůta, dovolenou strávíme v Řecku.
- b) stěžoval si – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; ztěžovat – inf.; spadl – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; zpomalil bych – 1. os., č. j., zp. podm.; zpracujte – 2. os., č. mn., zp. rozkaz.; neztraťte – 2. os., č. j., zp. rozkaz.; zvedl – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; sbalte si – 2. os., č. mn., zp. rozkaz.; strávíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.

3. a) Sýr a uzeniny nakrájíme na tenké nudličky, vařená vejce nasekáme, cibuli drobně rozkrájíme a všechno zlehka promícháme. Jogurt a hořčici vyšleháme a vmícháme do připravených surovin. Podle potřeby dokořeníme solí. Nakonec přidáme nakrájené fazolky. Vychlazený salát podáváme s chlebem.
- b) **krájíme** – krájeli jsme, sekáme – sekali jsme, krájíme – krájeli jsme, mícháme – míchali jsme, šleháme – šlehali jsme, mícháme – míchali jsme, kořeníme – kořenili jsme, dáme – dali jsme, dáváme – dávali jsme.
2. Kam **sis** odnesl ty věci? Přišli **jste** k vám na návštěvu. Dovolili **jste** Petrovi odejít? Vyfotili **jste** se s nimi. Uvařil **bys** mi kaši? Upletla **jsem** vnučce ponožky. Rozbourali **jste** nám to? Vynechali **jste** ve cvičení dvě slova. Odjel **jsi** včera večer? Rozbili **jste** to zrcadlo? Kam **sis/jsi** to dal? Závodili **jste** v běhu. Vrátil **jsem** už všechno.

3. **slyšet se** – slyšel jsem se, slyšel ses, slyšel se, slyšeli jsme se, slyšeli jste se, slyšeli se; **bát se** – bál jsem se, bál ses, bál se, báli jsme se, báli jste se, báli se; **zamykat se** – zamykal jsem se, zamykal ses, zamykal se, zamykali jsme se, zamykali jste se, zamykali se.
4. Já jsem **si** ještě **nedočetl** ty noviny. Už **sis rozmyslel** to, co nám řekneš? **Vzali jsme si** s sebou malý batůžek. **Spolehl ses** na své síly? **Smáli se**, až se za břicho popadali. **Podíval ses** pozorně do všech skříní? V sobotu **jste se točili** na kolotoči celou půlhodinu. **Hrál sis** sám, nebo s kamarády?
5. nezapomněl sis, ses měl, vrátil ses, naučil ses, koupil sis, díval ses, přál sis, napsal sis, uklidil sis.
6. Lidé si odedávna **všímali** střídání dne a noci i toho, že Slunce a Měsíc se **pohybovaly** po obloze. Z těchto pozorování **se zrodily** nejstarší hodiny – sluneční. **Byly** velice populární a lidé je neustále **vylepšovali**. V noci **sloužily** hodiny měsíční. Jenže málokdy **byla** noc bezmračná a jasná. Také přesýpací hodiny lidé **zdokonalovali**. Jeden vynálezce **připojil** zvoneček, který se ozval, když **se** všechna zrnka písku **přesypala**. Pak **se objevily** i první budíky – svíčky, ve kterých v přesně vypočítaném místě byly zality kovové kuličky. Před spaním **stačilo** svíčku postavit na kovovou mísu a zapálit. Když **dohořela** svíčka ke kuličkám, kuličky **se začaly** s rachotem sypat dolů.

1. Do třídy přišli chlapci. Do třídy přišla děvčata. Do třídy přišly paní učitelky. Do třídy přišli rodiče. Do třídy přišly davy. Do třídy přišli všichni žáci. Do třídy přišli učitelé. Do třídy přišly děti. Do třídy přišli hosté. Do třídy přišla návštěva.
2. Děti **zpomalily**. Chlapci **zpomalili**. Dívky **zpomalily**. Děvčata **zpomalila**. Kořata **zpomalila**. Kolony **zpomalily**. Maminky **zpomalily**. Lidé **zpomalili**. Rodiče **zpomalili**. Štěňata **zpomalila**. Kamarádi **zpomalili**. Všichni **zpomalili**.
3. a) Honily se žížaly kolem velké louže, žížaly si zpívaly, že silnice klouže. Honili se motýli, od rána si hráli, točili se nad strání, chvíli nepostáli. Přišly kočky za myškou, dobrý den jí přály. Jestli by prý nechtěla, že by si s ní hrály. Běhali zajíci po strání. Zakopli – a už se kutálí.

- b) žížaly – 1. p., č. mn., r. ž.; louže – 2. p., č. j., r. ž.; žížaly – 1. p., č. mn., r. ž.; silnice 1. p., č. j., r. ž.; motýli – 1. p., č. mn., r. m. (živ.); rána – 2. p., č. j., r. stř.; strání – 7. p., č. j., r. ž.; chvíli – 4. p., č. j., r. ž.; kočky – 1. p., č. mn., r. ž.; myšskou – 7. p., č. j., r. ž.; den – 4. p., č. j., r. m. (neživ.); zajíci – 1. p., č. mn., r. m. (živ.); strání – 6. p., č. j., r. ž.

str. 95

4. **Žáci** páté třídy se už od Vánoc připravovali na lyžařský výcvik v Krkonoších. Nemohli se (**žáci**) dočkat a netrpělivě odpočítávali (**žáci**), kolik dní ještě zbývá do odjezdu. Konečně se dočkali (**žáci**). V den odjezdu se **děti** sešly před školou. Vaky s lyžemi a batohy uložily (**děti**) do zavazadlového prostoru autobusu a pohodlně se usadily (**děti**). Cestu si krátily (**děti**) vyprávěním a různými hrami. **Dívky** si povídaly o svých zážitcích z Vánoc a popisovaly (**dívky**) si vzájemně svoji výbavu na lyže. Některé měly (**dívky**) nové lyžařské doplňky, jiné si oblékly (**dívky**) nové svršky už do autobusu. **Kluci** hráli karty a ukusovali (**kluci**) přitom ze svých vydatných svačtin. Vyměňovali (**kluci**) si svoje zkušenosti se sjezdovkami a probírali (**kluci**) značky lyží i druhy vázání. **Děti** se ani nenadály a octly (**děti**) se obklopeny strmými kopci a krásnou krkonošskou přírodou. **Zaskřípaly** brzdy, **dveře** se otevřely a **učitelé** dali povel k vystupování z autobusu.
5. Tu vlezly ty tři babičky oknem do pokoje, poslaly Lidušku spát a daly se do toho milého Inu. A když ráno začalo svítat, viděla Liduška velikánskou hromadu krásné příze. Tu daly ty babičky Lidušce spánembohem a slíbily, že navečer zase přijdou. Potom v tichosti odešly oknem. Kohouti nechtěli zůstat pozadu za žábami, a rozhodli se také zvolit si svého krále. Svolali obecný sněm a počali rokovat, co a jak. I byli potud všichni jedné mysli. Když ale přišlo na to, kdo bude králem, počaly mezi nimi hádky. I začali se kohouti jeden na druhého vzpínat, až se z nich pířka sypala a hřebeny jim krvácely.
6. Dnes Rychlé šípy obsadily všechna tři hřiště, která zde byla. Celé odpoledne bylo po včerejší bouři sychravo a nevládnou. Dvorečtí hoši se u hřišť ani neukázali. Věděli, že nebude nikdo hrát a je na sbírání míčků potřebovat. Ale brzy po poledni se náhle vyjasnilo, vysvitlo prudké slunce a Rychlé šípy se právě dostaly k tomu, když na hřiště vešli dospělí hráči, kteří zaplnili všechny tři kurty. Hoši Rychlých šípů zde byli všichni: vedoucí tohoto chlapeckého oddílu Mirek Dušín a spolu s ním Jarka Metelka, Jindra Hojer a Červenáček s Rychlonožkou.

str. 96

1. a) Neříkejte mu to. Neutírejte ten stůl. Nezvěte tetu na oběd. Neberte si čepice. Neumývejte nádobí. Nezametejte podlahu. Nepište brzy. Neházejte míč.
b) Řekni mu to. Neříkej mu to. Utrí ten stůl. Neutírej ten stůl. Pozvi tetu na oběd. Nezvi tetu na oběd. Vezmi si čepici. Neber si čepici. Umyj nádobí. Neumývej nádobí. Zameť podlahu. Nezametej podlahu. Napiš brzy. Nepiš brzy. Hoď míč. Neházej míč.
2. a) **Bud'** brzy doma! **Drž** se pevně! **Postav** židli do kouta! **Přivez** babičku autem! **Přikaž** mu to! **Přivaž** drakovi ocas! **Vyrob** si také vlaštovku! **Posluž** starým lidem! **Pojď** se mnou. **Namaž** si pomazánku na chléb! **Nos** ty knihy po částech! **Připrav** si vstupenku! **Kup** mi také zmrzlinu! **Nepij** tolik!
b) **1. os., č. mn.:** Budme brzy doma! Držme se pevně! Postavme židli do kouta! Přivezme babičku autem! Přikážme mu to! Přivažme drakovi ocas! Vyrobme také vlaštovku! Poslužme starým lidem! Pojďme! Namažme si pomazánku na chléb! Nosme ty knihy po částech! Připravme si vstupenku! Kupme mu také zmrzlinu! Nepijme tolik! **2. os., č. mn.:** Budte brzy doma! Držte se pevně! Postavte židli do kouta! Přivezte babičku autem. Přikážte mu to! Přivažte drakovi ocas! Vyrobte si také vlaštovku! Poslužte starým lidem! Pojďte se mnou! Namažte si pomazánku na chléb! Noste ty knihy po částech! Připravte si vstupenku! Kupte mi také zmrzlinu! Nepijte tolik!
3. a) **posluž** si, **slož** si oblečení, **usuš** si vlasy, **zruš** objednávku, **snaž** se více, **zavaž** si boty, **nařež** dříví, **posluž** si, **přikaž** jim to, **nestraš** mě v noci, **pospěš** si, **běž** domů, **neruš** nás, **odlož** si svetr, **osvěž** se limonádou, **učes** si vlasy, **vyřeš** (od vyřešit) / **vyřež** (od vyřezat) si to sám, **zvaž** se na váze, **běž** pro Pepíka.
b) oblečení – stavení, vlasy – hrad, objednávku – žena, boty – žena, dříví – stavení, noci – kost, píseň, svetr – hrad, limonádou – žena, váze – žena, Pepíka – pán.

str. 97

1. by mohla – 3. os., č. j., zp. podm.; přepadnout – inf.; by neublížil – 3. os., č. j., zp. podm.; by byl – 3. os., č. j., zp. podm.; byste našli – 2. os., č. mn., zp. podm.; nevycházejte – 2. os., č. mn., zp. rozkaz.; zůstaňte – 2. os., č. mn., zp. rozkaz.; by zastihla – 3. os., č. j., zp. podm.; pokuste se – 2. os., č. mn., zp. rozkaz.; ukrýt – inf.; si lehněte – 2. os., č. mn., zp. rozkaz.; neukrývejte se – 2. os., č. mn. zp. rozkaz.; nezdržujte se – 2. os., č. mn., zp. rozkaz.; byste museli – 2. os., č. mn., zp. podm.; přemístit se – inf.; neběhejte – 2. os., č. mn., zp. rozkaz.; dělejte – 2. os., č. mn., zp. rozkaz.; neměli byste – 2. os., č. mn. zp. podm.; mít – inf.
2. Co byste tomu řekli vy? Vysvětlil bys ten příklad Markovi? Odpověděli byste nám na všechny dotazy? To bychom my nikdy neudělali. Tomu by máma nevěřila. Přčetla bys to ještě jednou? Pomohl bys dědečkovi přejít silnici? Šli byste s námi ven? Zatančila by sis se mou? Předepsal byste mi léky? Nesnědli bychom vám celý oběd. Přijeli byste v sobotu k nám? Natřeli by nám natěrači okenní rámy?

3. Otec řekl, abych se/aby ses/aby se brzy vrátil/abychom se/abyste se/aby se brzy vrátili. Novákovi telefonovali, abych/abys/aby k nim přijel/abyste/aby k nim přijeli. Jana žádala, abych/abys/aby jí donesl oběd/abychom/aby jí donesli oběd. Kdybych/Kdybys/Kdyby lépe poslouchal.../Kdybyste/Kdybyste lépe poslouchali... Kdybych/Kdybys/Kdyby se dnes domluvil.../Kdybyste/Kdyby se dnes domluvili...

str. 98

4. Např.: Kdybychom si..., zatelefonovali bychom... Odpovědi vždy pomocí souvětí se slovesy v podm. zp.
5. Mohli **byste** k nám přijet na prázdniny? Jezdili **bychom** spolu, **kdybychom** měli oba kolo. Já **bych** ti přišel naproti k vlaku. Měli **byste** víc trénovat. Napsali **bychom** vám, ale neznáme adresu. My **bychom** rádi šli domů. Oslavili **bychom** spolu Velikonoce? Řekl **bys** to místo mě? Já nevím, kam **bych** měla jít. Pustili **bychom** vás dopředu, ale spěcháme.
6. Např.: Kdybych si mohl cokoli přát, přál bych si nový mobil. Kdyby máma těžce onemocněla, byl bych pořád s ní. Kdybych se musela přestěhovat do jiného města, jezdila bych navštěvovat staré kamarády. Kdybych nemusel chodit do školy, měl bych mnohem víc času. Kdybych se stal přes noc dospělým, začal bych řídit auto.
7. Zítra **bys** si chtěl/bychom si chtěli vyjet na výlet. Dnes večer **by sis** zkontroloval/bychom si zkontrolovali kolo. Napumpoval **bys**/Napumpovali bychom kola a připravil **by sis**/připravili bychom si batoh a mapu. Ráno **by ses** nechal/bychom se nechali vzbudit v sedm hodin, **abys**/abychom toho na kole hodně stihl/-i. Řádně **by ses** nasnídal/bychom se nasnídali a vyrazil **bys**/vyrazili bychom na cestu. Jel **bys**/Jeli bychom až k nádraží. Za nádražím **bys** zahrnul/bychom zahrnuli a pokračoval **bys**/pokračovali bychom podél potoka jménem Leskava. Dojel **bys**/Dojeli bychom až k Radlovskému mlýnu. Tam **by sis** odpočinul/bychom si odpočinuli a pak **bys** pokračoval/bychom pokračovali kolem Planického rybníka až ke Kotoučkově pile. Až **bys** vystoupal/bychom vystoupali do kopce nad Lažánkami, zastavil **by ses**/zastavili bychom se na plovárně u Veškrnů těsně před Lažánkami. Na zpáteční cestě **bys** projel/bychom projeli Křížkovicemi, Bělou a kolem zříceniny hradu Kabštejna **bys** spěchal/bychom spěchali domů.

str. 99

1. a) belhat se, loudat se, kráčet, jít, pospíchat, běžet, pádit, uhánět, letět.
b) plavat, skákat, jet...
3. a) **2. os., č. j.:** Nechod' po trávníku! Nevstupuj na staveniště! Neplivej na zem! Nevykláněj se z okna! Neodhazuj odpadky! Nekuř v místnosti! Nekonzumuj jídlo a pití v obchodě! Nevjížděj na kole! Neběhej po silnici! Nechod' na tenký led! **2. os., č. mn.:** Nechod'te po trávníku! Nevstupujte na staveniště! Neplivejte na zem! Nevyklánějte se z okna! Neodhazujte odpadky! Nekuřte v místnosti! Nekonzumujte jídlo a pití v obchodě! Nevjíždějte na kole! Neběhejte po silnici! Nechod'te na tenký led!
3. Pověz prádlo na sušák. Pověz mi, co tě trápí. Řeš rychleji ty příklady. Řež pořádně to dřevo. Vyřeš ten úkol jako první. Vyřež mi ze dřeva loutku.
4. a) **pozdravil** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min., pozdravit; **řekl** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min., říct; **byl** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min., být; **polkne** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud., polknout; **nemusí** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít., nemuset; **pít** – inf.; **prodáváš** – 2. os., č. j., zp. ozn., čas přít., prodávat; **zeptal se** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min., zeptat se; **je** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít., být; **odpověděl** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min., odpovědět; **vypočítali** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min., vypočítat; **ušetří se** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud., ušetřit; **se udělá** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud., udělat; **chce** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít., chtít; **kdybych měl** – 1. os., č. j., zp. podm., mít; **řekl si** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min., říct si; **šel bych** – 1. os., č. j., zp. podm., jít.
- c) zeptal se, ušetří se, se udělá, řekl si.
5. Mám hlad, že bych polykal hřebíky. – Mám velký hlad. Zmizela, jako by se do země propadla. – Nemůžeme ji najít. Vypadá jako by neuměl do pěti počítat. – Vypadá jako hlupák. Utíkali jako by jim za patami hořelo. – Utíkali rychle. Venku je počasí, že by psa nevyhnal. – Je nevládné počasí.

str. 100

1. d) Ta lepenková krabice je (5) nadepsaná „Poklady.“ Kdyby se (3) do ní podíval zloděj... Ale až se (3) jednou půjdu stěhovat, ona půjde se (7) mnou. Já myslela, že si s nimi budeš chtít hrát, ale teď je (3) chci zpátky. Neztratil jsi je (3), že ne?
2. a) ně – 4. p., my – 1. p., mu – 3. p., jim – 3. p., jí – 3. p., on – 1. p., ní – 7. p., nich – 2. p., nás – 4. p., nás – 4. p., mi – 3. p., mě – 4. p.

str. 101

3. Zeptal jsem se (3) ho na to. Půjdeš se (7) mnou? Nakrájím si (3) chléb. Vyčistím si (3) zuby. Narodilo se (3) nám hříbátko. Kamarádím se (7) všemi. Jejich loď se (3) potápí. Půjčím si (3) tvoje kolo. Víta se (3) o přestávce dívá

z (7) okna. Seznámil jsem se (3) se (7) Standou. Nemusíte se (3) bát. Přečti si (3) to. Šel se (7) strýcem na (7) ryby. Scházeli jsme se (3) s (7) přáteli často. Nehodte sem se (7) strachem, není čeho se (3) bát.

4. **Ty** se toho bojíš? Maminka není doma, **ona** šla nakupovat. **My** jdeme do plavání. Přišel jsem tam jen **já** sám. A co **vy** děláte? Ptáče je mladé, **ono** zůstává ještě v hnízdě. **On** už je velký kluk, má svoje vlastní klíče od domu. **Ony** ty pastelky byly stejně polámané, takže nevádí, že jsem je ztratil.
5. **já** + **můj** dům (Nedaleko obchodu stojí můj dům.); **ty** + **tvoje** loď (Tvoje loď právě odplula.); **on** + **jeho** kolo (Jeho kolo někdo ukradl.); **ona** + **její** zahrádka (Její zahrádka je nádherná.); **ono** + **jeho** kočárek (Jeho kočárek někdo rozbil.); **my** + **naše** třída (Naše třída odjela na hory.); **vy** + **vaše** obrazy (Vaše obrazy se mi moc líbily.); **oni** + **jejich** (Jejich květiny krásně voněly.); **ona** + **její** slova (Její slova mě potěšila.).
6. Viděli jste naši novou školu? Ano, viděli jsem **ji**. Mluvili jste o naší Lídě? Ano, mluvili jsme o ní. Seděli jste pod naší jabloní? Ano, seděli jsme pod ní. Podíváš se na naši zahradu? Ano, podívám se na **ni**. Souhlasíte s naším učitelem? Ano, souhlasíme s **ním**. Bojíte se našich psů? Ano, bojíme se **jich**. Divíte se našim dětem? Ano, díváme se **jim**.

str. 102

7. **Tento** (ukazovací) pes patří Jirkovi. **Já** (osobní) mám rád zmrzlinu. **Ten** (ukaz.) film je **takový** (ukaz.) zvláštní. **On** (os.) **si** (osob., zvrtné) chce půjčit **moje** (přivlastňovací) kolo. **My** (osob.) máme **tentýž** (ukaz.) úkol jako **vy** (osob.). **Vaše** (přivl.) babička zná **naši** (přivl.) rodinu! **Taková** (ukaz.) pěkná židle a **ty** (osob.) jsi **ji** (osob.) rozbil. **To** (ukaz.) nejsou **jeho** (přivl.) brusle, **to** (ukaz.) jsou **moje** (přivl.) brusle. **My** (osob.) posloucháme **tentýž** (ukaz.) druh hudby jako **oni** (osob.). **Já** (osob.) **se** (osob., zvrtné) na **její** (přivl.) návštěvu tolik těším, protože jsem byl dlouho **sám** (ukaz.). **Oni** (osob.) nechtějí **tenhle** (ukaz.) dům koupit, protože na **něj** (osob.) nemají dost **svých** (přivl.) peněz. **Já** (osob.) **to** (ukaz.) udělám **sám** (ukaz.).
8. a) **Taková** šikovná holčička a ona se bojí vody. Oni mají **tentýž** problém jako my. Za **onoho** času žil byl jeden král. Dnes stálo před domem **totéž** policejní auto jako včera. Nechoď pozdě večer **sám** ven! **Tenhle** hokejista je nejlepší ze skupiny. **Ta** paní potřebuje pomoc. **Tohle** dítě pořád zlobí. Karkulka šla **sama** lesem. **To** byl ale ošklivý sen o **takovém** jednom strašidle.
onoho, sám, sama, ta, taková, takovém, tenhle, tentýž, to, tohle, totéž.
- b) **Taková** (ukaz.) šikovná holčička a **ona** (osob.) **se** (osob.) bojí vody. **Oni** (osob.) mají **tentýž** (ukaz.) problém jako my (osob.). Za **onoho** (ukaz.) času žil byl jeden král. Dnes stálo před domem **totéž** (ukaz.) policejní auto jako včera. Nechoď pozdě večer **sám** (ukaz.) ven! **Tenhle** (ukaz.) hokejista je nejlepší ze skupiny. **Ta** (ukaz.) paní potřebuje pomoc. **Tohle** (ukaz.) dítě pořád zlobí. Karkulka šla **sama** (ukaz.) lesem. **To** (ukaz.) byl ale ošklivý sen o **takovém** (ukaz.) jednom strašidle.
- c) **Taková** (3) šikovná (2) holčička (1) a (8) ona (3) se (3) bojí (5) vody (1). Oni (3) mají (5) tentýž (3) problém (1) jako (6) my (3). Za (7) onoho (3) času (1) žil (5) byl (5) jeden (4) král (1). Dnes (6) stálo (5) před (7) domem (1) totéž (3) policejní (2) auto (1) jako (6) včera (6). Nechoď (5) pozdě (6) večer (6) sám (3) ven (6)! **Tenhle** (3) hokejista (1) je (5) nejlepší (2) ze (7) skupiny (1). **Ta** (3) paní (1) potřebuje (5) pomoc (1). **Tohle** (3) dítě (1) pořád (6) zlobí (5). Karkulka (1) šla (5) sama (3) lesem (1). **To** (3) byl (5) ale (9) ošklivý (2) sen (1) o (7) takovém (3) jednom (4) strašidle (1).
9. Např.: ten, ta, to, tento, tato, onen, takový, týž, tentýž, sám.
10. **Čí** je to auto před školou? **Jaká** je tvoje nová kamarádka? **Který** z těch dvou slovníků si koupíš? **Co** se ti dnes zdálo? **Kteří** žáci jdou na závody? **Jakých** chyb ses v diktátě dopustil? **Co** se vám nelíbí? **Koho** asi učitel pochválí? **Kterého** člověka se zeptáme? S **jakými** zavazadly cestujete? **Kterému** z nich dvou uvěříš? S **kým** půjdeš? Bez **čeho** se v životě neobejdeme? Se **kterými** státy sousedí Česká republika? O **čem** sníš? **Komu** dáte ten dárek?

str. 103

11. Komu jsi to vyprávěl? Co mi uvaříš k večeři? Kterou bundu z těchto dvou si mám vzít? Jaký je tvůj pes? Čí jsou to rukavice? S kým nesousedí Francie? Jaký je nový spolužák?
12. Co (3 – tázací) se (3 – osobní, zvrtné) dává (5) na (7) psa (1), aby (8) nekousal (5)? – **POZOR**; Kdo (3 – tázací) jede (5) a (8) jde (5) zároveň (6) pešky (6)? – **KDO JEDE S TRAKAŘEM**; Jaký (3 – tázací) je (5) rozdíl (1) mezi (7) slonem (1) a (8) myší (1)? – **VELKÝ**; Co (3 – tázací) má (5) zuby (1) a (8) nekouše (5)? – **KLÍČ**; Jakých (3 – tázací) kamenů (1) je (5) ve (7) vodě (1) nejvíc (6)? – **MOKRÝCH**; Koho (3 – tázací) živí (5) kouř (1)? – **KOMINÍKA**.
13. **Kdo** (tázací) se mnou souhlasí? Ať se přihlásí, **kdo** (vztažné) se mnou souhlasí. **Co** (tázací) se vám nelíbí? Nechápu, **co** (vztažné) se vám nelíbí. **Jaká** (tázací) je vaše představa? Povězte mi, **jaká** (vztažné) je vaše představa. **Která** (tázací) kniha tě nejvíc zaujala? Vyprávěj mi o knize, **která** (vztažné) tě nejvíc zaujala. **Které** (tázací) druhy zájmen znáte? Řekněte, **které** (vztažné) druhy zájmen znáte. Tázací zájmena uvozují věty tázací, vztažná zájmena k sobě připojují věty v souvětí.
14. Přečetl jsem si knihu, **kterou** nám učitel doporučil. Zeptal se nás, **co** bylo k večeři. Nevím, **kdo** to udělal. Chtěla bych vědět, **jakou** barvu má vaše nové auto. Vstupujeme do místnosti, **která** má jen jedno okno.

Řekni nám, **čí** to byl nápad. To je přesně ten papoušek, **kterého** bychom si přáli. Byla taková zima, **jakou** nikdo z nich dosud nezažil. To dítě, **které** má červené tričko, je **moje** sestra. Měsíc, **který** má nejméně dní, se nazývá únor. Je to člověk, **kterému** nevěřím. Máma koupila zmrzlinu, **kterou** mám nejraději.

str. 104

15. Přišli tam **všichni** z naší třídy. **Něco** si přeji! Ty kalhoty musí přece **něčí** být! To by mohl říct **každý**. **Čísi** pes mě pokousal. **Někteří** lidé si myslí, že si mohou **všechno** dovolit. **Málokdo** umí psát pravou i levou rukou stejně hezky. **Kdekdo** si přijde a chce tu zůstat. Já nejsem jen tak **leckdo**.
16. **a)** Někdo ze třídy dostal pětku. Leckdo zvládl zkoušku. Kdosi z kamarádů mě rozzlobil. To přece každý ví.
b) Málokdo test zvládl. Každý by měl zdravě jíst. Vynesl všečen odpad. Mohl to udělat kdokoli z nás.
c) Něco mu na mě vadilo. Lecco ho dokázalo rozzlobit. Spatřil cosi ve tmě. Ať ho napadlo cokoli, nic neřekl.
d) Nějaký pes štěkal pod našimi okny. Něčí věci leželi u mě v lavici. Lecjaký kluk to mohl být. Jakýkoli žák se mohl přihlásit.
17. Venku nikdo nekřičí. Nic ti nekoupím. Nenašli jsme žádné houby. Ta loď ničí není. Nikdo z vás tam nepřijde. Žádní žáci nejsou nemocní. Nic mu nepošeptám. Nefouká žádný vítr. To nikdo neudělá. Ten slib přece nic neznamená. Nikoho ta bota přece nemusí být. To není žádný problém. Nikdo sem určitě nepřijde.
18. Vysvědčení (1)
Kdo (3 – tazací) viděl (5) v (7) zahradě (1) stoupat (5)
motýlky (1) z (7) růžových (2) poupat (1)?
Ti (3 – ukaz.), kdo (3 – vztaž.) to (3 – ukaz.) viděli (5), dostanou (5)
jedničku (1) za (7) dobrou (2) dívanou (1).
A (8) kdo (3 – taz.) z (7) vás (3 – osob.) našel (5) na (7) louce (1)
hříbečka (1) v (7) nedělním (2) klobouce (1)?
Už (6) se (3 – osob., zvrtné) mu (3 – osob.) jednička (1) píše (5),
že (8) umí (5) chodit (5) tiše (6).
A (8) kdo (3 – taz.) z (7) vás (3 – osob.) viděl (5) v (7) podvečer (1)
strašáky (1) vylézat (5) z (7) myších (2) děr (1)?
Strašáci (1) nejsou (5), basta (10) bum (10).
Dáme (5) ti (3 – osob.) pětku (1) jako (6) dům (1).

str. 105

1. Oni **tě** chtějí navštívit. Tady máš peníze a kup **si** něco na oblečení. Jak se **ti** to líbí? My **ti** to věříme. Moc si o **sobě** myslí. On se **ti** omlouvá. On se **tě** nemohl dočkat. **Tobě** vždy všichni pomohou. Nemohli jsme **tě** vzít s **sebou**. Je **ti** zima? Převzali **si** první cenu. **Tebe** tam zvou, nás ne. **Tobě** se to lehko řekne. Mluví pořád jen o **sobě**. Už se na **sebe** nezlob. Umyj **si** ruce mýdlem. **Tebe** se nikdo nebojí. Nesmíš chválit sám **sebe**. Něco pro **tebe** mají. O **sobě** moc nemluví. Přečti si o **sobě** článek v novinách.
2. Tobě nechceme ublížit. Svou sbírku známek dal mně. Tebe viděli v divadle. Navštíví zítra mne. Tobě to povědí. Tebe tam nikdo neviděl. Neumyl sebe. Sobě tu chybu nevyčítejte. Mne nikdo nehledá. Mne nemusíte prosit. Mně nechybí nic. Mně je to úplně jasné! Sebe na fotografii poznal. Mně se to příliš nelíbilo. Mně to vadí.

str. 106

3. **a), b)** Nastěhuje se k tobě? – Nastěhuje se ke **mně** (3. p.)? Vyprávěli o tobě. – Vyprávěli o **mně** (6. p.). Vše závisí na tobě. – Vše závisí na **mně** (6. p.). Rozhodl, aniž se tě zeptal. – Rozhodl, aniž se **mě** (2. p.) zeptal. Navštíví tě v tvém novém domě. – Navštíví **mě** (4. p.) v mém novém domě. Přijdou k tobě na návštěvu. – Přijdou ke **mně** (3. p.) na návštěvu.
4. Vy jste **mně** (3. p.) dobře poradili. Kdo se postaví proti **mně** (3. p.)? Místo **mě** (2. p.) tam pojede Ivan. Navštívil **mě** (4. p.) lékař. Neboj se **mě** (2. p.). Kdo **mně** (3. p.) volá tak pozdě večer? Rodiče **mě** (4. p.) mají rádi. Když jsem byla nemocná, lékaři se o **mě** (4. p.) starali. Je **mně** (3. p.) špatně, ale hlava už **mě** (4. p.) nebolí. Zajímá se o **mě** (4. p.) chlapec z vedlejší třídy. Zahraješ **mně** (3. p.) na klavír? Pustíte **mně** (3. p.) vaši oblíbenou hudbu? Všechna zodpovědnost leží na **mně** (6. p.). Na **mě** (4. p.) nikdo nepočkal.
5. Ty pro **mě** nejsi cizí člověk. Vřele **mně/mi** doporučil ochutnat její rybí polévku. Pozoroval **mě** ze sousedovy zahrádky. **Mně** se ty Petrovy plány nelíbí. Vyprávěl **mně/mi** o bratrových kamarádech. V kině **mě** potkali bratrovi kamarádi. V galerii **mě** nejvíce zaujaly Muchovy obrazy s historickou tematikou. Sobotkovi kluci **mně/mi** pomáhali najít ztraceného psa. Vyprávěl **mně/mi** mnoho zajímavých příběhů. Novákoví **mě** pozvali.
6. O **mě** nemějte starost. Pro **mě** a za **mě**, dělejte si, co chcete. Povím **ti** upřímně, co proti **tobě** mám. Bavili se o **mně** a říkali, že o **mě** mají starost. Bojíš se jen o **sebe**. Zeptej se sám **sebe**. Strýček **se** naučil hrát tenis. Pojď si sednout ke **mně**. Slíbil **mi**, že **mě** doprovodíš. **Mně** můžete věřit. Máma ode **mě** dostala kytku, od **tebe** zase voňavé mýdlo. Pozval známé k **sobě**.

7. Máš **s sebou** dost jídla? Vezmi si **s sebou** zásoby na týden. Vlak prudce zabrzdil a pasažéři **sebou** trhli. Necukej **sebou**, ať ti můžu vytáhnout klíště. Bereme **s sebou** na výlet také dva psy. Dítě **sebou** při jídle pořád vrtělo. Ryba v síti **sebou** házela. Dej mi **s sebou** láhev limonády. Kdybyste nás vzali **s sebou**, byli bychom vám vděční. To se rozumí samo **sebou**. Chtěl jsem raka vytáhnout, ale on **sebou** trhnul a byl pryč. Babička nám **s sebou** nachystala dobrou svačinu. Vezměte **s sebou** batoh. Házel **sebou** celou noc.
8. a) Prosím tě, nezlob se na **mě**. Pomůžeš **mně** s tím domácím úkolem? Na **mě** se můžeš spolehnout. Udělal bys **mně** velkou radost, kdybys ke **mně** přišel. Kdo **mě** tu hledal? Byli ke **mně** hodní. To by se **mně** stát nemohlo. Nepustil ze **mě** oči. Netropte si ze **mě** hloupé žerty. Navštíví **mě** zítra. **Mně** by se to nestalo. Pro **mě** za **mě**.
- b) prosím – 1. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; nezlob – 2. os., č. j., zp. rozkaz.; pomůžeš – 2. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; můžeš – 2. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; spolehnout se – inf.; udělal bys – 2. os., č. j., zp. podm.; kdybys přišel – 2. os., č. j., zp. podm.; hledal – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; byli – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; by nemohlo – 3. os., č. j., zp. podm.; stát se – inf., nespustil – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min., netropte si – 2. os., č. mn., zp. rozkaz.; navštíví – 3. os., č. j./mn., zp. ozn., čas bud.; by se nestalo – 3. os., č. j., zp. podm.
- c) domácím – 7. p., měkké; velkou – 4. p., tvrdé; hodní – 1. p., tvrdé; hloupé – 4. p., tvrdé.
9. Sbal si **s sebou** jen nejnnutnější věci. Hod' **sebou**, nebo přijdeme pozdě. To není jen samo **sebou**. Budu si **s sebou** brát všechny tvé fotky. Vezměte nás **s sebou**. Losos **sebou** házel v tlamě medvěda. Neberu **s sebou** do batohu žádné zbytečnosti. Máte **s sebou** vidličky a nože? Přibalím si **s sebou** i teplé oblečení. Nevrt' **sebou** pořád! Dáš nám **s sebou** nějaké peníze? Vždycky mám **s sebou** kapesní nůž.

11. Vy s námi jít nemůžete. Pomůžete nám i vy? Přijďte za námi, jinak půjdeme **my** za vámi. **Vy** si to zasloužíte víc než **my**. Katka přišla za vámi, ne za námi. **My** nalinkujeme hřiště, **vy** vytáhnete síť. Mohu s vámi hovořit v soukromí? **My** nemáme tolik času, abychom mohli obědvat s vámi. Byli jsme s vámi spokojeni. **My** vám přejeme hodně štěstí. Dveře výtahu se za námi nehlučně zavřely. **My** ještě násobilkku neumíme, a vy? Viděli jsme se s vámi v divadle. Když nebudete hrát **vy**, nebudeme hrát ani **my**.
12. Stará paní **mi** vyprávěla svůj příběh. Doneseš **mi** úkoly? Uděláš **mi** tím velkou radost. **My** se na vás nezlobíme. Všechno **mi** dnes padá z ruky. **My** dobře víme, že to není pravda. Kdy **mi** přineseš tu želvu? **My** jsme si sbalili kufry. Líbilo se **mi** u vás. Nikdo **mi** neuměl poradit. **My** to zařídíme. **My** už půjdeme domů. **My** už nemáme čas, musíme odejít. Půjč **mi** to!
13. Nelíbilo se **mi** (osob.) vaše (přivl.) chování. **Vypil mi** (osob.) všechn (neurč.) čaj. **My** (osob.) vám (osob.) budeme vyprávět staré příběhy. Až za vámi (osob.) někdo (neurč.) přijde, **my** (osob.) půjdeme pryč. Moc peněz **mi** (osob.) nezbylo. Napište **mi** (osob.) dopis, který (vztaž.) mě (osob.) potěší. **My** (osob.) i **vy** (osob.) dobře víme, o co (vztaž.) se (osob., zvrtné) jedná. Pojedou s námi (osob.) na prázdniny. **Vy** (osob.) **vyběhněte** v sedm hodin, **my** (osob.) půl hodiny za vámi (osob.). Snad jedině Pepík se (osob., zvrtné) s námi (osob.) domluví. **Vyřídte jim** (osob.), ať přijdou za námi (osob.), že **my** (osob.) na ně (osob.) počkáme ve staré rokli.

14. a), b) ... „pověz mi něco o **ní** (6. p, o té).“ ... rozpovídal se o **ní** (6. p, o té) ... „A kolikpak je **jí** (3. p., té dcerce)?“ ... „To bych **ji** (4. p., tu) rád poznal. Řekni **jí** (3. p., té), ať **mě** (4. p.) zítra navštíví.“ Chtěl bych ale po **ní** (6. p., po té) aby přijela ... a musí **mi** (3. p.) přinést dar – nedar. Pozdravuj **ji** (4. p., tu) ode **mě** (2. p.) a zítra **ji** (4. p.) očekávám na zámku.“
15. Očekávali jsme **ji** (**tu**). Těšili jsme se na **ní** (**tu**). Dej **jí** (**té**) prosím vědět. Okamžitě **ji** (**tu**) pusť. Neříkej **jí** (**té**) to. **Jí** (**té**) se to netýká. Půjdu tam dnes s **ní** (**tu**). Pozdravuj **ji** (**tu**). Zamával **jí** (**té**). Půjč **jí** (**té**) deštník!
16. Musíme **jí** (**té**) pomáhat. Vidím **ji** (**tu**) přicházet. Uvařím **jí** (**té**) dobrou kávu. Zapiš si **ji** (**tu**) do sešitu. Koupím si **ji** (**tu**) až zítra. Zaspívej mi **ji** (**tu**) ještě jednou. Měli bychom **ji** (**tu**) udělat hned. Je nutné spravit **ji** (**tu**), zatéká nám na půdu. Už jsi viděl **ji** (**tu**) vycházet z obchodu? Zavři **ji** (**tu**), prosím. Zamířil jsem k **ní** (**té**).
17. Zlomený prst **jí** brzy srostl. **Způsobil jí** starost. Ta **zkouška** byla pro **ní** moc obtížná. **Zaspívej jí** něco. Klesala **jí** hlava únavou, ale brzy se **vzchopila**. Nakonec jsme se s **ní** shodli. **Shodil** jsem **jí** klíče z okna. **Sužuje jí** asi nějaká starost. Jakmile **ji** zhlédl, honem k **ní** pospíchal. Včas jsme **ji** zpozorovali. Svým jednáním se **ji** zprotivil. Pozvali **ji** na to shromáždění. **Vzpomínám** na chvíle strávené s **ní**.

1. Ono (osob.) to (ukaz.) **bylo** tak. Já (osob.) si (osob., zvrtné) jdu a on (osob.) do mne (osob.) **vrazil**, **povalil** mě (osob.), až jsem si (osob., zvrtné) **rozbil** koleno a ještě mě (osob.) **tloukl** **aktovkou** a sprostě **mně/mi** (osob.) **nadával**. A proč ti (osob.) **nadával**? Tys (osob.) mu (osob.) **neřekl** nic (zápor)? Řekl jsem mu (osob.) **Daňku**

– Janku a to (ukaz.) nic (zápor.) není. Tak se (osob., zvrat.) mu (osob.) říká ve škole, když to (ukaz.) neslyší. On (osob.) mě (osob.) za to (ukaz.) tak ztloukl. Utří si (osob., zvrat.) nos a nebreč. Zavážu ti (osob.) koleno. Nemáš na nikoho (zápor.) vykřikovat přezdívký. A opravdu nebylo nic (zápor.) jiného? On (osob.) si (osob., zvrat.) myslel, že jsem mu (osob.) nastavil nohu. Tak on (osob.) tedy upadl přes tvoji (přivl.) nohu? Trochu jsem poskakoval a on (osob.) utíkal, zakopl o mě (osob.) a svalil se (osob., zvrat.). Strašně se (osob., zvrat.) vztekl, povalil mě (osob.), ztloukl a nadával mně/mi (osob.). Ty (osob.) ses (spojení jsi se, se – osob., zvrat.) nechal ztlouct? Tys (ty osob. + jsi) ho (osob.) ani jednou neuhodil? On (osob.) křičel, že jsem ho (osob.) praštil kamenem. Tys (ty osob. + jsi) ho (osobní) uhodil kamenem? Kolikrát jsem ti (osobní) říkala, abys neházel kameny. Žádným (zápor.) kamenem jsem ho (osob.) nepraštil. Měl jsem v kapse jen takový (ukaz.) maličký, tak jsem ho (osob.) na něj (osob.) hodil.

2. a), b), c) Přednáška (r. ž.) o slonech (r. m. živ.) Tihle (ukaz.) tlustokožci (r. m. živ.), to (ukaz.) jsou sloni (r. m. živ.). Žádný (zápor.) z nich (osob.) se (osob., zvrat.) nepodobá koni (r. m. živ.). Troubením (r. stř.) si (osob., zvrat.) všichni (neurč.) vyznávají lásku (r. ž.), některý (neurč.) rád nosí mašli (r. ž.) na ocásku (r. m. neživ.). Každý (neurč.) všední den (r. m. neživ.), leckdy i v sobotu (r. ž.), tenhle (ukaz.) se (osob., zvrat.) sprchuje vodou (r. ž.) z chobotu (r. m. neživ.). V neděli (r. ž.) se (osob., zvrat.) některý (neurč.) z nich (osob.) suší větrem (r. m. neživ.) od svých (přivl.) velikánských uší (r. stř.). Kromě uší (r. stř.) mají oni (osob.) velké kly (r. m. neživ.), aby se (osob., zvrat.) jich (osob.) leckteří (neurč.) lidé (r. m. živ.) zalekli. Tomu (ukaz.), komu (vztaž.) šlápnou na nohu (r. ž.), ví záhy, že někteří (neurč.) jsou supertěžké váhy (r. ž.). Neradíme proto nikomu (zápor.), aby si (osob., zvrat.) je vodil k sobě (osob.) do domu (r. m. neživ.). Která (táz.) naše (přivl.) mamka (r. ž.) by to (ukaz.) snesla, aby nám (osob.) rozlámali všechno (neurč.), ba i křesla (r. stř.)? d) je neohrabaný, chová se nevhodně v určité situaci.

str. 111

3. My se toho nebojíme a co vy? Celý večer mi vyprávěl vtipy. Pošlu ho za vámi, protože s námi mluvit nechce. Nadiktuj mi zadání toho příkladu. Nechce se mi nic dělat. My se vám určitě ozveme. Brzy přijdeme za vámi. Chtěli byste to s námi projednat? S vámi je vždy legrace. Ani mi nepodal ruku. Za námi se vytvořila dlouhá fronta. Nechodte za námi!
4. Naše (1. p., přivl.) vlast Rád mám naše (4. p., přivl.) domky, rád mám naši (4. p., přivl.) ves, střemcha nad ní (7. p., osob.) voní, kvete u ní (2. p., osob.) bez. Prší na ni (4. p., osob.) květy lip a jabloní, do oken jí (3. p., osob.) zjara višně zavoní.
5. Nemusíš se o mě bát. Prosím tě, půjč mně/mi klíč. Slíbilš mně/mi, že mě doprovodíš. Nehádej se se mnou. Vysvětlíš mně/mi to? Blahopřejeme vám k povýšení. Mluví pořád o sobě. Včera jsem tě/tebe nepoznal. Přijď ke mně. Pořád na ni musím myslet. Neptej se jí na to.
6. Pověz mně/mi (osob.), čím (vztaž.) je tento (ukaz.) sešit? Co (táz.) vám (osob.) mohu nabídnout? Psal si (osob., zvrat.) deník do sešitu, který (vztaž.) před námi (osob.) pečlivě schovával. Či (táz.) děti tam venku pobíhají? Který (táz.) hrnek na čaj si (osob., zvrat.) vybereš? Nevěděli jsme, co (vztaž.) máme koupit pro ni (osob.) k svátku. Co (táz.) se (osob., zvrat.) to (ukaz.) ozývá za křik? Oni (osob.) vyšplhají i na tu (ukaz.) skálu, která (vztaž.) je nejvyšší v celém kraji. Koupil jsem ti (osob.) počítač, se kterým (vztaž.) se (osob., zvrat.) musíš naučit pracovat. Ta (ukaz.) zvířata, která (vztaž.) se (osob., zvrat.) živí bylinami, se (osob., zvrat.) nazývají býložravci. Jakou (táz.) polévku sis (jsi + si – osob., zvrat.) objednal?
7. a), b) S čím kdo zachází, s tím také schází. – Doplácí na něco, s čím si zahrává. Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá. – Kdo jinému chystá pasti nebo něco špatného, doplatí na to sám. Komu není rady, tomu není pomoci. – Kdo si nechce nechat poradit, tomu se tak nedá ani pomoci. Utíkal, jako by mu za patami hořelo. – Utíkal rychle. Komu se nelení, tomu se zelení. – Kdo se snaží (je pilný), tomu se daří. Či chléb jíš, toho píseň zpívej. – K tomu, kdo tě platí (dává ti práci), se chovej s vděčností, respektuj jeho zájmy.
8. Např. Přeji Ti vše nejlepší k svátku. Pozdravuji Vás z Brna. Přeji Vám hodně štěstí.

str. 112

1. Milý Vládo, moc Tě (osob.) zdravím z cyklistického tábora. Je to (ukaz.) tady docela v pohodě, máme prima partu a všichni (neurč.) naši (přivl.) trenéři jsou bezva. Už tady znám skoro všechny (neurč.) kluky a holky. Jsou taky dobří. Většinou trénujeme, ale už jsme byli taky na výletě. Skoro každý (neurč.) den někam jezdíme. To (ukaz.) ti (osob.) teda řeknu, toto (ukaz.) soustředění mně (osob.) dává zabrat. Asi tady nějaké (neurč.) kilo shodím. Vládo, napiš mně (osob.) taky, co (vztaž.) děláš doma a co (vztaž.) kluci. A pozdravuj Pavla, Martina a Petra. Naším (přivl.) řekni, že jim (osob.) taky brzy napíšu. Zatím jsem jim (osob.) poslal jen pohled z výletu. Ahoj a nezapomeň napsat. Zdeněk.
2. a), b) je to v pohodě – panuje tu pohoda, máme prima partu – jsme dobří kamarádi, dává mi zabrat – je fyzicky náročné, bezva trenéři – jsou tu skvělí trenéři.
3. oslovení, datum a místo odeslání, vlastní text, pozdrav, podpis.

6. Jedná se o vzkazy, jsou kratší a osobní (od kamarádů nebo spolužáků).

1. a) 1835, 40 milionů, 13., 20 milionů, 6., 3,5 milionu, desáté, 1., 1836, podruhé, 25 milionů, 76, 1912, první, 1456, 800 000, 60, druhý, 1531, 75, 2, páté, jedním, jeden, půl; ne, někdy jsou vyjádřeny slovy.
b) zpozorování bylo zapsáno; (nevyjádřený kometa) se přiblížila; ocas působil; výskyt byl; hvězdáři si mohli vypočítat; Halley byl jedním; kometa byla nazvána; vypočítání se nepovedlo; (nevyjádřený Halley) se spletl.
2. Číslice používáme, když si např. píšeme pomocí nich (značek), kolik čeho máme nakoupit (10 rohlíků, 2 minerálky). Číslovky používáme, když se např. domlouváme, v kolik hodin se sejdeme s kamarády.
3. devět (určitá – U), několikátý (neurčitá – N), několikero (N), stokrát (U), dvacatero (U), čtvery (U), stý (U), málo (N), několik (N), mnoho (U), trojí (U), osmery (U), miliarda (U), jedenáctkrát (U), první (U), třikrát (U).

4. a), b) Kolik je ti roků? – např. deset (základní, U); V kolikátém poschodí bydlíš? – např. ve třetím (řadová, U) Kolik máš kamarádů? – např. mnoho (základní, N) Kolik máš zubů? – např. dvacet osm (základní, U) Kolikery máš zimní boty? – např. dvojce (druhová, U) Do kolikáté třídy chodíš? – např. do páté (řadová, U) Kolik minut ti trvá cesta do školy? – např. deset (základní, U) Kolikátého v měsíci ses narodil? – např. sedmého (řadová, U) Kolikátým rokem chodíš do školy? – např. sedmým (řadová, U) Kolikery dveře máte v bytě? – např. patery (druhová, U).
5. 1970 – U, základní; XV. – U, řadová; 93 – U, základní; 9 – U, základní; 200 000 – U, základní; desátý – U, řadová; tři – U, základní; mnoho – N, základní; 1,27 – U, základní; 61–69 – U, základní; 1917 – U, základní; 21. – U, řadová; 4,23 – U, základní; 15. – U, řadová; 1957 – U, základní, 19. – U, řadová; 1990 – U, základní; 17 – U, základní; 57 – U, základní.

6. Základní číslovky vyjadřují skutečný počet kusů, zatímco druhové množství druhů.
8. a), b) Vyhraje Honza v boji se **sedmi**hlavým (U, základní) drakem? **Pod vanou** (U, základní) je kaluž vody. Dnešní **jitro je** (U, druho) krásné! **S týmem** (U, řadová) ze Znojma vždy zápas prohráme. Evo, zkus **to** (U, základní) také najít. **Naše Stáňa** (U, řadová) ještě neumí plavat. **Má loď** (N, základní) dobré kormidlo? Našli jsme **doupě** toho (U, základní) zlého vlka.
9. a), b, c) Chodíme do 5. ročníku. Karel IV. je nazýván Otcem vlasti. Narodil jsem se (osob., zvrat.) 26. září 1977. Je mi (osob.) 20 roků. Kino mělo začít v 19 hodin, ale začalo až 5 minut po 19. hodině. Otevři si (osob., zvrat.) učebnici na straně 20 a přečti zadání ke cvičení 6. O krokodýlovi najdeš pasáž na 37. straně. Opiš 7. cvičení z 26. strany 1. dílu pracovního sešitu. Budeme sedět ve 2. řadě. Žijeme (5) ve (7) 21. (4) století (1). Ve (7) 3. (4) minutě (1) zápasu (1) jsme (5) dali (5) gól (1) my (3 – osob.), ale (8) soupeř (1) vyrovnal (5) a (8) 2 (4) minuty (1) před (7) koncem (1) dal (5) 2. (4) gól (1).

1. Šest děleno **dvěma** jsou tři. Máme **dvě** auta a **obě** stojí v garáži. Nemocný šel se **dvěma** berlami. Dnes máme školu až do **dvou** hodin. Na výlet půjdu s **dvěma** svými bratry, třetí zůstane doma. Mám **dva** kamarády, **oběma** jim to tajemství řeknu. Připojili jsme se ke **dvěma** spolužákům, kteří cestu znali. S **oběma** těmito dívkami chodím do plavání. Ve škole se učíme **dvěma** jazykům. S **oběma** rodiči si dobře rozumím. Lichá čísla nejsou dělitelná **dvěma**. Umíš házet **oběma** rukama? Na **obou** nohách mám puchýře. Dobrý fotbalista umí vykopnout míč **oběma** nohama. Drž se **oběma** rukama!
2. Číslo osm je dělitelné dvěma a čtyřmi; dvacet čtyři děleno čtyřmi; devět děleno třemi; číslo šest je dělitelné dvěma a třemi; dvacet šest děleno dvěma; dvanáct děleno dvěma.

3. a) b) Byli jsme rozděleni na skupiny po **třech/čtyřech**. Kromě **tří/třech/čtyř/čtyřech** svých spolužáků jsem potkal pana Nováka s jeho **třemi/čtyřmi** psy. Znáš pohádku o **Třech/Čtyřech** zlatých vlasech děda Vševěda? Dám si pohár se **třemi/čtyřmi** kopečky zmrzliny. Sejdeme se ve **tří/čtyři** hodiny. Náš Alík má na **třech/čtyřech** nohách bílou skvrnku. Na přípravu **tří/třech/čtyř/čtyřech** porcí potřebujeme kilogram brambor. Seřadte se po **třech/čtyřech**, ne po dvou. Šel jsem nakupovat se **třemi/čtyřmi** stokrunami.
4. Babička šla do důchodu v **padesáti sedmi** letech. Po **osmi** letech dopisování se kamarádi poprvé setkali. Rozdělili nás do družstev po **deseti** hráčích. Dnes cvičili všichni žáci kromě **čtyř** nemocných. K těm **dvaceti**

šesti korunám ti ještě **padesát** přidám. V prvních **dvou** vagoněch jsou kupé první třídy, do posledních **tří/třech** nastupují maminky s dětmi. Zítra máme školu do **dvanácti** hodin, odpoledne od **tří/třech** do **čtyř/čtyřech** máme keramický kroužek. Do školy chodí děti od **šesti** let. Malý Pěta ještě leze po **čtyřech**. V kuchyni je velký stůl se **čtyřmi** židlemi, v pokoji malý stolek se **dvěma** křesly. Stalo se to před **třiceti šesti** lety.

5. roku osm set šedesát tři/osmistého šedesátého třetího – příchod Konstantina a Metoděje na Velkou Moravu; roku tisíc dvě stě dvanáct/dvanáct set dvanáct/tisícího dvoustého dvanáctého – Zlatá bula sicilská; roku tisíc šest set dvacet/šestnáct set dvacet/tisícího šestistého dvacátého – bitva na Bílé hoře; roku tisíc osm set čtyřicet osm/osmnáct set čtyřicet osm/tisícího osmistého čtyřicátého osmého – zrušení roboty; roku tisíc sedm set osmdesát jedna/sedmnáct set osmdesát jedna/tisícího sedmistého osmdesátého prvního – zrušení nevolnictví; roku tisíc devět set čtrnáct/devatenáct set čtrnáct/tisícího devítistého čtrnáctého – začátek první světové války; roku tisíc devět set osmnáct/devatenáct set osmnáct/tisícího devítistého osmnáctého – konec první světové války; roku tisíc devět set čtyřicet pět/devatenáct set čtyřicet pět/tisícího devítistého čtyřicátého pátého – konec 2. světové války; tisíc devět set osmdesát devět/devatenáct set osmdesát devět/tisícího devítistého osmdesátého devátého – sametová revoluce.

str. 119

1. **a), b)** Dvakrát (násobná, U) měř, jednou (násobná, U) rež. – Důkladně věc promysli, než začneš jednat; Neplet páté (řadová, U) přes deváté (řadová, U). – Nemluv zmateně/nesouvisle, nesmyslně. Kdo rád dává, dvakrát (násobná, U) dává. – také je: Kdo rychle dává, dvakrát dává. Ochoťně/Rychle poskytnutá pomoc je pomoc nejúčinnější. Řeknu ti to mezi čtyřma (základní, U) očima. – Promluvíme si my dva o samotě.
3. **a), c)** Na stole ležely **dva** kapesníky. (**kapesníky** ležely) Se **čtyřmi** nejlepšími kamarádkami jdu dnes do kina. (**nevyjádřený já** jdu) Musím nechat **spravit troje** boty. (**nevyjádřený já** musím nechat) Na **šesti** stranách **byly** obrázky opic. (**obrázky** byly) Dítě se drželo **mámy oběma** rukama. (**dítě** se drželo) Dárky **věnuji** svým **dvěma** bratrancům a **třem** sestřenicím. (**nevyjádřený já** věnuji) Ten míč stojí **dvě stě** korun. (**míč** stojí) Ze **čtyř/čtyřech** psích **bud** se **ozývalo vyťí**. (**vyťí** se ozývalo) K původním **třem** domům **přibylo** po **šesti** letech dalších **osm**. (**osm** přibylo) Ve **dvaceti** oknech vašeho domu se večer **svítlo**. (bez podmětu; přísudek – se svítlo) Po **osmi** letech si členové **týmu** na sebe hodně **zvykli**. (**členové** si zvykli) Před **sedmi** týdny skončily **prázdniny**. (**prázdniny** skončily)
2. **b)** Na 6 stránkách (celkem na šesti)/na 6. stránkách (na každé šesté); ke 3 domům (celkem ke třem) /ke 3. domů (ke každému třetímu); Ve 20 oknech se (celkem ve 20 oknech)/Ve 20. oknech se (v každém 20. okně).
3. několik psů – N, základní; dvojnásobný účinek – U, násobná; mnoho lidí – N, základní; čtvery kalhoty – U, druhová; několikrát přečíst – N, násobná; dvoje boty – U, druhová; málo času – N, základní; několikátý žák – N, řadová. Několik psů z útulku našlo nového pánička. Ten lék má dvojnásobný účinek. Mnoho lidí nedbá o své zdraví. Zkusila si čtvery kalhoty. Musíš si to několikrát přečíst, abys to pochopil. Mám dvoje nové boty. Zbývá mi málo volného času. Už několikátý žák nepřinesl potvrzení včas.
4. 1 – jeden strom, jedna kniha, jeden občan, jedno kuře; 3 – tři stromy/knihy/občané/kuřata; 6 – šest stromů/knih/občanů/kuřat; 15 – patnáct stromů/knih/občanů/kuřat; 24 – dvacet čtyři stromů/knih/občanů/kuřat; 32 – třicet dva stromů/knih/občanů/kuřat/třicet dvě knihy/kuřata; 43 – čtyřicet tři stromů/knih/občanů/kuřat/čtyřicet tři stromy/knihy/občané/kuřata; 57 – padesát sedm stromů/knih/občanů/kuřat; 71 – sedmdesát jeden strom, sedmdesát jedna kniha, sedmdesát jeden občan, sedmdesát jedno kuře/sedmdesát jedna stromů/knih/občanů/kuřat.

str. 120

1. Panu Kolbabovi na poštáckém povolání vadilo, že listonoš musí hodně chodit.
2. nachodí, naběhá, nadrandí, nalítá, nahoní, našlape, musí ujít – jedná se o synonyma.
3. ne, některá slova jsou knižní, jiná nespisovná nebo citově zabarvená; přísudek (několikanásobný): nachodí se, naběhá, nadrandí, nalítá, nahoní a našlape.
4. **listonoš** – poštovní zaměstnanec, který roznáší dopisy a jiné poštovní zásilky; poštovní doručovatel, **pošťák** – poštovní zaměstnanec, zejm. listonoš.
5. **tiskopisy** viz učeb. s. 120 modrý rámeček; např. poštovní poukázky – slouží k posílání peněz, podací lístek – slouží k posílání doporučených dopisů nebo balíků, objednávky – se využívají k objednávání zboží.

str. 123

- 1., 2. **chlapci** (1) mířili, **žáby** (1) skřehotaly, **noc** (1) zalila, **měsíc** (1) se ukázal, **měsíc** (1) vyšel, **hoši** (1) zpívali, **tóny** (1) se rozléhaly, **oheň** (1) hořel, **hoši** (1) se loučili.
3. Podmět je v 1. pádě.
4. Maminka vaří. Škola se opravuje. Příroda se probouzí. Tatínek si zpívá. Třída se maluje. Les ztemněl. Přišla sestra. Žáci odešli. Stromy vyrostly. Bratr odjel. Učebnice se rozlepovaly. Květiny zvadly.

5. Hoši pracují v lese. Jedna skupina vybalila pily. Chlapci kácejí neužitečné stromky. Jiná skupina chlapců osekávala větve různé délky. Dřevo na táborák si chystají hoši sami. Za chvíli se rozhoří táborák. Vzplane celá velká hranice. Děti budou opékat špekáčky.
7. **a), b), c)** Rybář loví. Rybáři lovili. Rybáři lovili ryby. – Zátoka ztichla. Zátoky ztichly. Zátoky večer ztichly. – Slunce vychází. Slunce vycházela. Nad obzorem vychází slunce. – Oheň se rozhořel. Ohně se rozhořely. Táborové ohně se rozhořely. – Vrány krákají. Vrány krákaly. V zimě krákaly vrány. – Stromy rostou. Stromy rostly. U potoka rostly stromy. – Splav hučí. Splavy hučely. Splavy na řece hučely.
- d)** Přísudek se s podmětem shoduje v čísle a jmenném rodě (např. lovili podle mn. č. m. r. živ. – rybáři).
8. **a), b)** Začalo (Př) léto. Ve smrkových a listnatých lesích rostly (Př) houby a borůvky. Chováme se (Př) v lese tiše. Návštěvníci lesa také pozorují (Př) zvěř. Po větvích poskakují (Př) veverky. V korunách stromů zpívají ptáci (Po). Z houštiny prudce vyběhl zajíc (Po). Vítr si pohrává (Př) s korunami stromů. Teprve k večeru bzucení (Po) utichá. Při troše štěstí se houbaři (Po) vracejí domů s plnými košíky hub.

- 1., 2. Užovka hladká patří mezi naše nejmenší hady. užovka (Po) dorůstá (Př) Dorůstá nanejvýš délky 75 centimetrů. nevyjádřený (Po) užovka – dorůstá (Př) Kromě severních oblastí Evropy a severní Skandinávie žije roztroušeně v celé Evropě. nevyjádřený (Po) užovka žije (Př) Nejčastěji vidíme užovku šedou, šedohnědou nebo černohnědou s tmavou kresbou nevyjádřený (Po) my vidíme (Př) Kresba začíná už na hlavě. kresba (Po) začíná (Př) Pak pokračuje po těle dál. nevyjádřený (Po) kresba pokračuje (Př) Od zmije rozlišíte užovku hladkou velice snadno. nevyjádřený (Po) vy rozlišíte (Př) Víte jak? nevyjádřený (Po) vy víte (Př) Pokuste se o to! nevyjádřený (Po) vy se pokuste (Př) Užovka hladká patří k chráněným druhům. užovka (Po) patří (Př) Nepronásledujte ji! nevyjádřený (Po) vy nepronásledujte (Př).

3. **a), 4), 5)** U nás se užovka vyskytuje ve všech teplejších místech naší republiky. užovka (1; vyjádřený) Dobře ji známe. (my – nevyjádřený Po) známe (Př) Obývá prosvětlené lesy a křovinaté stráně. (užovka – nevyjádřený Po) obývá (Př) Živí se malými ještěrkami, savci a ptáky. (užovka – nevyjádřený Po) se živí (Př) Kořist obtáčí svým dlouhým tělem. (užovka – nevyjádřený Po) obtáčí (Př) Často ji úplně zadusí. (užovka – nevyjádřený Po) zadusí (Př) Při setkání s člověkem se nejprve snaží utéct. (užovka – nevyjádřený Po) se snaží (Př) Sama nejdříve neútočí. (užovka – nevyjádřený Po) neútočí (Př) Až při neúspěšném úniku se užovka brání opakovaným kousáním. užovka 1 (Po vyjádřený) Chová se daleko útočněji než obávaná zmije. (užovka – nevyjádřený Po) chová se (Př) My proto také užovky vždy necháme na pokoji. (my 3 – vyjádřený) necháme se (Př) O jejich ochraně psali v přírodovědě. (oni – všeobecný) psali (Př) Nezapomeňte na to. (vy – nevyjádřený Po) nezapomeňte (Př).
- b)** U nás (osob.) se (osob., zvrát.) užovka vyskytuje ve všech (neurčité) teplejších místech naší (přivl.) republiky. Dobře ji (osob.) známe. Obývá prosvětlené lesy a křovinaté stráně. Živí se (osob., zvrát.) malými ještěrkami, savci a ptáky. Kořist obtáčí svým (přivl.) dlouhým tělem. Často ji (osob.) úplně zadusí. Při setkání s člověkem se (osob., zvrát.) nejprve snaží utéct. Sama (ukaz.) nejdříve neútočí. Až při neúspěšném úniku se (osob., zvrát.) užovka brání opakovaným kousáním. Chová se (osob., zvrát.) daleko útočněji než obávaná zmije. My (osob.) proto také užovky vždy necháme na pokoji. O jejich (přivl.) ochraně psali v přírodovědě. Nezapomeňte na to (ukaz.).
6. Radim (vyjádřený, 1) – se věnuje, (Radim – nevyjádřený Po) – sbírá, dvě (vyj., 4) – pocházejí, čtyři (vyj., 4) – přišly, on (vyj., 3) – se nechlubí, známky (vyj., 1) – se nacházejí, nejdražší (2) – leží, Radim (1) – tráví.
7. Aladin sestoupil na dno jeskyně pro starobylost lampu. (Aladin sestoupil) Z kouzelné lampy vystoupil její duch. (duch vystoupil) Aladin se ucházel o princezninu tamějšího království. (Aladin se ucházel) Bohatství Aladina na krále velmi zapůsobilo. (bohatství zapůsobilo) Kouzelník však spřádal zlověstné plány. (kouzelník spřádal) Nic netušící princezna Fatima dala kouzelníkovi Aladinovu lampu. (princezna dala) Aladin však zlého starce nakonec přemohl. (Aladin přemohl)
8. Černí **lovci** (vyjádřený) zalehli po stranách sloní stezky. **Ženy** (vyjádřený) připravily před touto cestou hranice dříví na poplašné ohně. **Nadháněči** (vyjádřený) vyplašili sloní stádo bubnováním. **Sloni** (vyjádřený) se polekali. Prchali známým směrem. (Sloni – nevyjádřený) Cestu jinam jim zahrazovaly zapálené **ohně** (vyjádřený). Celé **stádo** (vyjádřený) bezhlavě běželo. Schování **lovci** (vyjádřený) zastřelili několik nejstatnějších zvířat. **Kmen** (vyjádřený) získal velkou zásobu masa, vzácnou slonovinu a pevnou kůži. Večer **lovci** (vyjádřený) hodovali. Oslavovali dobrý lov (lovci – nevyjádřený).

1. Vorvaň je největší z ozubených velryb. Kosatka je dravý druh delfína.
2. **míle** – SSČ: délková jednotka pro větší vzdálenosti: angl. míle asi 1,6 km; námořní míle asi 1,8 km; **harpuna** – SSČ: železný oštěp připojený k lanu, užívaný k lovu velryb.
3. Na ní se bohaté úlovky a kořist hned zpracovávaly. Zkušení lovci a harpunáři se přiblížili k velrybě na dohoz ruční harpuny. Jedna rychlá harpuna stačila málokdy. Na pomoc přispěchali také ostatní lovci. Divoká jízda nastala. Raněné zvíře často vleklo člun na míle daleko. Někdy však nastal při lovu dramatický zvrát. Silná velryba nebo kosatka v zápase o život převrhla člun. Dnes už podobná dobrodružství ani nebezpečí nehrozí. Napomáhá tomu i zákaz jejich lovu.
4. Pak vrhli svou zbraň přesně na velrybí ploutev.

6. Přijela/-y kola, motocykly a automobily. Dřevěné plachetnice a vratké loďky odpluly. Rozvinuté plachty, **ale i** vysoké stožáry pomáhaly plavbě. Mořské bouře a větry ohrožovaly posádku. Ryby **nebo** vodní želvy plavaly kolem.
7. **Hvězdáři objevili** novou planetu. **Byl** jsi pozván k lékařské prohlídce. (ty – nevyjádřený) V parku postupně **rozkvétaly růže, tulipány a astry** všech barev. **Ztichlé město** zářící do hluboké noci pomalu usínalo. **Loupit** není koupit. **Já** jsem to předpokládal. Na jevišti **vyšla královna, král i královi rádčové**.
8. Loď opouští britské loděnice. **loď** (holý) opouští Nová zámořská letadlová loď opouští britské loděnice. loď (rozvítý) opouští; Nejen lodi, ale i ponorky opouštějí britské loděnice. nejen lodi, ale i ponorky (několikanásobný) opouštějí; Opouštějí britské loděnice. (Po nevyjádřený) opouštějí; Petr spravuje kolo. Petr (holý) spravuje; Malý Petr spravuje kolo. Petr (rozvítý) spravuje; Petr a Pavel spravují kolo. Petr a Pavel (několikanásobný) spravují; Spravují kolo. (Po nevyjádřený – oni) spravují.

1. **a), b)** Dýmající sopky, žhavá láva a teplé termální prameny dokazují energii zemských hlubin. (**sopky** (1), **láva** (1) a **prameny** (1) – dokazují, Po několikanásobný rozvítý) Země stále žije. (**Země** (1) – žije, Po holý) Teplota na naší planetě roste s hloubkou. (**teplota** (1) – roste, Po rozvítý) My zatím její tepelnou energii plně neznáme. (**My** (3) – neznáme, Po holý) V některých částech světa se často setkáváme se zemětřesením. (Po nevyjádřený: **my** – se setkáváme) Přichází většinou nečekaně. (Po nevyjádřený: **zemětřesení** – přichází) Uvnitř zemského tělesa vznikne velký tlak (**tlak** (1) – vznikne, Po rozvítý) a stoupá nahoru. (Po nevyjádřený: **tlak** – stoupá) Láva, kameny, prach, ale i hustý dým se valí ze sopečných kráterů do údolí. (**láva** (1), **kameny** (1), **prach** (1), ale i **dým** (1) – se valí, Po několikanásobný rozvítý) Země k nám promlouvá. (**Země** (1) – promlouvá, Po holý) Rozumíte jí? (Po nevyjádřený: **vy** – rozumíte)
 - c) Dýmající** (měkké) sopky, **žhavá** (tvrdé) láva a **teplé** (tvrdé) **termální** (měkké) prameny dokazují energii **zemských** (tvrdé) hlubin. My zatím její **teplou** (tvrdé) energii plně neznáme. Uvnitř **zemského** (tvrdé) tělesa vznikne **velký** (tvrdé) tlak a stoupá nahoru. Láva, kameny, prach, ale i **hustý** (tvrdé) dým se valí ze **sopečných** (tvrdé) kráterů do údolí.
 3. Např.: Zedníci stavěli novou zídku. Předtím také opravovali starý plot (Po nevyjádřený: zedníci).
 4. **a), b)** Kamzíci se zbytečně vysokým sněhem nebrodí. (**kamzíci** se nebrodí) Vyhledávají návětrné svahy nebo odvádá skalní místa. (Po nevyjádřený: **kamzíci** vyhledávají) S elegancí akrobatů přecházejí i po ostrých skalních hranách. (Po nevyjádřený: **kamzíci** přecházejí) Jak to dělají? (Po nevyjádřený: **kamzíci** dělají) Mají k tomu zvlášť přizpůsobená kopýtka. (Po nevyjádřený: **kamzíci** mají) Lidé po jejich stopách chodí jen se stoupacími železy. (**lidé** chodí) Někdy také používají cepínu. (Po nevyjádřený: **lidé** používají) Jinak by se mohli zranit nebo zemřít. (Po nevyjádřený: **lidé** by mohli zranit nebo zemřít) Jen v jednom případě horolezecké umění kamzíků nefunguje. (**umění** nefunguje) Neudrží se na ledu s popraškem sněhu. (Po nevyjádřený: **kamzíci** se neudrží) Často zde uklouznou. (Po nevyjádřený: **kamzíci** uklouznou) Proto se takovým místům vyhýbají. (Po nevyjádřený: **kamzíci** se vyhýbají)
- c)** jednom – určitá, základní.

1. **a) hoši** pozdravili, **Rikitan** si prozpěvoval, **hoši** se přidávali, zátoka zmlkla, **vrána** vykřikla, **kola** se dělala, (Po nevyjádřený: **kola**) mizela, **ondatra** sklouzla, **šídla** poletovala, **zpěv** doléhal, (Po nevyjádřený: **zpěv**) utichl.
- b) ondatra** – vodní hlodavec severoamerického s hustou jemnou srstí; **šídlo** – štíhlý hmyz (patří mezi vážky) nebo špičatý, mírně zahnutý nástroj k vypichování otvorů pro šití (zprav. v kůži).

2. **b)** Ptáci poletují nad krajinou. (ptáci poletují); Nejen vlaštovky, ale i jiříčky sídlí v blízkosti lidských obydlí. (nejen vlaštovky, ale i jiříčky sídlí) Za brzkého rána se ozývají vrány. (vrány se ozývají) Stromy se prohýbají pod letošní úrodou jablek. (stromy se prohýbají) Na podzim sklízíme jablka a hrušky. (Po nevyjádřený: my sklízíme); Osiky se chvějí ve větru. (osiky se chvějí) Děti radostně vyskakovaly do výšky. (děti vyskakovaly) Na lavičkách v parku se vyhřívají zdraví i nemocní. (zdraví i nemocní se vyhřívají) Z jakostní pšenice se vyrábí krupička a krupičková mouka. (krupička a mouka se vyrábí) Nad močály krouží čápi. (čápi krouží) Děti se těší na příchod prvního sněhu. (děti se těší) V zimě budou sypat sýkorkám semínka. (Po nevyjádřený: děti budou sypat)
3. **a), b)** Hodinu před desátou se vydal uvítací výbor k vrakovišti. (výbor se vydal) Dederon jmenoval Hliníka velitelem akce. (Dederon jmenoval) Místo akce se neupřesňovalo. (místo se neupřesňovalo) Mezi vraky vedla jediná ulička na malý kamenný plácek. (ulička vedla) Za ním **byly** zase další hradby kovového šrotu. (hradby byly) Hliník už z dálky viděl (Hliník viděl), jak tam stojí jeho strýc. (strýc stojí) Vždycky z něho šel strach. (strach šel) Teď jeho tloušťka působila tak nějak bezbranně. (tloušťka působila)
- c) Hliník už z dálky **viděl**, jak tam **stojí** jeho strýc.

str. 131

2. Včera bylo hezké počasí. (počasí bylo hezké) Knížka byla poničená. (knížka byla poničená) Jeho nehty nebyly čisté. (nehty nebyly čisté) Zelenina v regálech je umytá. (zelenina je umytá) Studenti vysoké školy jsou chytří. (studenti jsou chytří) O Vánocích budeme všichni spolu a budeme veselí. (všichni budeme, Po nevyjádřený: všichni budeme veselí) Kdy budeš hotový s domácím úkolem? (Po nevyjádřený: ty budeš hotový)
3. Obchod **otevřeli** (Př slovesný) až v poledne. Moje maminka **byla** úspěšná **reprezentantka** (Př jmenný se sponou) v atletice. **Vylezli jsme** (Př slovesný) po žebříku vysoko do koruny stromu. Za hodinu **byl** celý **promočený** (Př jmenný se sponou). Celou dobu s někým **telefonoval** (Př slovesný). Silnice **byly** za sucha velmi **prašné** (Př jmenný se sponou). Stoly **byly** slavnostně **prostřené** (Př jmenný se sponou).
4. **a), b), c)** Sliby se slibují, blázní se radují. – To, že někdo něco slíbí, neznamená, že to dodrží, proto není dobré se hned radovat. Přáteli **buďme**, dluhy si **plaťme**. – I když jsme přátelé, je třeba si dluhy platit. Kdo chce s vlky žít, musí s nimi **výti**. – Je nutno přizpůsobit se prostředí, společnosti, kde žijeme. Zvyk je železná košile. (zvyk je košile) – Zvyk se těžko mění. Kdyby jsou chyby. (kdyby jsou chyby) Slovo kdyby je spjaté s nějakým předchozím špatným rozhodnutím, tedxy ve významu: kdyby nebylo..., nestala by se chyba. Hlad je nejlepší kuchař. (hlad je kuchař) – Kdo má hlad, ten sní všechno

str. 132

1. Včelky poletovaly z květu na květ. Motýly také nezaháleli. Na louce rozkvétaly květy. Vrány bloudily krajem sem a tam. Schovávaly se do korun stromů. Často zůstávaly na vysoké borovici. Nakonec se přece svým krákáním prozradily. Občas krajinou proletěli divocí holubi. Letěli hlavně na hrachové pole. Mlsné zobáčky se činily. Pak se všichni vystrašili. Vrány uviděly polního strašáka jako první. I holubi se vyplašili. Pole ztichla. Mluvili o tom na semináři. Tvrdili nám pravý opak.

str. 133

2. Hradby ukrývaly mnohá tajemství. Chlapci se sprchovali studenou vodou. Hlásili to v rozhlase. Ohlásily se první mrazíky. V údolí často stavějí nové přehradby. Úkoly byly neřešitelné. Pavouci číhali v pavučině na svou kořist. Chod parního stroje kontrolovali topiči. Na návrší se odehrály památné bitvy. Oddily skatů se utábořily pod skálou. Od moře vály silné větry. V minulosti žili vlci na většině území Evropy. Dříve měly potoky čistou vodu. Plavali v nich raci. Řádily tam prudké větry. Trolejbusy vždy měly proti tramvajím některé výhody. Po poli pobíhaly myši. V ulicích proudily davy. Děti nelenořily a pomáhaly dospělým.
3. opice skákaly, ledy tály, kvočny kdákaly, kořata mňoukala, ptáci zpívali, lékaři léčili, hodiny odbily; prasata chrochtala, obránci se bránili, zipy se rozbily, jahody dozrály, srnky se pásly, oči bolely, děti si hrály.
4. Sovy (r. ž.) **patřily** k velmi známým ptákům. Odedávna jim lidé (r. m. živ.) **přisuzovali** tajemné vlastnosti. Ve starých dobách **byly** sovy (r. ž.) symbolem moudrosti. Soví hlasy (r. m. neživ.) **byly** zvláštní. Některé sovy (r. ž.) se **ozývaly** houkáním. Jiné druhy (r. m. neživ.) **hvízдалy** a **chrčely**. Sovy také hlasitě **klápaly** svými zobáky. Někteří odborníci (r. m. živ.) je **řadili** mezi dravce.

str. 134

8. V televizi **hlásili** samé dramatické zprávy. V několika domech **svítily** dlouho do noci. V některých obchodech **prodávali** i v neděli. V divadle o prázdninách **nehráli**. **Volili** menší zlo. Návrh **schválili** všemi hlasy. **Uspořádali** setkání k výročí spisovatelova úmrtí. **Věřili**, že jejich bohové sídlí na Olympu. Františka Palackého **nazývali** otcem národa.

9. a) **Prozpěvovali** si. **Učili** se. **Závodili** v běhu. Na co se **ptali**? Koho **čekali**? **Neuhodili** se? **Četli** nějaké básně. **Našli** peníze a ihned je **vrátili**. **Neřekli** nám to. **Psali** básně. **Mluvili** o tom v televizi. **Pracovali** do roztrhání těla. **Chytali** lelky. **Pletli** páté přes deváté. **Byli** šťastím bez sebe. **Pověděli** nám to ve škole.
- b) Pracovali do roztrhání těla. – Velmi se snažili. Chytali lelky. – Lenošili. Pletli páté přes deváté. – Chybovali. Byli šťastím bez sebe. – Byli velice šťastní.
10. Na poli už **zůstaly** poslední snopy **obilí**. Děti se pečlivě **staraly** o dědovy králíky. Na **listech** zeleniny jsme **našli** hmyzí vajíčka. Sotva začalo **svítat**, **dali** se kosi do zpěvu. Jeho **smělé** názory nás velmi **překvapily**. V těchto místech **byly** za války **vykopány** zákopy. V továrně si **objednali** nové lisy. Všechny úkoly **byly** splněny. V **prudkém** větru se **mně/mi rozslzely** oči a **začaly** mě pálit. Do školy **přivezli** objednané učebnice. Nové učebnice se nám **líbily**.
11. a) Všichni (r. m. živ.) jsme vyrazili k Bílému sedlu. Byli jsme (Po nevyj.: všichni – r. m. živ.) svěží a plni dobré nálady. Bílé pískovcové skály (r. ž.) nad pramenem řeky označovaly náš **první** cíl a **my** (r. m. živ.) jsme jim **vůčihledně** přibližovali. Na pasekách a průsecích se nám **otvíraly** nové pohledy (r. m. neživ.), slunce zářilo a naše obličejce (r. m. neživ.) **temněly** opálením. Slečna Barbora si nasadila **obrovské** tmavé brýle a **vypadala** v nich jako ilustrace z **Karafiátových Broučků**. Když jsme obešli (Po nevyj.: my – r. m. živ.) prameny řeky a dosáhli (Po nevyj.: my – r. m. živ.) místa, odkud měl zašít **sestup**, **vylezl** dědeček na velikou kupu balvanů a pronesl k nám **žertovnou** řeč plnou **překvapujících odhalení**, jako že je nás sedm, že jsme **bylí** (Po nevyj.: my – r. m. živ.) okolnostmi donuceni **vystoupit** až sem, že jsme to dokázali (Po nevyj.: my – r. m. živ.) a že teď **půjdeme** dolů a že v městečku nás čeká **vydatná** večere.

str. 135

2. **A)** ježci a jezevci – obojí r. m. živ.: -i; ledy a rampouchy – obojí r. m. živ.: -y; vrby a osiky – obojí r. ž. -y; kuřata a housata – obojí r. stf.: -a; **B)** zajíci, srnky a veverky – první r. m. živ., zbylé r. ž.: -i; Př + zajíci, srnky a veverky – po Př r. m. živ., zbylé dva r. ž.: -i; Př + veverky, srnky a zajíci – po Př r. ž., pak r. ž. a r. m. živ.: -i/-y; **C)** kukačky, dudci i datli + Př – r. ž., r. m. živ., r. m. živ.: -i; Př + datli, kukačky a dudci – po Př r. m. živ., r. ž., r. m. živ.: -i; Př + kukačky, datli a dudci – po Př r. ž., r. m. živ. + r. m. živ.: -i/-y

str. 136

3. a), b) **Husté keře** a **houštiny** zastínily (Po není r. m. živ.) všem (neurč.) cestu. Pera, **pravítka** a **kružítka** nám (osob.) **vyčnívala** (Po r. stf.) z **aktovek**. **Oslí** a **koně** **zdomácněli** (Po r. m. živ.). V **ZOO žili/y** (Po r. m. živ./po Př je r. ž.) **želvy** a **plazi** **vždy** v **teráriích**. **Sněženky**, **bledule** i **právě narození zajíci** **oznamovali** (v Po je r. m. živ.) **příchod jara**. **Polštáře** **mechu** i **spadlé listí** **vystýlaly** (v Po není r. m. živ.) **tu** (ukaz.) **lesní pěšinu**. **Mouchy**, **kobylinky** a **plži** **byli** (Po r. m. živ.) **vždy** jejich (přivl.) **potravou**. **Ty** (ukaz.) **malé oblázky**, **mušličky** a **ulity** **zdobily** (v Po není r. m. živ.) **pobřeží**. **Krabi**, **šneci** a **ryby** se (osob., zvrat.) **zdržovali** (Po r. m. živ.) v **zálivu**.
4. **Lékaři**, **sestry** i **pečovatelky** se **starali** o **pacienty**. **Lodičky** a **pramice** **kotvily** u **břehu**. **Léčivé** **prameny** a **zřídla** **tryskaly** ze **země**. **Cvičitelé** a **krotitelé** **vystupovali** v **circusu**. **Pávi**, **kohouti** a **slepice** **zobali** **zrní**.
6. **Šly** **veverky** na **jahody**, **utíkaly** **kolem** **vody**. **Jahody** se **rozsypany**, do **studánky** **napadaly**. Za **zahradou** v **jeteli** **přátelé** **dva** **seděli**. **Zajíci** **strojili** **posvícení**, **pozvali** **všechny** ze **stavení**. **Letěly** **včelky** do **dáli**, **motýlky** **cestou** **potkaly**. **Motýlci** **praví**: „**Dobrý** **den**. **Měli** **jsme** **k ránu** **pěkný** **sen**.“

str. 137

1. **Slunce** **hřálo**. (slunce **hřálo**) **Paseka** **voněla** **lesem** a **mateřídouškou**. (paseka **voněla**) **Brouci** se **hřáli** na **výsluní**. (brouci se **hřáli**) **Motýli** **poletovali** nad **květinami**. (motýli **poletovali**) **Ježek** **vyšel** z **ořešiny**. (ježek **vyšel**) **Procházel** se po **mechu**. (Po nevyjádřený: ježek **vycházel**) **I** **myška** a **žabák** **vylezli** ven. (myška a žabák **vylezli**) **Potěšili** se **krásou** **letního** **lesa**. (Po nevyjádřený: myška a žabák: se **potěšili**) **Pojednou** se **přihnal** **vítr**. (vítr se **přihnal**) **Vyváděl** jako **divoch**. (Po nevyjádřený: vítr **vyváděl**) **Znenadání** **přišla** **bouře**. (bouře **přišla**) **Spadly** **první** **kapky** **deště**. (kapky **spadly**) **Ježek** se **rozběhl** po **pasece**. (ježek **rozběhl**) **Vyhledal** **nějaký** **dobry** **úkryt**. (Po nevyjádřený: ježek **vyhledal**) **Myška** **spínala** **ruce**. (myška **spínala**) **Má** **domů** **daleko**. (Po nevyjádřený: myška **má**) **Bála** se o **své** **děti**. (Po nevyjádřený: myška se **bála**) **Zanechala** je v **pelíšku** u **kapradí**. (Po nevyjádřený: myška **zanechala**) **Jen** **žabák** se **nebál**. (žabák se **nebál**) **Vodu** a **mokro** **má** **rád**. (Po nevyjádřený: žabák: **má**)
2. **Slunce** **hřálo** a **paseka** **voněla** **lesem** a **mateřídouškou**. **Brouci** se **hřáli** na **výsluní**, **motýli** **poletovali** nad **květinami**. **Ježek** **vyšel** z **ořešiny** a **procházel** se po **mechu**. **I** **myška** a **žabák** **vylezli** ven, aby se **potěšili** **krásou** **letního** **lesa**. **Pojednou** se **přihnal** **vítr**, který **vyváděl** jako **divoch**. **Znenadání** **přišla** **bouře** a **spadly** **první** **kapky** **deště**. **Ježek** se **rozběhl** po **pasece**, aby **vyhledal** **nějaký** **dobry** **úkryt**. **Myška** **spínala** **ruce**, protože **má** **domů** **daleko**. **Bála** se o **své** **děti**, které **zanechala** v **pelíšku** u **kapradí**. **Jen** **žabák** se **nebál**, protože **má** **vodu** a **mokro** **rád**.
3. a), b), c) **Zoologické** **zahrady** **slouží** k tomu, aby lidem **ukázaly** **celý** **zvířecí** **svět**. (souvětí – 2 věty, zahrady **slouží**, Po nevyj.: zahrady **ukázaly**) **Také** **jsou** **užitečné** pro **záchranu** **ohrožených** **druhů**. (věta jednoduchá, Po nevyj.: zahrady **jsou** **užitečné**) **Když** **zahrady** **začínaly**, **zvířata** **žila** ve **zdobených** **klecích**, ale

později už byly mříže obyčejné. (S – 3 věty, zahrady začínaly, zvířata žila, mříže byly obyčejné) Dnes zvířata od návštěvníků odděluje sklo, vodní příkop nebo skalní stěna. (VJ, sklo, příkop nebo stěna odděluje) Zvířata se nacházejí mimo dosah lidí. (VJ, zvířata se nacházejí) Děti však přestupují příkazy, krmí zvířata sladkostmi, prostrkují k nim ruku a snaží se je pohladit. (S, 4 věty, děti přestupují, nevyj. Po: děti krmí, nevyj. Po: děti prostrkují, nevyj. Po: děti se snaží) Neuvědomují si nebezpečí, které malá opička představuje. (S, 2 věty, nevyj. Po: děti si neuvědomují, opička představuje) Proto pracovníci ZOO říkají: (VJ, pracovníci říkají): „Zvířata nikdy nedráždíme!“ (VJ, Po nevyj.: my nedráždíme)

str. 138

4. Všichni víme, že krev je životodárná tekutina. (S – 2 věty, 2 Př: víme, je tekutina) Krev zásobuje tělo kyslíkem, rozvádí po těle všechny živiny, chrání tělo před infekcemi, krev dodává tělu teplo a plní ještě mnoho jiných úkolů. (S – 5 vět, 5 Př: zásobuje, rozvádí, chrání, dodává, plní) Oči, uši, končetiny a zažívací orgány se bez ní neobejdou. (VJ, 1 Př: se neobejdou) Krev je kapalina, kterou člověk nutně potřebuje a ze které tělo čerpá svou výživu. (S – 3 věty, 3 Př: je kapalina, potřebuje, čerpá)
5. Pavel nepřišel do školy, protože byl nemocen. Tělo máme udržovat v dobré kondici, a proto bychom měli sportovat. Známe některé sporty, které vyhovují každému věku. Celé Slunce je tvořeno plyny, a proto je žhavé. V Egyptě leží území, které bylo donedávna zahaleno tajemstvím. Při vykopávkách lidé odkryli staré chrámy, jež navštěvovali lidé před tisíci lety. Lidé na úpatí sopky nejsou klidní, když/jestliže sopka často kouří.
6. **a), b), c)** Lidé přijímají většinu vitamínů v potravě, protože (8) si je tělo neumí vyrobit. Protože (8) se největší nákladní auto světa pohybuje po sto deseti kolech, dostalo přezdívkou stonožka. Hladiny řek stoupají, protože (8) neustále prší. Správného lovce v lese neslyšíme, protože (8) jde lesem potichu. I (8) když (8) skončilo vyučování, já jsem zůstal ještě ve škole. Do údolí jsme neviděli, protože (8) bylo zamračeno. Radek rybu neuložil, ale (8) několikrát se o to pokusil. Chlapci se dívali tím směrem, odkud (6) se rozléhala hudba. Nalovili jsme mnoho ryb, ale (8) nemohli jsme je sníst. Náhle Martin spatřil Pavla, který (3) skákal do vln. Kdyby (8) vítr nevál, na loďce bychom pluli pomalu. Všichni dostali pokyn, aby (8) si oblékli záchranné vesty. Protože (8) nepřišla bouře, záchranné vesty jsme nepotřebovali.

str. 139

7. **a)** Na výlet jsme nejeli, protože přšelo. Radek dostal sice slíbené kolo, ale nejezdil na něm. Děvčata okopávala zeleninu, zatímco chlapci zalévali růže. Nejvíce hub letos rostlo tam, kde v červenci přšelo. Na prázdniny se chlapci těší, i když letos nepojedou na tábor. Ráno jsme sbalili stany a odjeli domů.
b) Dědeček měl narozeniny, takže jsme mu poslali blahopřání. Nevěděl, kudy k řece vedla stará cesta. Dal mu čas, aby si to ještě rozmyslel.
8. Mezi naše koničky patří také pěstování pokojových květin, chovatelství domácích zvířátek a fotografování přírody. Morčata, pejsci, kočky, akvarijní ryby i psi byli snem každého dítěte, a proto děti své rodiče přemlouvaly, aby jim nějaké zvířátko koupili. Ale živé zvíře není sbírka známek, kterou odložíme do zásuvky, když nás přestane bavit. Zvířata musíme krmit a se psem chodit na vycházku. Domácí zvířátko si můžeme opatřit, jestliže rodiče souhlasí.
9. Dinosauři před 65 miliony lety náhle **zmizeli**. Možná ta nejzajímavější věc na dinosaurech není **způsob jejich života, ale způsob jejich smrti. Zmizeli zcela náhle – v období, které mohlo trvat maximálně sto tisíc let, ale také jediný víkend.** V současné chvíli nejsme schopni tu dobu určit přesněji, to je jeden z důvodů, proč se o **vyhynutí dinosaurů** tak ohnivě debatuje. **Když před 65 miliony lety zmizeli dinosauři, zmizeli s nimi i dvě třetiny ostatních druhů na zemi.** Pro některé organismy byl stupeň vyhynutí 98 %. **Když se objeví tak obrovský úhyn, dostane speciální název – katastrofické vymírání.**

str. 140

1. Karel Čapek: Devatero pohádek, Druhá loupežnická pohádka a Velká pohádka doktorská.
2. „No tak, Vincku, ty loudale, vedeš už mého kluka?“ – k Vinckovi; „Pomalu, hoch... mizerná léta.“ – k synovi Lotrandovi; „No jo, viš ... práci převzal někdo mladší.“ – k synovi Lotrandovi.
„Kéž vás Bůh... potomstva vašeho.“ ... „Ach, otče... strádáte.“ mladý Lotrando ke svému otci (starému Lotrandovi).
3. Přímá řeč je ukončena uvozovkami.
4. **Přímá řeč je tučně: „No tak, Vincku, ty loudale,“ ozval se těžce, „vedeš už mého kluka?“** Mladý Lotrando poklekl a zvolal: „**Kéž vás Bůh dlouhá léta zachovati ráčí k radosti bližních a nevýslovné pýše potomstva vašeho.**“
„**Pomalu, hochu,**“ řekl starý raubíř. „**Dnes pojedu do pekla a nemám čas na tvé cukrování. Myslel jsem, že ti nechám dost velké jmění, abys byl z toho živ bez práce. Ale hrom aby, kluku, jaká teď byla pro naše řemeslo mizerná léta.**“

„Ach, otče,“ vzdychl mladý Lotrando, „neměl jsem tušení, že strádáte.“

„No jo,“ bručel starý. „Víš mám pakostnici a už jsem se nemohl pouštět daleko. A nejbližším silnicím se kupci, filutové, nějak vyhýbali. Nejvyšší čas, aby mou práci převzal někdo mladší.“

str. 141

5. Ten drvoštěp se divil, co s ním pan sultán chce. Poslové řekli, že pro něho má nějakou práci. Drvoštěp odpověděl, že by šel, protože zrovna hledá práci a do práce je drak. Poslové odpověděli, že se jim to právě hodí.
6. Po třech dnech k němu přišel ten ježatý pacholek Vincek a povídá Lotrandovi: „Už není co jíst. Je potřeba začít s pořádnou prací.“ Lotrando se žalostivě otázel: „A opravdu to musí být?“ Vincek na to přisvědčil: „To se ví,“ a dodal, „sem žádný páteříček nepřinese nadívané holoubě.“ Mladý Lotrando vzal tedy pistoli, položil se do zálohy u silnice, a když jel kolem pláteník, vystoupil z úkrytu, poklonil se a povídá: „Doufám, že neobtěžuji.“ – „Rozhodně ne,“ ujistil ho pláteník, „čím můžu posloužit?“

str. 142

7. Drvoštěp se zeptal: „A proč jste si nás ráčil pozvat?“ „Zubejda, to jako moje dcera, stůně,“ řekl sultán Solimán.
8. „Pane sultán, ta vaše holka je nějaká zelinka,“ povídá drvoštěp. „Ba právě,“ souhlasil sultán.
9. „Byl jednou jeden král,“ vyprávěla dětem babička. „Bábo, roste řepa,“ řekl dědek. „Už neplač,“ odpověděla stařenka, „já ti pomůžu.“ „Zůstaneš u mě,“ řekl král, „a do smrti se o tebe postarám.“ „Ať ani na jazyk nevezmeš, sic mi to svou hlavou zaplatíš!“ varoval ho král. „Dej mě zpátky do vody,“ promluvila ryba, „jsem zakletá princezna.“
10. Michala pokoušel pes. „Proč jsi ho dráždil?“ ptala se babička. „Nedráždil jsem ho,“ hájil se kluk. „Nelži!“ vyčítá mu babička. „On si mě všiml nejdřív,“ říká Míša, „a zaštěkal na mě.“ „Ale pak jsi ho dráždil ty?“ Michal jen lítostivě dodává: „Jen jsem mu ukazoval klacek.“ – „Proč lžeš? Já jsem tě viděla. Uhodil jsi psa klackem a on na tebe skočil,“ nedá se odbýt babička. „Je to pravda?“ ptá se. „Ano,“ zašeptá kluk a přemýšlí, jak to se lží a krátkýma nohama vlastně je.
11. Jakpak byste nevěděli, co je voda! Bez vody bychom nemohli pít, nemohli bychom si vyčistit zuby, ani opláchnout obličej. Chcete-li opravdu vědět, z čeho voda je, prozradíme vám, že se skládá ze dvou dílů vodíku a jednoho dílu kyslíku – ze dvou velmi lehkých a neviditelných plynů, které se vyskytují i ve vzduchu kolem nás. Však se také voda umí vypařit do neviditelná: Když ji začneme vařit, promění se v páru nad hrncem. Voda toho ale umí ještě víc. Necháme-li ji zmraznout, ztvrdne na kámen a dá se pak na ní třeba bruslit.

str. 143

1. a) přírodní bohatství (1), pražské (2) předměstí, labské (2) břehy, v sousedství (1), vlašský (2) salát, alpská (2) jezera, ostravská (2) klobása, krocán se rozčepýřil (5), hluboce se předklonil (5), zapomněl rozsvítit (5), obrovský rozdíl (1), obklopil (5) se přáteli, odpolední (2) představení (1), rozsáhlý (2) park, nesnadné vítězství (1), husitská (2) zbraň, moravské (2) město, nečitelný a rozmazaný (2) podpis (1), o oddaném (2) příteli (1), jmenovali (5) ho poddůstojníkem (1), Zbyněk (1) se velice (6) rozzuřil (1).

(Mluvnická kategorie u příd. jmen je: pád, číslo, rod; u sloves: osoba, číslo, způsob, popř. čas) **přírodní** (1. p., č. j., r. stř.) bohatství, **pražské** (1. p., č. j., r. stř.) předměstí, **labské** (1. p., č. mn., r. m. (neživ.)) břehy, v sousedství, **vlašský** (1. p., č. j., r. muž. (neživ.)) salát, **alpská** (1. p., č. mn., r. stř.) jezera, **ostravská** (1. p., č. j., r. ž.) klobása, krocán **se rozčepýřil** (3. os., č. j., zp. ozn., čas min.), hluboce **se předklonil** (3. os., č. j., zp. ozn., čas min.), **zapomněl** (3. os., č. j., zp. ozn., čas min.) **rozsvítit** (inf.), obrovský (1. p., j., muž. než., mladý, tvrdé) rozdíl (1), **obklopil se** (3. os., č. j. zp. ozn., čas min.) přáteli, **odpolední** (1. p., č. j. i č. mn., r. stř.) představení (1), **rozsáhlý** (1. p., č. j., r. m. (neživ.)) park, **nesnadné** (1. p., č. j., r. stř.) vítězství, **husitská** (1. p., č. j., r. ž.) zbraň, **moravské** (1. p., č. j., r. stř.) město, **nečitelný a rozmazaný** (obojí 1. p., č. j., r. m. (neživ.)) podpis, o **oddaném** (6. p., č. j., r. m. živ.) příteli, **jmenovali** (3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.) ho poddůstojníkem, Zbyněk **se velice rozzuřil** (3. os., č. j., zp. ozn., čas min.).

b) před-měst-í, roz-čepýř-i-l, před-klon-i-l, před-stav-en-í, ne-snad-n-é, roz-maz-an-ý, pod-důstoj-ník-em.

2. účinek – účinný, výkon – výkonný, jelen – jelení, cena – cenný, týden – týdenní; beran – beraní, měsíc – měsíční, telefon – telefonní, kuna – kuní, jméno – jmenný.
3. zhlížet se ve vnuce, nastoupit na odpolední směnu, zlevnit některé výrobky, poskytnout množstevní slevu, na místo se sběhlo plno lidí, pořad si na něco stěžuje, poslouchat zprávy ze zahraničí, nevýhodná směna peněz, bratr mě zbil, svým přístupem nám práci jen ztěžuje, sbrousil zub o klíč, zbrousil celou Evropu.
4. v záplavě květin, v zosťřených podmínkách, vsáknout do země, v souladu se zákonem, skočit do řeči, vstávat z postele; vzrůstající napětí, vzdálený příbuzný, vstřícný člověk, vztáhnout ruku, vzchopil se, vstřebat poznatky.
5. zvědavě, střídavě, rozumně, temně, hravě; skromně, soukromě, slabě, tajemně, jemně; slepě, němě, nově, strmě, umně.

6. **a), b)** na našem poli, mezi šelmy, orli a sovy lovili drobné **savce** (4. p., č. mn., r. m. živ.), vyryjeme bulvy červené **řepy** (2. p., č. j., r. ž.), ředitelství školy, **červí** (1. p., č. mn., r. m. živ.) hlodali v mrkvi, na **konci** (6. p., č. j., r. m. neživ.) chodby, v **konvi** (6. p., č. j., r. ž.) s **vodou** (7. p., č. j., r. ž.), nechutnalo to ani psovi, dávám mu signály (4. p., č. mn., r. m. neživ.), přijal posly, loví ryby, kilo **broskví** (2. p., č. mn., r. ž.), rozmanitými zájmy a zálibami, s **Italy** a **Francouzi**, **rysi** lovili tetřevy (4. p., č. mn., r. m. živ.), oba poločasy skončili, ke knězi, s barevnými **skly** (7. p., č. mn., r. stř.), vypustili poštovní holuby, holubi přiletěli.
7. Otcovi a matčini (obojí přivl. příd. jm. r. m. živ. v 1. p.) bratři jsou mími strýci, otcovy a matčiny (obojí přivl. příd. jm. r. ž.) sestry jsou mími tetami. Strýcovy a tetiny (obojí přivl. příd. jm. r. ž.) dcery jsou mé sestřenice, strýcovi a tetini (obojí přivl. příd. jm. r. m. živ. v 1. p.) synové jsou moji bratrance. Které Čapkovy (přivl. příd. jm. r. ž.) knihy jsi četl? Kteří Čapkovi (přivl. příd. jm. r. m. živ. v 1. p.) hrdinové tě nejvíc zaujali? V Jiráskových (přivl. příd. jm. r. ž.) knihách nacházeli Čechové posilu v těžkých dobách. S chutí jsme si přečetli Jiráskovy (přivl. příd. jm. r. m. živ. ve 4. p.) Psohlavce. Mánesova (přivl. příd. jm. r. stř.) obrovská plátna zachycují výjevy z historie. Jak se vám líbí Alšovi (přivl. příd. jm. r. m. živ. v 1. p.) husitští bojovníci? Z Mařákových (přivl. příd. jm. r. m. neživ.) obrazů na nás dýchá příroda. Téměř ve všech městech mají ulici Palackého, Nerudovu nebo Smetanovu (přid. jm. přivl. r. ž.). V Praze byla po Nerudovi (pánovi) nazvána ulice, kde bydleli Nerudovi (přivl. příd. jm. r. m. živ. v 1. p.) rodiče, po Jiráskovi (pánovi) pojmenován most blízko jeho bydliště, kde většinou vznikly Jiráskovy (přivl. příd. jm. r. m. neživ.) spisy.
8. Slíbils mně, že mně/mi napíšeš. Počkej na ni před domem. Proč jste mně/ to neřekli? Vidím na ni z balkonu. Zeptej se jí. Půjdem tam s vámi. Neseme ti slíbené věci. Dej si na ni pozor. Díváme se za ní. Dávno jsem tě neviděl. Pošli ho ke mně. Mezi námi a vámi není rozdíl.
9. **a), b), c)** Všechny dárky nás mile překvapily (Po je r. m. neživ.; **překvapí, by nás překvapily**). Postavili (Po je r. m. živ.) jsme domek z karet (**postavíme, postavili bychom**). Po sladkém se mu zuby rychle kazily (Po je r. m. neživ.; **budou kazit, by se kazily**). Omlouvali (Po je r. m. živ.) se za své drzé chování. (**budou se omlouvat, omluvili by se**) Kamarádi si slíbili (Po je r. m. živ.) věrnost. (**si budou slibovat, by si slíbili**) Vlaštovky krmily (Po je r. ž.) svá mláďata (**budou krmít, by krmily**). Čím se pochlubili? (Po je r. m. živ.; **pochlubíte, byste se pochlubili**) Každý den vozili (Po je r. m. živ.) nové zboží. (**budou vozit, by vozili**).

10. Horská kola se objevila teprve před dvaceti pěti lety v Kalifornii, ale už za několik let kola nacházela zájemce na celém světě. Na kole vás jistě upoutá jeho vzhled. Kolo má rovná řídítka a silné pneumatiky. Snadnou jízdu umožňují převody, které se montují na vidlici a rám kola. Speciální gumová kola, sedlo a držáky (několikanásobný Po) zachytí i nejsilnější otřesy. Kořeny stromů ani výmoly (několikanás. Po) zkušenému jezdci v jízdě nebrání. Horské kolo klade na jezdce větší nároky. Doporučeným vybavením jsou přilby, rukavice, pevná obuv (několikanás. Po). Kola nepatří na vozovku s velkým provozem, ale v terénu na nich jezdci nejen jezdí, ale i skákají (několikanás. Př).
11. **Rozkládá se v severovýchodní části Hrubého Jeseníku.** (rašelinisté) **Nalézá se u obce Rejvíz.** (rašelinisté) **Vzniklo asi v době ledové** (rašelinisté), ale vytváření rašeliny probíhá dodnes. Na celé ploše roste mech. Botanikové mu říkají rašeliník. **Narůstá zároveň s jinými vodomilnými rostlinami.** (rašeliník) Turisté procházejí v rašeliníšti po vyznačených stezkách, **prohlížejí si přírodu v okolí** (turisté) **a zpět se vracejí stejnou cestou.** (turisté) **Místa je zpevněna prkny.** (cesta) Rejvízské rašeliníště patří mezi naše přírodní rezervace. **Chráníme je.** (my)
12. Rybníky, řeky a jezera si každoročně vyžádaly mnoho lidských životů. Na výstavě se předváděli vlčáci, bernardýni, jezevčáci a jiné rasy. Velbloudi, oázy a sucho byli vždy znakem pouště. Doma dnes zůstal/lzůstali Igor, Jitka, Katka i Eva. Lžice, vidličky a nože ležely v příborníku. Křemenáče a bedly se ukrývaly ve smřčině, ale klouzky ani ryzce jsme nenašli.
13. Blíží se konec roku, a proto se začínáme těšit na prázdniny. Děvčata si všimla, že se topím. Najednou před sebou pozorovali, jak se na silnici srazila dvě auta. Odhodil kolo do trávy a utíkal pryč. Pavel uslyšel volání o pomoc, ale dělal jakoby nic. Fotografie se nám nevyvedly, ale příště to bude lepší. Na podzim se koná třetí ročník soutěže modelů letadel, které se zúčastním.

14. **a), b)** „Crrr,“ zazvonil ráno (6) budík. „Jé, to je tolik hodin?“ divila se Anička. „No tak, honem z postele,“ pobídla ji (3) maminka. „Né, mě (3) bolí zub,“ křičela Anička. Maminka ji napomenula: „Pssst, nekřič (5) tolik. Vzbudila jsi (5) malého Toníčka. Slyšíš, jak (6) pláče?“ „Bé,“ plakal malý Toník. „Achich,“ vzdychla si Anička nešťastně, ale (8) pak (6) radostně vykřikla: „Hurá, dnes začaly prázdniny.“

15. Dříve se (osob., zvrat.) na hradech pořádaly turnaje, při kterých (vztaž.) rytíři jezdili na koních a předváděli své (přivl.) válečné umění. Ke králi pořádajícímu takový (ukaz.) turnaj se (osob., zvrat.) sjížděli panovníci z celého světa. Pořádaly se (osob., zvrat.) hostiny a hony. Ve stájích stáli hřebci a klisny. V truhlici ležely zlaťáky. Kolem hradů se (osob., zvrat.) táhly husté lesy, v podhradí žili služebníci a prostý lid. K hradům se (osob., zvrat.) vztahovaly místní pověsti, které (vztaž.) si (osob., zvrat.) obyvatelé s oblibou vyprávěli. Strašidelné příběhy si (osob., zvrat.) pamatovali lidé široko daleko. Vystupovali v nich (osob.) skřítky, čerti a černokněžníci. Naši (přivl.) průvodci o tom (ukaz.) vyprávěli a chlapci a děvčata si (osob., zvrat.) to (ukaz.) zapamatovali.
16. Domove (1), domove (1), drahý (2) a (8) jediný (2), nejdražší (2), nejsladší (2) nad (7) světa (1) končiny (1). Nejdražší (2), nejsladší (2) na (7) světě (1) ze (7) všeho (3), daný (2) mi (3) v (7) kolébce (1) od (7) Boha (1) samého (3). Před (7) mořem (1), za (7) mořem (1) nenajdu (5) takové (3), jako (6) ty (3), milený (2), český (2) můj (3) domove (1)! A (8) kdybych (8) ve (7) světě (1) byl (5) i (8) ten (3) nejchudší (2), tys (3; ty + jsi – 5) mi (3) dán (5) za (7) poklad (1) v (7) matčině (2) náručí (1). Jinde (6) jsou (5) krásnější (2), jinde (6) jsou (5) šťastnější (2), ale (8) tys (3; ty + jsi – 5) nad (7) všechny (3) vlasti (1) mi (3) milejší (2).

Domove, domove, drahý a jediný, nejdražší, nejsladší (všech 5 předchozích slov: 5. p., č. j., r. m. neživ.) nad světa (2. p., č. j., r. m. neživ.) končiny (4. p., č. mn., r. ž.). Nejdražší, nejsladší (obojí předch.: 5. p., č. j., r. m. neživ.) na světě (6. p., č. j., r. m. neživ.) ze všeho (2. p., č. j., r. stř.), daný (5. p., č. j., r. m. neživ.) mi (3. p. od já) v kolébce (6. p., č. j., r. ž.) od Boha (2. p., č. j., r. m. živ.) samého (2. p., č. j., r. m. živ.). Před mořem (7. p., č. j., r. stř.), za mořem (7. p., č. j., r. stř.) nenajdu (3. os., č. j., zp. ozn., čas bud.) takové (= domovy; 4. p., č. mn., r. m. neživ.), jako ty (5. p.) milený, český můj domove (4 předchozí slova: 5. p., č. j., r. m. neživ.)! A kdybych ve světě (6. p., č. j., r. m. neživ.) byl (1. os., č. j., zp. podm., čas neurčujeme) i ten (1. p.) nejchudší (1. p., č. j., r. m. živ.), tys (ty – 1. p.) mi (3. p. od já) dán za poklad (4. p., č. j., r. m. neživ.) v matčině (6. p., č. j., r. stř.) náručí (6. p., č. j., r. stř.). Jinde jsou (3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.) krásnější (= domovy; 1. p., č. mn., r. m. neživ.) jinde jsou (3. os., mn., zp. ozn., čas přít.) šťastnější (= domovy; 1. p., č. mn., r. m. neživ.), ale tys (ty – 1. p.) nad všechny (4. p., č. mn., r. ž.) vlasti (4. p., č. mn., r. ž.) mi (3. p. od já) milejší (1. p., č. j., r. m. neživ.).